

onada

**Quadern
de debat**

Número 91 - novembre 2001 - 600 pta - 3,61 euros

A large pile of waste and debris, including plastic, metal, and organic matter, with a mechanical claw in the center.

►► **Benestar sense residus,
el repte del segle XXI**

EURIBOR

+0,5

CRÈDIT BLAU

L'ESTALVI D'AIGUA MEREIX EL NOSTRE CRÈDIT

El Crèdit Blau és un préstec a baix interès que s'emmarca dins la iniciativa **Balears 2015: l'aigua i la seva gestió. Perspectives de futur** amb el qual "SA NOSTRA" es compromet amb l'estalvi i la conservació d'un recurs bàsic per a les nostres illes: l'aigua. Aquest crèdit està adreçat a l'adquisició de sistemes, infraestructures i productes d'estalvi d'aigua (construcció de cisternes, rec per goteig, electrodomèstics de baix consum, etc.). Per la *línia empreses i professionals* el límit de cada crèdit són 60.101 euros i per la *línia familiar* el límit són 6.010 euros. Sense comissió d'estudi, d'obertura ni de cancel·lació anticipada. Interès: EURIBOR a un any (mitjana mensual) + 0,5.

TAE: 5,10% (Calculat segons EURIBOR corresponent al mes d'abril i a un termini de 6 anys).

Més informació a qualsevol oficina de "SA NOSTRA" i a internet: www.sanostra.es/creditblau

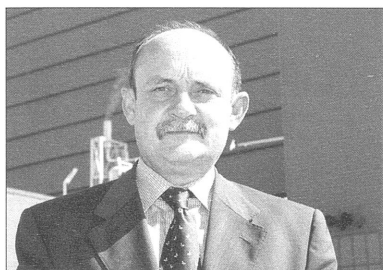
4 hemeroteca i editorial

5 informe

En la societat de la deixalla.
Per Gina Garcías Sansaloni.

10 residus

Encara hi ha molt per fer.
Entrevista a Nicolau Barceló,
per Sebastià Verd.

16

Després dels contenidors.
Entrevista a Àngel
Fernández,
per Juan José Sánchez.

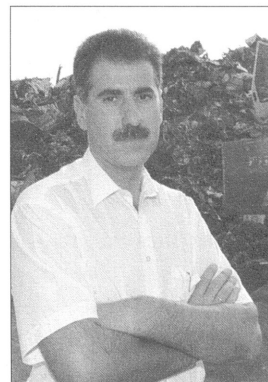

22

Cercar noves formes de consum.
Taula rodona amb Josep Antoni Aguiló, Miquel Colom,
Carlos Lorduy i Jordi López, per Magdalena F. Mulet.

28

Residus de darrera generació.
Entrevista a Joan Alba Vidal,
per Constanza Forteza.

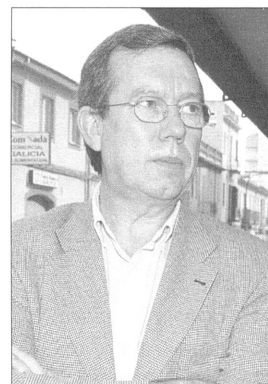
34

La indústria
verda.
Entrevista a Antoni Sastre,
per Magdalena Cortès.

40

Reduir per no incinerar.
Entrevista a Javier Tejero,
per Antoni Oliver.

45 la clau d'ONA

ona Quadern
de debat

n. 91, novembre 2001

Edita: Fundesba, SL.

Directora gerent: Sinfo García Gómez.

Director: Sebastià Verd.

Consell assessor: Mateu Carrió (arquitecte), Bartomeu Bennassar (teòleg),
Antoni Fleixes (economista) Jaume Garau (psicòleg),
Sinfo García (dir. gerent Fundesba), Empar Rocabruna (economista).
Secretària de redacció: Magdalena F. Mulet.

Redacció i col·laboradors: Jordi Calleja, Magdalena Cortès, Gina Garcías,
Maria Ferrer, Constanza Forteza, Miquel Massutí, Antoni Oliver,
Joana M. Roque, Antoni Rosselló i Jaume Rosselló.

Disseny i muntatge: Eparrutx, tel. 971 42 09 66 - Palma

Impressió: Imp. Homar. Tel. 971 43 08 61 - Palma

Administració i Publicitat:

Fundesba, S.L. c. Francesc de Borja Moll, 10, entresòl b.
Tel. 971 71 16 61 - Fax 971 71 91 94. 07003-Palma de Mallorca.

Dipòsit legal: PM-608-1992

Preu: 600 pessetes (3,61 euros) - Subscripció: 5.000 pta. (30,60 euros) per any (10 números)

(Jaume Rosselló és l'autor de les fotografies d'aquest número)

Tarja de subscripció

En

Adreça

Ciutat Tel

C/c. Banc o Caixa d'Estalvis

Signatura:

Per a subscripcions, copiau aquesta tarja i adreçau-la a Fundesba, S.L.
c. Francesc de Borja Moll, 10, entresòl b. 07003-Palma de Mallorca, o
telefonau al 971 71 16 61 - Fax 971 71 91 94 - e mail: fundesba@jet.es

Benestar sense residus, el repte del segle XXI

Les Illes Balears tenen el privilegi de ser la comunitat autònoma amb major nivell de renda, és a dir, de teòric benestar, però com a contrapartida també són el territori on més residus es produeixen. La mitjana espanyola és de 459 quilograms per persona i any, mentre que a les Balears se n'han registrat fins a 693. Tot plegat, una situació insostenible que s'escenifica molt gràficament a la muntanya de fems que envolta la planta incineradora de Son Reus -insuficient per donar una resposta adequada a tota la problemàtica actual- o en els greus enfrontaments protagonitzats en els darrers mesos entre la patronal d'enderrocs d'obra i les institucions. I no obstant això, ara, llevat d'aquests enfrontaments puntuals, es parla molt manco que fa uns anys dels residus sòlids. Les institucions -Govern, consells insulars i ajuntaments- s'han posat mans a la feina per tal de conscienciar la gent que no es pot baixar la guàrdia, però tot el que s'ha fet fins ara, tot i ser molt, és encara notablement deficitari.

Les solucions aplicades, tant per a la recollida de residus, sobretot pel que fa als urbans, com per al seu posterior tractament semblen adequades i prometen solucions a mitjà i llarg termini, però mentre aquestes no arribin, els fems s'acaramullen. Les tones de fems s'incrementen a raó del 20% anual. La producció de residus avança a major velocitat que els remeis, tot i que en el darrer estiu -a la fi!- s'hagi detectat un descens en el ritme de creixement. En definitiva, tot fa pensar que cal arribar més a prop dels consumidors per tal que evitin la proliferació de deixalles o que, si més no, contribueixin al reciclatge tot facilitant la recollida selectiva. Com diem, s'ha avançat molt, però no n'hi ha prou. El repte és trencar el binomi que major benestar hagi de significar inevitablement major volum de residus.

L'objectiu és mantenir el benestar sense que proliferin els residus, siguin del tipus que siguin. Fa un mes, Madrid va ser escenari d'un congrés europeu sobre reciclatge. Hi participaren organismes europeus que exposaren tots els avanços aconseguits en matèria de tractament de residus, però per sobre de totes les experiències, la dada més important era la filosofia que emanava dels debats. En una societat que, com la nostra, té un nivell de benestar més que acceptable, fer ús de les coses usades és quelcom més que un descobriment econòmic, és una qüestió ètica. Mentrestant, a Àustria, dins l'àmbit de la Conferència de les Regions Europees es va firmar un acord, signat també per la consellera de Medi Ambient, Margalida Rosselló, per integrar les qüestions mediambientals a les polítiques econòmiques.

És un compromís ètic de totes les regions europees i dels seus governs per activar les consciències mediambientals a través dels seus pressuposts. Es tracta de destinar molts més recursos per a la conservació de la natura i la protecció de l'entorn, i de començar per una qüestió tan preocupant com aquesta que ens ocupa: frenar la proliferació de residus i fer que els que es produeixin puguin ser posteriorment reciclats. És aquesta una responsabilitat que afecta tant els governants com els ciutadans: llegir a les futures generacions una herència que sigui assumible no només des del punt de vista econòmic sinó també ecològic.

OFENSIVA POLÍTICA

El president Antich i el seu govern han llançat una ofensiva política que pretén, entre d'altres coses, reivindicar davant Madrid el compliment del Règim Especial i la declaració de servei públic per als vols insulars. La incertesa econòmica que afecta el món, després dels atemptats contra Estats Units i l'atac d'aquests i els seus aliats contra Afganistan, és un bon moment per retrobar-se, o topa-se senzi-llament, amb els poders econòmics de les Balears. Si més no, hi ha interessos comuns. Cap de les dues parts no està interessada que la crisi afecti les Illes.

Tal com reflecteix **Diari de Balears** el Govern ha constituït un grup de treball d'ample abast, social i empresarial, on figuren tots els consellers econòmics.

CAPARRUDESA GOVERNAMENTAL

El Govern central s'ha manifestat novament en contra de la declaració de servei públic per als vols insulars. Una caparrudesa que, en opinió del conseller de Transports, Francesc Quetglas, no té cap altra explicació que la persecució política a les Illes per donar suport a un govern de progrés. En qualsevol cas, com s'informa a **Diario de Mallorca**, la decisió significa un greuge comparatiu respecte de

Canàries, on s'aplica aquesta declaració.

El servei públic actuaria com a salvavides d'unes línies que són vitals per a les Illes i que en aquests moments de crisi internacional es veuen afectades per les restriccions que han anunciat les companyies aèries.

LIMITAR ELS IMMIGRANTS

Unió Mallorquina, per boca de la presidenta del Consell Insular de Mallorca, s'ha mostrat reiteradament partidària de restringir l'arribada de nous immigrants que no tinguin contracte de feina. Segons declara a **Última Hora**, s'ha de ser solidaris, però arriba un moment que "no ens podem tapar els ulls, perquè la solidaritat ja arriba a un punt d'irresponsabilitat".

Aquestes asseveracions han estat durament contestades pels consellers de Treball i Benestar Social, ambdós d'Esquerra Unida, mentre que el president Antich ha repetit una i altra vegada que no s'havia de caure en el populisme i provocar reaccions xenòfobes que no interessin a ningú.

En el rerefons hi ha el debat sobre la política territorial i l'inici d'una llarga precampanya electoral que no finalitzarà fins el 2003.

LES MORATÒRIES AFECTARAN LA CONSTRUCCIÓ

Sembla un lloc comú, però... no, és el propòsit de les moratòries frenar la construcció i permetre un desenvolupament més sostenible? Segons reflecteix aquesta informació d'**El Mundo/El Día de Baleares**, el Col·legi d'Aparelladors ha calculat que les mesures preventives adoptades pel Consell de Mallorca i el Govern suposaran una dràstica reducció de l'activitat constructora del 50% i que la pèrdua serà de 30.000 llocs de feina.

Durant la inauguració de la fira Hàbitat, el vicepresident del Govern, Pere Sampol, contestà als aparelladors i als constructors tot demanant la col·laboració perquè sigui possible mantenir l'activitat sense ocupar més territori i, en aquest sentit, convidà a actuar en el marc de la rehabilitació.

INFORME

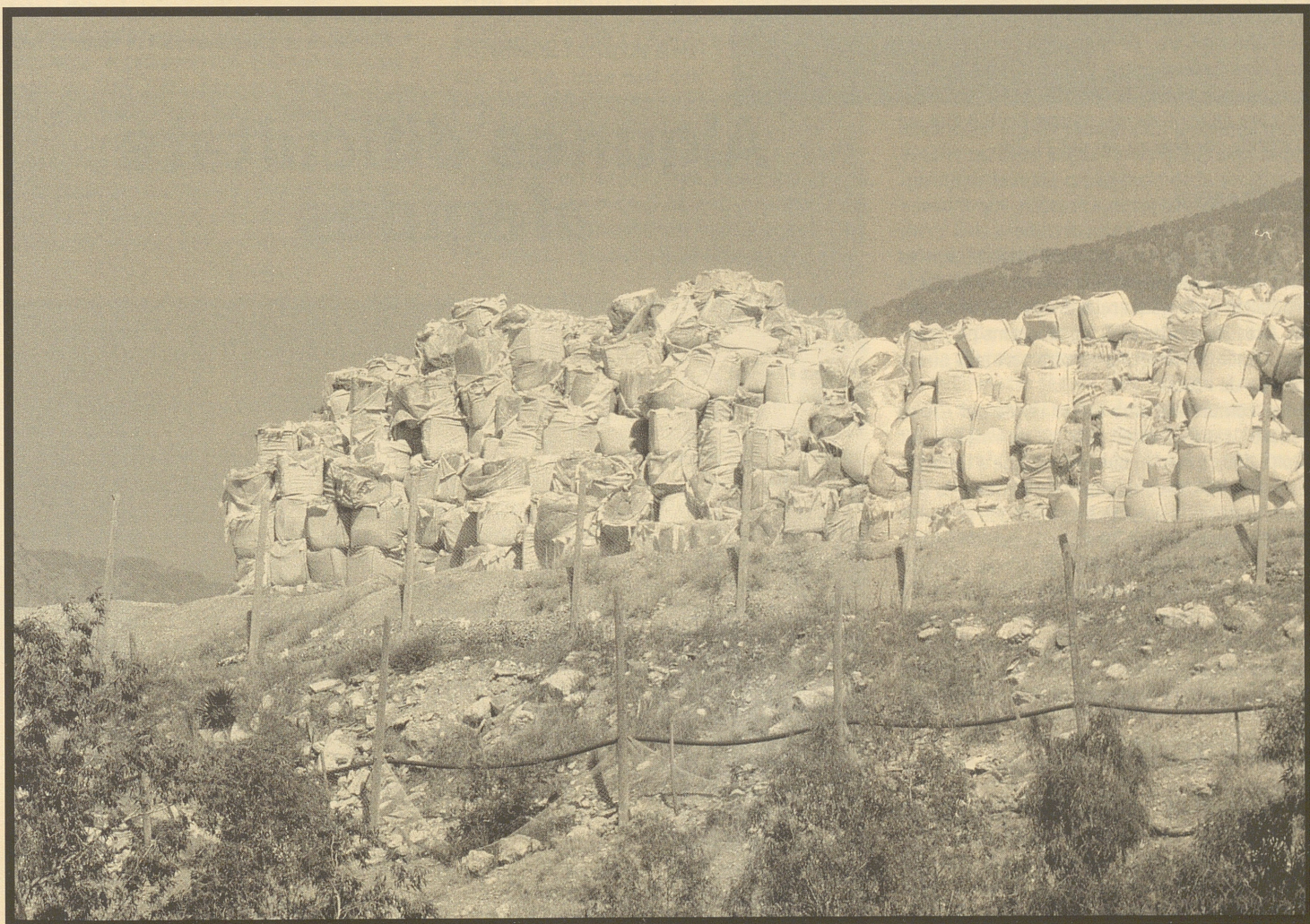
En la societat de la deixalla

Gina Garcías Sansaloni

Reduir, reutilitzar, reciclar, recuperar. Les quatre erres esdevenen ara l'eslògan per enfrontar-se al problema de la gestió del creixent volum de residus que es generen a les Balears, una de les regions europees que produeix més fems per habitant i metre quadrat. Els dife-

rents plans directors de gestió de residus que han aprovat cada una de les illes permeten afirmar que, per primera vegada, les Balears saben què han de fer amb el fems. Una qüestió que a Mallorca es considera el problema més greu després de la reordenació del territori

i de la xarxa de carreteres, i del qual fins fa molt pocs anys no s'havia pres consciència. 30 mil milions de pessetes d'inversió en instal·lacions de tractament i reciclatge i tres anys d'obres permetran solucionar el problema acceptablement a partir de l'any 2003.

UN PROBLEMA COMÚ A TOTA EUROPA:

Fa temps que els residus provoquen a Europa la "petjada ecològica" que el geògraf Ivan Murray ha definit com la que deixen les accions humanes que el medi ambient és incapaç d'assimilar. Amb l'excepció d'Alemanya, que ha fet un notable esforç per reduir i reciclar el seu fems, al conjunt de la Unió Europea creix cada any el volum de residus, en un índex fins i tot per damunt del creixement del seu PIB. A més riquesa i més consum, més fems. Segons el darrer informe de Conjuntura 2015 del Gabinet d'Estudis de "SA NOSTRA", els motius són tres:

Primer, la ineficiència de la majoria dels processos de producció.

Segon: la baixa durabilitat dels béns.

Tres: els elevats nivells de consum.

A EUROPA

Els europeus han començat el segle XXI produint 500 quilograms de fems per habitant i any. Quasi un quilogram i mig diari. Espanya es troba encara per davall de la mitjana europea, amb 459 quilograms de fems per habitant i any, però segueix perillosament les seves passes. Entre 1990 i 1999 la taxa de creixement acumulat de fems ha estat del 43,3%, molt per damunt del creixement del PIB que, en el mateix període, va ser del 21,2%.

A ESPANYA

Les Balears, juntament amb Canàries, són les dues comunitats espanyoles on s'ha disparat la producció de fems en relació a la mitjana estatal. A les Illes és de 693,5 quilograms per habitant (de dret) i any. Una tercera part més que la mitjana de l'Estat.

Les comunitats amb major renda per càpita generen també major nombre de residus per càpita, diu l'informe, que afegeix que a les estadístiques de les comunitats turístiques, la població de dret ha d'assumir el fems que produeix la població visitant (12 milions anuals de persones en el cas de les Balears). Així, amb dos quilograms de fems per persona i dia -gairebé el doble de la mitjana europea- les Illes Balears encapçalen el rànquing de les regions que més residus urbans generen. Un fet que constitueix també una nova pressió sobre el medi ambient.

A LES BALEARS

Per illes, les Pitiüses presenten la quantia més alta de residus per càpita. No és culpa de la població: aquesta situació obeeix al fet que com major és el pes de la població flotant respecte de la població de dret de l'illa, major és la re-

percussió sobre les dades per càpita. A les Pitiüses es generaren aproximadament 105.255 tones de residus urbans, de les quals 98.000 corresponen a l'illa d'Eivissa i 7.000 a Formentera.

Entre el 1997 i el 2000 a les Pitiüses la producció de fems ha crescut un 22,6%, amb un creixement anual del 6%.

A Menorca es generaren 55.424 tones de fems

Algunes dificultats afegides

Considerant els residus com una forma cada vegada més preocupant de contaminació, la Unió Europea ha establert una jerarquia de principis per al seu tractament: prevenir la generació dels residus. Obtenir-ne la màxima valorització material i energètica. I eliminar la resta de forma segura.

Però la insularitat provoca, a les Balears, unes dificultats addicionals per poder complir les recomanacions europees:

Primer: és més difícil evitar la producció de residus, reduir-los, en una societat basada en l'economia turística, que obliga a importar la majoria dels béns i a multiplicar el volum d'envasos no retornables. No hi ha un equilibri entre les entrades i les sortides de productes. A més, la indústria turística atorga una importància rellevant a la construcció, que genera uns residus inerts que s'han d'eliminar.

Segon: els residus produïts no són suficients per estimular una indústria privada de reciclatge o reaprofitament. Molts d'ells han de ser "valoritzats" fora de les Illes, i aquest transport genera un sobrecost econòmic. Les lleis 11/1997 i 10/1998 que preveuen ajudes especials per a les Illes per traslladar alguns residus a la Península, no es compleixen sempre.

La insuficiència de massa crítica per a l'amortització de les infraestructures és encara un fet més greu a les illes de Menorca i a les Pitiüses.

Tercer: les diferències entre població de fet i de dret que genera la indústria turística s'agregen amb el fet de l'estacionalitat. Un exemple: a Mallorca la població de dret els mesos de febrer i d'agost és la mateixa: 609 mil habitants. La població de fet, això no obstant, és prou diferent: 900 mil habitants el febrer i més d'un milió i mig l'agost. Els residus generats en els dos mesos són 25.000 tones en febrer i quasi el doble -44.000 tones- l'agost, sense incloure la recollida selectiva de paper i de vidre. La gestió de tot aquest fems ha de tenir una planificació molt versàtil per adaptar-se a unes produccions tan canviants.

l'any 2000. La seva taxa de creixement de fems s'ha accelerat. Ha passat del 5,5% en el 1997 al 7,5% en el 2000.

A Mallorca es produïren l'any 2000 474.360 tones de residus urbans, una xifra que suposa un creixement acumulat del 22,9% en tres anys. No s'ha complit la previsió del Consell de Mallorca que el 1999 s'aventurà a dir que la producció de fems no augmentaria els pròxims quatre anys. Ho ha fet, amb taxes d'entre el 6% i el 7%. Tot i això, els set primers mesos del 2001, la producció de fems ha baixat, per primera vegada a la història, més d'un 1%. Segons l'informe de Conjuntura 2015 de "SA NOSTRA", la causa pot ser el descens del nombre de turistes a Mallorca durant els mesos de maig i juny. És, per tant, una xifra circumstancial, que l'evolució d'arribades de turistes de la resta de l'any ha neutralitzat.

LES SOLUCIONS PER A MALLORCA

Fins l'any 2000, l'única solució prevista per als centenars de milers de tones de fems que es produeixen a Mallorca era incinerar. A la presentació del Parc de Tecnologies Ambientals de Mallorca, el passat mes d'octubre del 2001, la presidenta del Consell de Mallorca, Maria Antònia Munar, va agrair al moviment ecologista, entre d'altres, la pressió que havia fet a favor de millors solucions al problema: el triatge, el reciclatge, el compostatge, que han de servir, a partir de l'any 2003, per fer a Mallorca el que s'ha anomenat un "tractament integral" del fems, el més avançat d'Europa.

El Parc de Tecnologies Ambientals de Mallorca és la plasmació del Pla director de residus urbans de l'illa, aprovat el febrer de l'any 2000. Aquest pla preveu que l'any 2004 només un 6%

del fems domèstic vagin a parar a un abocador. La resta -assegura- serà reaprofitable, tot i que inclogui la incineració del 64% del fems de Mallorca (300.000 tones anuals d'un total de 470.000) com a forma de reaprofitament o "valorització energètica". El reciclatge de materials passarà en quatre anys d'un 4% del fems a un 13% i

MALLORCA, MENORCA I LES PITIÜSES: RITMES DIFERENTS PER A UN MATEIX OBJECTIU

la transformació de la matèria orgànica en compost o en gas metà -ara inexistent- passarà a ser del 17% del fems, és a dir, 80.000 tones anuals.

Segons el projecte presentat públicament, el Parc Tecnològic serà la infraestructura bàsica que posteriorment permetrà a empreses privades transformar bona part dels detritus de l'illa en material de construcció, elements de mobiliari i decoració, envasos i objectes diversos. De fet, bona part dels materials que s'empraran en la construcció i equipament del Parc de Tecnologies Ambientals seran productes del reciclatge i faran d'aquest parc una mostra viva del prodigi de la transformació del fems. Perquè l'alquímia del reciclatge és el fruit d'un conjunt apassionant de tècniques que per-

meten, no només resoldre un problema mediambiental cada vegada més greu, sinó també alleugerir la mala consciència de la societat de consum que necessita desprendre's contínuament dels productes que compra per continuar comprant de bell nou.

El Pla es basa en el mateix principi que marquen les directrius europees: "prevenir la generació de residus és la màxima prioritat, seguida del reaprofitament i, en darrera instància, de l'eliminació segura dels residus. En aquest sentit es considera que és ambientalment més saludable la incineració del fems amb garanties de control de les dioxines i la seva valorització energètica, que l'abocament als abocadors. El Pla director inclou els residus urbans de l'illa, però també el tractament dels residus de depuració de gasos i escòries, els llots de les depuradores, els residus sanitaris i animals i els enderrocs de la construcció.

El Pla es proposa, en primer lloc: estabilitzar la producció de fems a Mallorca en 470 mil tones anuals (un objectiu que el 2001 no s'ha pogut complir, en comprovar-se un augment de quasi el 6% del fems). Segon: recollir de forma selectiva almenys un 30% del paper, un 41% del vidre i un 22% dels envasos que van a parar als poals domèstics. Tercer: reciclar un mínim del 30% del material que acaba al fems, no augmentar la incineració i abocar a l'abocador un màxim del 5% del fems.

El Pla distribueix entre els ajuntaments i el

Crane

La nostra eficàcia: una garantia per al medi ambient

Treball en equip i visió de futur; el secret de la nostra eficàcia. Tota una estructura empresarial capaç d'instal·lar una planta dessaladora d'aigua de mar en només 43 dies, capaç d'aprofitar els residus per generar energia suficient per il·luminar 45.000 llars, capaç de produir més de 10.000 tones de compost cada any i de reciclar més de 70.000 tones a l'any de matèries primeres.

Treballam per al medi ambient.

Consell de Mallorca les tasques de recollida i tractament del fems i atorga al Govern de les Balears la revisió i la inspecció d'aquestes tasques.

Per aconseguir els objectius és previst fer campanyes de conscienciació ciutadana, fomentar la indústria del reciclatge i la comercialització dels seus productes. A la vegada que es facilita la recollida selectiva amb la instal·lació de contenidors per a paper, vidre i envasos amb una densitat de, com a mínim, un contenidor de cada 500 habitants.

El Pla es divideix en tres fases, amb una inversió total de més de vint mil milions de pessetes (120 milions d'euros), dels quals la primera fase costa 19.000 milions de pessetes (114 milions d'euros).

Les instal·lacions del Parc de Tecnologies Ambientals, que se situarà en uns terrenys limítrofs entre Palma, Bunyola i Santa Maria, consisteixen en una planta de selecció d'envasos, una planta de metanització, una de compostatge, un dipòsit de seguretat, una planta de tractament d'escòries, una planta de valorització energètica (incineradora) i una planta de tractament de residus d'origen animal i sanitari.

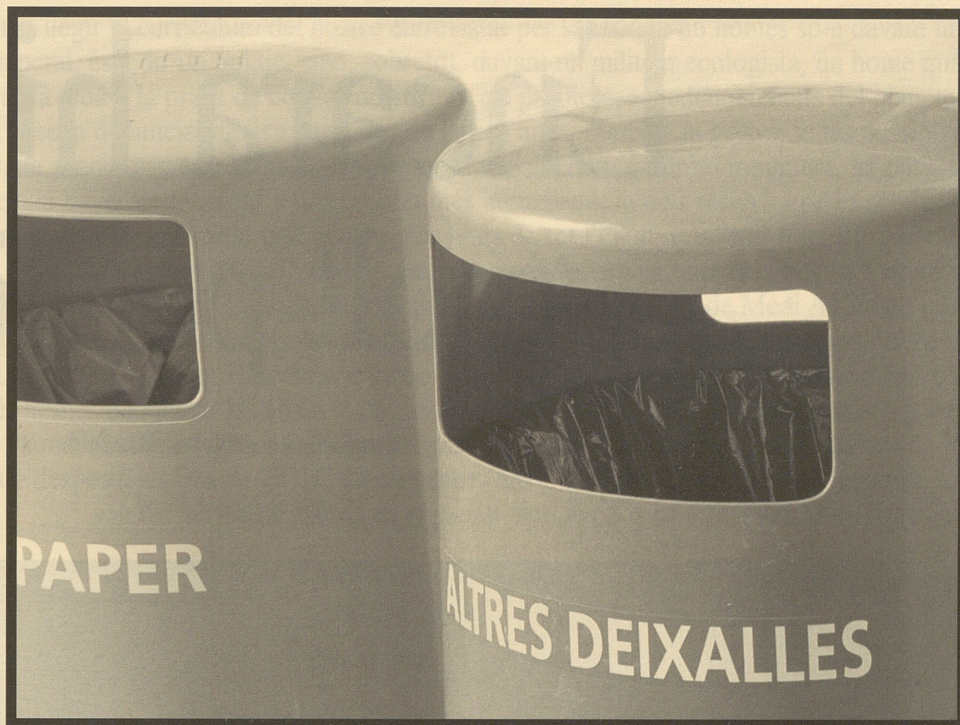
La planta de metanització és un mostra d'enginy, que extreu gas metà del fems orgànic. Per aconseguir-ho, primer separa, amb sistemes diversos, la ferralla, el plàstic, el vidre i els materials voluminosos que s'han abocat a la bossa de fems domèstic. Un molí triturador capola el material que ha d'anar posteriorment a un digestor aeròbic on es crearà el *biogas* que, després d'un procés de depuració, serà aprofitable com a font d'energia. El substrat material, una vegada deshidratat, s'enviarà a la planta de compostatge, mentre que les restes de ferralla es reciclaran.

La planta de selecció d'envasos funciona a través d'un alimentador que condueix els residus a una cabina de preselecció, on es retiren manualment els més voluminosos o pesants. La cadena de selecció consta d'un aspirador, que fa volar fins a uns dipòsits els films i les bosses de plàstic. Un separador magnètic recull la ferralla magnètica, i un altre de Focault, els metalls no fèrrics. El sistema de selecció permet separar el vidre, el bric, el paper, el cartó i fins a cinc classes diferents de plàstics segons la seva densitat.

Una incineradora per a residus sanitaris i animals garantirà la seva eliminació sense emanacions contaminants.

La planta de tractament de les escòries de la incineradora permetrà convertir-ne bona part en material de construcció. Finalment les cendres de la incineradora s'abocaran a un dipòsit de seguretat suficient per als pròxims 25 anys. La planta de compostatge completa el sistema integral de tractament del fems que produeixen els mallorquins i els turistes de l'illa. A aquesta planta es transformaran també els materials dessecats que provenen dels llots de les depuradores.

El Pla integral de tractament dels residus de

Mallorca es completa amb la creació d'una xarxa de plantes de triatge dels materials contaminants que es dipositen en els contenidors d'enderrocs d'obres. El triatge permet l'aprofitament dels enderrocs per a la restitució de les pedres calcàries de Mallorca. El Pla de tractament d'enderrocs encara s'ha d'aprovar definitivament. Com també s'ha d'estudiar encara el Pla de tractament de residus especials, inerts i peril·losos, que ara s'envien a la Península, amb l'excepció

BONA PART DELS MATERIALS QUE S'EMPRARAN EN LA CONSTRUCCIÓ I EQUIPAMENT DEL PARC DE TECNOLOGIES AMBIENTALS DE MALLORCA SERAN PRODUCTES DEL RECICLATGE I FARAN DEL PARC UNA MOSTRA VIVA DEL PRODÍGI DE LA TRANSFORMACIÓ DEL FEMS

dels olis i el tòner de fotocopiadora.

La ciutat del fems o Parc de Tecnologies Mediaambientals, són dos noms per al mateix concepte: el polígon de tractament i reciclatge de residus de Mallorca, que se situa en els límits dels termes municipals de Palma, Santa Maria i Bunyola, i que estarà integrat quan es conclougui l'any 2006- no sols per les factories públiques per al tractament del fems, sinó també per les empreses privades de transformació del material valoritzat en nous béns de consum.

A MENORCA:

Menorca i les Pitiüses han seguit els mateixos criteris europeus a l'hora de preveure la solució dels problemes que causa el fems. El Pla director de Menorca contempla el triatge dels envasos lleugers i dels residus en massa, per enviar-los a plantes transformadores de fora de l'illa, el compostatge del 35% del fems, i l'abocament a un abocador del 40% del fems que resta. El Pla contempla abaixar en un 30% l'abocament de residus, que ara és de 33.000 tones anuals. Per adequar les seves plantes de triatge, compostatge i abocament, i emprendre mesures de reducció i promoció del reciclatge, el pla menorquí ha d'invertir els pròxims quatre anys 2.850 milions de pessetes, 17 milions d'euros.

A EIVISSA I FORMENTERA:

Eivissa ha produït l'any passat 86.500 tones de fems i Formentera 6.620. Les institucions pitiüses s'han proposat no augmentar en els pròxims quatre anys aquesta producció. Això significa aconseguir que la població autòctona i de visitant, que és creixent, redueixi les deixalles que ara van a parar a l'abocador. El pla preveu el compostatge del 32% del fems d'Eivissa i del 12% del fems de Formentera en un termini de quatre anys i el reciclatge del 27%. Aquest esforç li ha de costar un total de 7.000 milions de pessetes, 42 milions d'euros.

Encara hi ha molt per fer

Entrevista a Nicolau Barceló

per Sebastià Verd

N'hi ha prou a llegir el currículum del nostre entrevistat per saber que no només som davant un director general, és a dir un polític, sinó, sobretot, davant un militant ecologista, un home que dedica la seva vida a la presa de consciència sobre els problemes mediambientals del planeta.

Primer, a la seva denúncia pública i ara, des de fa dos anys, també a la gestió de les possibles alternatives. De la preocupació pels grans problemes mundials, com és el desarmament, ha passat, sense oblidar-se'n, a haver de fer front a una realitat més immediata, la dels residus que es produeixen a les Illes Balears, la comunitat que genera més fems de tot l'Estat, uns fems que, fins fa poc, no tenien altra destinació que els grans femers incontrolats o la incineració.

És el director general de Residus i Energies Renovables d'una conselleria, la de Medi Ambient, que el Pacte de Progrés posà en mans d'un partit minoritari, Els Verds, del qual molts dubtaven sobre la seva capacitat de gestió. Nicolau Barceló contribueix a llevar aquesta imatge, a demostrar que ser ecologista no és només denunciar les coses, sinó també un compromís amb solucions realistes. Per

això es manifesta tan clar com pragmàtic amb l'execució de les idees i així, parlant de la incineradora -que despertà les ires de GOB i Greenpeace- ens dirà que allò que més el preocupa no són les decisions preses en el passat sinó les que es varen deixar de prendre.

-Sembla que enguany per primera vegada no s'han incrementat els fems? Tal volta hem tornat més nets o més estalviadors?

-Ha disminuït el creixement, no l'augment, perquè de fems se n'ha produït més. Però bé, per primera vegada l'increment és inferior al que ens havíem avesats i això, evidentment, no és dolent. Això respon a dos factors. En primer lloc, perquè ja fa alguns anys que comptabilitzam els fems, és a dir, que els treim de davall l'estora, de manera que és lògic que en els primers temps la corba de creixement anàs a l'alça mentre que en els darrers exercicis ja s'aplanava. Però sobretot allò que passa és que amb els nostres patrons de consum ja gairebé hem arribat al sostre de la producció, ens referim, és clar, a residus urbans. Perquè si parlem de consum energètic elèctric encara hi ha uns augments molt importants d'un any a l'altre, perquè encara no tots tenim aire condicionat. Ara bé, quant a residus la veritat és que em sembla que ja no en podem produir massa més. De residus urbans, perquè en altre tipus de residus, com són el de les obres, cada pic que els comptam, és que se'ns desapareixen. I els perillosos, després que enguany hem exigit a determinades empreses que presentassin un pla de minimització, es veu que hem provocat l'alarma i aquest tipus de residus han sorgit a balquena. Un exemple: fa dos anys, quan els enderrocs començaren a aparèixer a la primera pàgina dels diaris es deia que se'n produïen set-centes mil tones anuals i enguany ja ens apropam a vuit-centes o nou-centes mil.

Nicolau Barceló i Monserrat va néixer a Felanitx el 1963. És llicenciat en filologia catalana per la Universitat de les Illes Balears i professor de secundària d'anglès. Va fer estudis de ciències polítiques i es vinculà quan només tenia vint anys a diferents moviments ecologistes com el GOB i Greenpeace.

Va ser coordinador de la campanya de desarmament de Greenpeace entre els anys 1987 i 1992, i des del 1991 fins al 1998 s'encarregà de la traducció de l'anuari sobre "L'estat del Món" que fa el Worldwatch Institute.

De 1996 a 1999 fou vicepresident de Greenpeace-Espanya. I des de l'agost del 1999 és director general de Residus i Energies Renovables de la Conselleria de Medi Ambient.

-És a dir, no poden baixar la guàrdia.

-Baixar la guàrdia, diu? Però si just l'hem començada a alçar. S'hi ha començat a fer feina seriosament fa molt poc, de manera que avui podem dir que tenim els residus planificats i gestionats només a Mallorca i Menorca, però encara no a Eivissa. A Eivissa se segueixen tirant dins un clot. I només parl de residus urbans, perquè pel que fa a la resta quasi tot és per fer. Precisament, d'aquí a finals de legislatura la tasca que ens hem imposat és d'avaluar exactament l'impacte dels residus no urbans i decidir què n'hem de fer. Amb els enderroc ja hem començat i la pròxima passa són els perillosos, que no són tan espectaculars com els altres, que no omplen primeres pàgines, però que també són problemàtics. Alguns d'aquests residus haurem d'enviar-los a fora... per exemple, no tindrem prou piles com per poder tenir una planta de tractament del mercuri, però altres tipus sí que podran ser tractats aquí.

LA SOCIETAT DEL MALBARAT

-En els anys seixanta i setanta es va començar a parlar de la societat del malbarat. Vivim encara en aquesta època o ja l'hem superada. Ja no tudam tantes coses?

-Aquest qualificatiu de societat del malbarat se solia atribuir a les societats occidentals. Però, miri... jo no estic d'acord que s'atribueixi la producció de residus al creixement nivell de vida de la nostra societat, al seu benestar. Això és cert, però no és suficient per explicar les coses. Al Tercer Món es donen casos molt greus sense que tinguin ni de prop fer-hi el nostre nivell de benestar. Se'n recorda, per exemple, d'aquell femer de les Filipines que es va enfonsar i enterrà centenars i centenar de persones? I evidentment les Filipines no encapçalen cap rànquing de benestar. Normalment el benestar sol ser equivalent a molts de residus, però també hi ha situacions de no-benestar amb, igualment, molts de residus. El repte, el nostre repte també, és poder demostrar allò que fins ara no ha estat possible: que es pot mantenir un alt benestar sense generar tant de fems o, si més no, un nivell de residus que sigui assumible per la naturalesa. Això encara no ho hem aconseguit. Aquí ens falten moltes coses per fer. Hem de prendre moltes decisions. N'hem pres algunes, però ens en fan falta moltes més, tot sabent que els residus són molt caparruts i que no desapareixen.

-La incineradora de Son Reus, que havia de resoldre el problema dels residus urbans, està materialment tapada per una muntanya de fems que l'envolta.

-Algú deia amb prou mala llet que la gestió dels residus és allò que passa mentre tu planifiques. La situació és així, els tres-cents camions d'enderroc de l'entorn de Palma hi són cada dia, cada dia, hi hagi o no planta de tractament. Són diaris. I si un dia només se'n recullen dos-cents, l'endemà seran quatre-cents. I els hotels continuen fent els mateixos fems. I les fàbriques de sabates, mentre facin calçat, produiran coles... són caparruts, no s'aturen mentre pres decisions. El problema és que el Partit Popular s'havia cregut que fent una incineradora es llevava el problema de damunt. I no és veritat. En tot cas es pot pensar que s'ha millorat la situació, però no que s'hagi resolt. Encara hi havia molt per fer. El Pla de residus de Mallorca ja ha pres tota una sèrie de decisions, importantíssimes. Ara se'n prenen d'altres molt importants sobre residus de construcció i es pensa què s'ha de fer amb el fang de les depuradores. S'hauran de

fer uns tractaments. S'hauran d'aplicar unes tarifes als productors d'aquests residus, però amb això no s'ha resolt el problema. Es reproduirà d'una altra manera d'aquí a uns anys, d'aquí tres, tal volta d'aquí cinc... però sempre el tindrà.

EVITAR ELS RESIDUS

-Llavors, com s'ha de solucionar?

-Hi ha dos tipus d'actuació. Unes pròpies de l'àmbit de la gestió dels residus i altres, a prendre, dels àmbits de la producció i del consum, que no podràs imposar necessàriament per llei. És legal fer envasos no retornables. No suposa incompliment de la llei. No són il·legals les bosses de plàstic dels centres comercials. En aquest sentit una decisió voluntària d'un grup d'empresaris pot decidir tant com una mesura de l'Administració sobre com tractar aquests residus un cop produïts. És un fet que les administracions mediambientals no decidim sobre determinats àmbits empresarials o de consum individual, però sí que ho podrien fer altres administracions mitjançant incentius a la indústria o al comerç per evitar que es generassin els residus. I evidentment també hi ha un component d'educació, que és tant o més important que els altres àmbits d'actuació. Tot plegat, he de confessar que així com hem avançat en la gestió, tenim molt descuidats aquests altres aspectes.

-Pessimista?

-No, al contrari. Hem avançat molt i és indiscutible que la societat de cada vegada és més conscient que s'han de prendre mesures que van més enllà de la gestió. L'única cosa que dic és que una política de no-generació de residus encara és per inventar.

-Els residus són sempre coses per tirar o es poden aprofitar?

-Home!, la definició de residus és aquell objecte o cosa de la qual algú es vol desprendre o té l'obligació de tirar. Hi ha residus de fàcil reutilització o reaprofitament. D'altres que és fàcil no produir. Per exemple, substituir les bosses de plàstic per bosses de paper és molt senzill... bé, senzill? És complicat perquè s'ha de convèncer els comerciants que ho facin, però tècnicament és fàcil. Altres processos són més complicats, com recuperar el mercuri de les piles. A la pràctica tota una sèrie de residus és difícil de reintroduir com a matèries primeres. Les plantes de triatge de construcció saben què han de fer amb el material inert, el poden fer servir, per exemple, per restaurar una pedrera. Saben què han de fer amb el plàstic, amb el cartró, amb el vidre, amb les bateries... amb les llaunes, el ferro, la fusta... però no saben què han de fer amb la fusta tractada, com aquesta mateixa taula on som ara, lacada. Una vegada que algú se'n desprèn i apareix en alguna d'aquestes plantes ningú a les Balears no sap què en pot fer. I així van sorgint molt de casos.

ELS FEMS DAVALL DE L'ESTORA

-En qualsevol cas, s'han evitat els abocadors incontrolats, que no fa molt eren una plaga.

-Clar, llavors tot s'abocava a femers sense control. El fems s'amagava. El problema sorgeix quan surt i quan es comença a tractar. Mentre l'ignori, cap Administració no tindrà problema. Els problemes sorgeixen després.

-I aquest retirar l'estora i treure la pols, s'ha fet amb eficàcia?

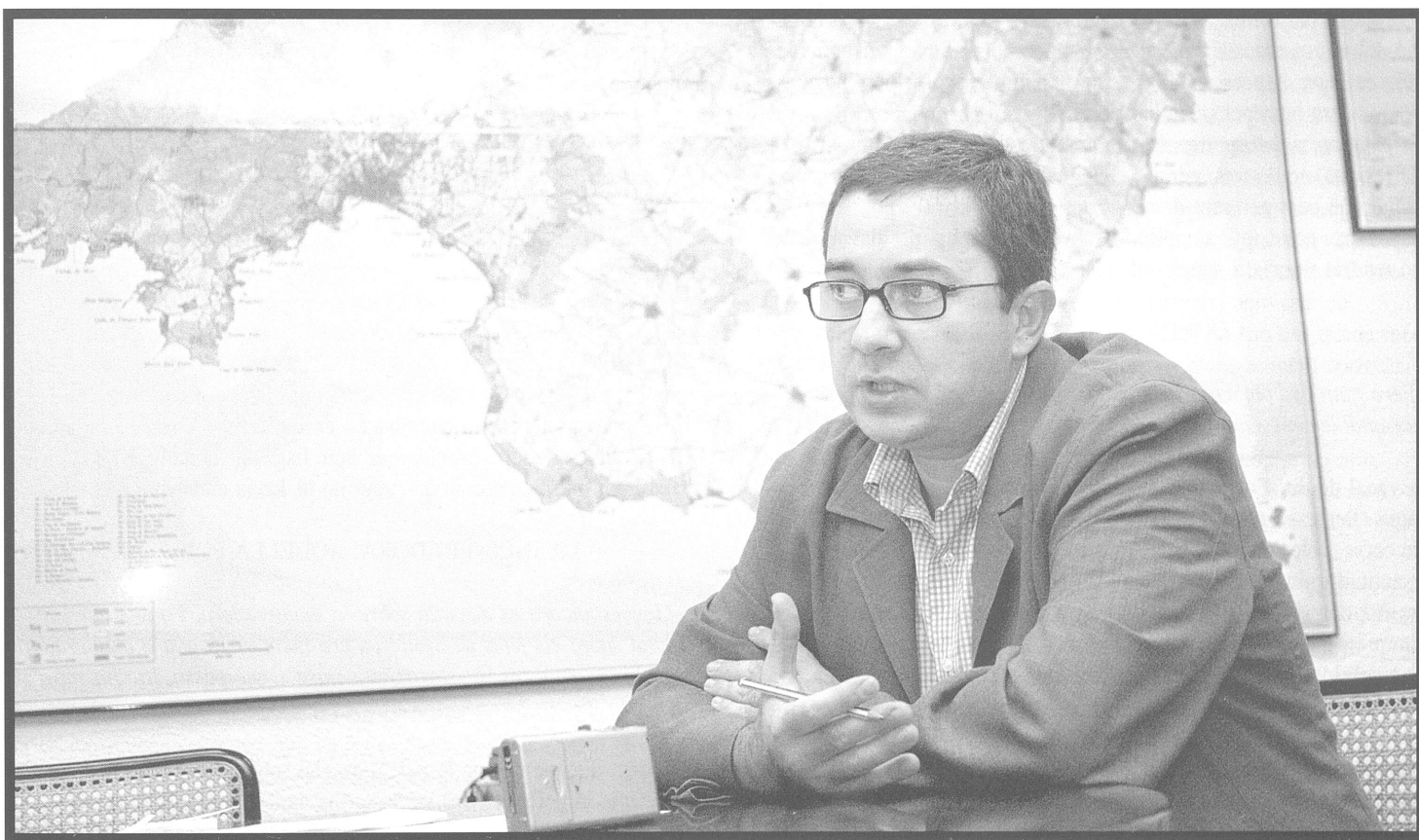
-Abans de tot s'ha de dir que era absolutament necessari retirar l'estora i pegar una bona agranada. Sincerament, jo no m'explic com els fems han pogut estar tan de temps amagats. Miri, els residus que es produeixen en el revelatge de fotografies, ja entenc que no produeixin cap alarma social, perquè són quantitats molt petites, però, i els fems urbans? I els residus de la construcció? I quan parlem de construcció en realitat ho feim de pedres, de mobles, de ferros, de rentadores, en resum, dins un contenidor d'obres hi pot haver qualsevol sorpresa. Que aquests residus no s'haguessin convertit en un problema molt abans, que no hagués explotat, francament, no m'ho explic. Una altra cosa pot ser que no tinguem a aquestes illes..., però construcció! Els problemes han estat molt de temps davall l'estora i si m'ho permet dir d'una manera molt gràfica,

negoci. De fet, en aquests moments tenim més gestors de residus dels que mai no hi havíem hagut. Aquests gestors fan inversions molt fortes, entre altres coses perquè saben que els residus ara no van a l'abocador, o que no hi van tots, i que ells els poden ben aprofitar. Mai fins ara no havíem comptabilitzat tant de ferro ni tants d'electrodomèstics, ni tant de paper, ni tant de plàstic.

CONTRA LA DESCONFIANÇA

-Vostè diu que s'aprofita, però hi ha un sector de la població que desconfia dels missatges que donen les institucions quan reclamen recollida selectiva. Pensen que tanmateix després tot es barreja un altre pic.

-És cert que hi ha aquesta percepció, però és una impressió falsa. La

amb el Partit Popular ben assegut damunt l'estora. Això ens demostra la tolerància que ha existit davant uns hàbits veritablement nocius... algú col·loca un contenidor d'obra, qualsevol hi va i hi tira qualsevol, qualsevol, cosa, tot allò que es pugui imaginar i tot allò que sols no s'imagina, ve el propietari del contenidor, el carrega a un camió i el du a tirar. Fins ara s'havia acabat el problema aquí. Punt. I és clar, aquesta no-gestió, aquest "qui contamina no paga" és el que s'havia imposat.

-Però descobrir el problema no és descobrir la causa i, a més, obliga a cercar-li solucions.

-Sí, i això és el que ara tractam de fer des de les institucions. Hem tret els problemes a la llum del dia i hem començat a aplicar alternatives, de la mateixa manera que també han sorgit empresaris, emprenedors, que han vist com la gestió del fems permetia fer

gent discuteix la segregació en origen, separar a casa o a l'obra, o a una empresa. Si una empresa utilitza quatre tipus de productes per a la neteja i després els tira en un mateix bidó llavors reutilitzar això és més difícil que si s'empren quatre recipients. La gent pot pensar que separar les coses no serveix de res, però s'equivoca, jo no sé si en algun moment, alguna administració, algun empresari ha tornat a mesclar els residus, però jo li puc assegurar que ara el paper, el vidre, el ferro vell, les bateries, les piles, els fluorescents... que es recullen selectivament, tots van al seu destí correcte. No es tornen a mesclar. Hi ha empreses que en viuen. I cada vegada més. Els mateixos consells insulars obtenen uns ingressos d'aquesta recollida selectiva. Si no es complís aquest objectiu no podrien pagar el servei. Cregui'm, em crida molt l'atenció aquesta desconfiança quan a ningú no interessa que les coses es facin malament, a ningú, per una estricta qüestió econòmica. Les plantes de triatge no s'aturen de triar, és clar que sí.

-Quin percentatge de residus es recicla?

-Depèn. Anam de l'escàs 2% d'Eivissa al 15% de Mallorca i Menorca. Això pel que fa als residus urbans, perquè els residus de construcció... no sé de memòria el percentatge, però les xifres absolutes d'enderrocs ja per si espanten, sobretot si pensam que tot el que ara s'ha començat a separar mai no s'havia separat. De veritat que espanta saber tot allò que es deu haver enterrat... Encara anam molt endarrerits, però hem donat passes importants. Si a aquestes illes som capaços de separar la matèria orgànica dels residus urbans i els fangs de les depuradores i enviar tot això a compostatge, haurem fet una passa endavant molt seriosa. En qualsevol cas, avui sembla que ja hi ha més consciència de la necessitat de fer recollides selectives o de separar els fems, entre altres coses perquè hi comença a haver incentius. Així, per exemple, a partir del gener del 2002 el transport d'alguns residus a la Península, el sobrecoast que suposa, serà pagat pel Ministeri de Medi Ambient. Això que era una obligació del règim especial de Balears tampoc no s'havia aplicat fins ara i, com és lògic, suposa que els residus s'han de separar prèviament, perquè com hom pot imaginar no et pagaran per un còstel de residus. Et pagaran si transportes determinada quantitat de determinat tipus de residus, no de tots, perquè el Ministeri de Medi Ambient subvencionarà el cent per cent de productes com els dissolvents però no paper, per posar un exemple. Si subvencionàs el paper llavors ningú no tendria interès a reciclar-lo aquí.

COORDINAR ELS ESFORÇOS

-Però quin és l'objectiu, quin és el percentatge de residus que acceptablement s'hauria de reciclar?

-És mal de dir. En residus de moment funcionam a partir d'estimacions. Per exemple, quant a pneumàtics, fluorescents, bateries, filtres de cotxe, coles del sector del calçat i de la pell... no sabem amb exactitud quina quantitat de residus produïm. Aquesta subvenció al transport marítim servirà precisament per quantificar aquests residus, sempre i quan, és clar, s'hi vulguin acollir i no s'amaguin, és a dir, que deixin de ser clandestins, si més no estadísticament. Evidentment només se subvencionarà allò que es reculli i que sigui controlat des de la Conselleria de Medi Ambient. Llavors podrem fer comptes, llavors sabrem si realment val la pena que a les Illes Balears hi hagi una trituradora de pneumàtics o un reciclador. En qualsevol cas, dissortadament, hem de confessar que som molt enrere d'allò que seria exigible dins de la Unió Europea. No som els únics, però això no és cap consol.

-Aquest és un tema en el qual hi ha implicades moltes d'administracions. És això un problema o hi ha més o manco consens sobre què ha de fer cadascú i com ho ha de fer?

-Els ajuntaments tenen la competència de recollir els residus urbans. També de l'eliminació, però aquí ja fa més d'una dècada que es va prendre la decisió que l'eliminació no es faria municipi per municipi sinó conjuntament a cada illa, a través dels consells insulars. Hagués estat un desbarat que cada ajuntament hagués iniciat un procés d'eliminació o de tractament de residus propi, ja fos un abocador, una incineradora o una planta de compostatge. El Parlament de les Illes Balears va prendre una decisió correcta. Per tant, l'obligació dels consells insulars és de gestionar els residus urbans que es recullen a cada territori. I en aquest sentit s'ha de dir que hi ha dos

consells, el de Menorca i el de Mallorca, que en el seu moment varen iniciar aquesta tasca i un altre que no ho va fer, que és el d'Eivissa. Allà es va aprovar un Pla de residus l'any 1994 i fins enguany, que se n'ha aprovat un altre i quan el Consell ha començat a fer tasques de coordinació, pràcticament no s'havia fet res, absolutament res. Precisament, una de les primeres galtades que em vaig endur com a director general va ser a una reunió de la Comissió Europea on em varen renyar públicament per la situació dels abocadors de fems d'Eivissa i de Formentera. Un esbronc impressionant! Per fortuna ja hem progressat, l'abocador de Formentera ja està restaurat, ja està d'acord amb la normativa del 1999 i l'objectiu és que ben aviat l'abocador d'Eivissa també estigui en regla... Finalment, l'àmbit de responsabilitat del Govern era, fins fa poc, la planificació completa en matèria de residus i la gestió dels residus perillosos. Ara aquesta planificació s'ha traspassat en part als consells, de manera que aquí el gran repte que tenim fins a finals de legislatura és un pla de residus perillosos i començar la seva gestió. Endemés de complir el compromís del Pacte de Progrés de preparar una llei pròpia, autonòmica, de residus que aclareixi aquestes competències, marqui objectius i faci valer la insularitat.

-Feina suficient?

-I tanta!, ja li he dit que aquí, fins ara, s'havien pres molt poques decisions. La impressió que un té quan es posa a fer-hi feina és que tot es fa per primera vegada. Fins fa dos anys l'Administració mediambiental havia estat pràcticament inexistent en matèria de residus. No hi havia ni expedients sancionadors ni es complien les mesures de control sobre els gestors autoritzats, ni es feien campanyes de conscienciació ciutadana... en definitiva, a totes i cadascuna de les línies de feina sembla que hem hagut de començar de zero. I això, per què?, és que fa dos anys no hi havia enderrocs d'obra?

LA INCINERADORA, AQUELLA POLÈMICA

-Llavors encara es discutia sobre la incineradora. Fa uns anys tot el debat sobre els fems de Mallorca era incineradora sí o incineradora no. Els ecologistes hi estaven en contra... què passa, ja s'ha superat aquesta qüestió?

-Podem dir que sí, que la polèmica s'ha superat, d'alguna manera. Jo crec que la polèmica ens va ensenyar moltes coses. En aquests moments sembla que hi ha més o manco consens sobre els residus sòlids, si més no en el cas de Mallorca i de Menorca. D'altra banda, no sé si pensar que els elements mediàtics, els mitjans de comunicació i els lectors dels mitjans de comunicació, un cop superat el morbo de la polèmica ja no s'hi han interessat pus, i jo no m'excloco perquè tots som productors o consumidors de notícies, i en aquest sentit la incineradora ja no és el centre, de la mateixa manera que des del punt de vista de la gestió dels residus tampoc no és el problema. La incineradora és un element que s'ha de tenir en compte de la mateixa manera que no es pot prescindir de l'abocador d'Eivissa. Hi ha algú que estigui a favor de l'abocador d'Eivissa? Jo crec que no, però si hi ha fems és evident que és necessari, o és que algú té una idea millor per a demà matí? Pots planificar, un bon dia el Consell Insular el treurà a concurs i poc després hi haurà una planta de triatge, però i mentrestant? Vull dir amb això que des del punt de vista de la gestió la incineradora hi és i, des del punt de vista de la gestió, no causa problemes. Una altra cosa és que ens estimàssim més una gestió que pogués prescindir d'aquesta forma de

tractament i passar a formes ambientalment més convinents. Cregui'm, en aquests moments no em preocupa la incineradora. De fet no em preocupa res del que va fer el Partit Popular durant el seu mandat. El que em preocupa és tot allò que no va fer. Això és el que m'ha donat maldecaps... el que no es prenguessin decisions sobre on abocar les cendres de la incineradora, o el cas d'Eivissa o aquest encefalograma pla que ens hem trobat quant a residus perillosos.

FOMENTAR LA CONSCIÈNCIA MEDIAMBIENTAL

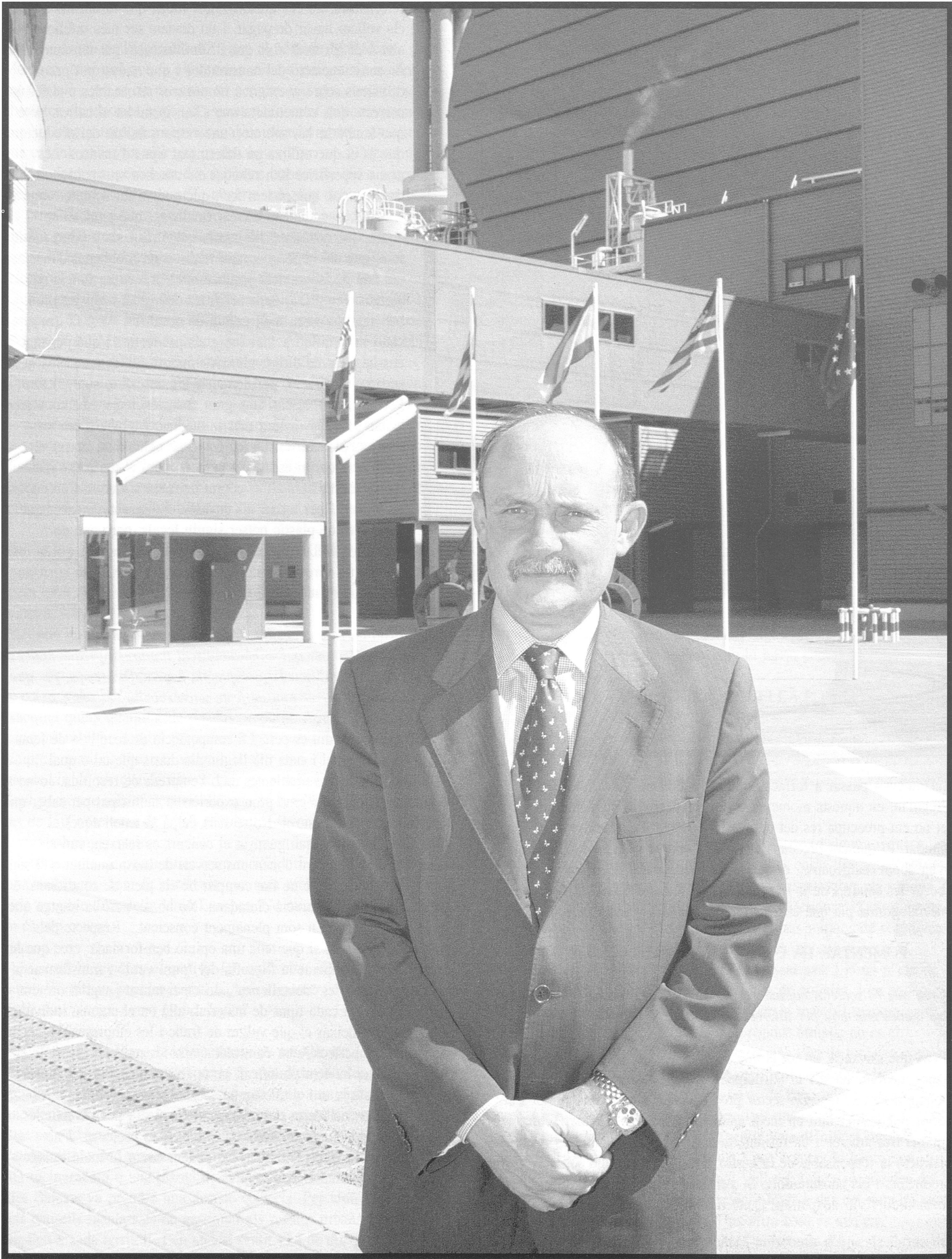
-Creu que la societat col·labora per solucionar aquests problemes o que només ens mou per interessos?

-Pens que s'avança, no tot el que seria desitjable, però, vaja! En temes mediambientals hi participen les tres mateixes potes que ens trobam a l'economia. Un sector productor, un sector consumidor i el sector públic. Per tant en medi ambient també s'ha d'actuar sobre aquests tres àmbits. I en residus, més que més. No només és l'Administració la responsable de la gestió, sinó que també ho són els productors i els consumidors. Si s'envasa d'una manera o altra, els consumidors s'hi adaptaran. Quan només hi havia envasos

retornables, no ens quedava més remei que tornar-los si no els volíem haver de pagar. I no devíem ser més infeliços que ara. Vull dir amb això que l'Administració pot fer campanyes de conscienciació del consumidor i que aquest pot prendre decisions sobre si exigir o no envasos retornables o si fer ús correcte dels contenidors que s'han instal·lat al carrer, però que també hi ha, sobretot, una responsabilitat del productor que és el que utilitza un determinat tipus d'envasos. Les grans superfícies han rebutjat els envasos retornables. I davant això, què podem fer?, què podem fer sobretot aquí, a les Illes, que som un mercat finalista... què embotellam aquí?, què envasam? Molt poc, quasi res i als productors de fora, què els importa si aquí tenim o no problemes d'insularitat. Les decisions dels productors es prenen en funció de marges d'empresa, de benefici en definitiva i qui les pren, ben segur, s'asseu molt enfora de nosaltres. Això fa que ens sigui molt difícil actuar sobre els productors i que per tant ens haguem de dirigir als consumidors per demanar-los la seva col·laboració, per demanar-los un esforç suplementari... Per això és necessari una gran conscienciació, una conscienciació sobre la realitat més immediata i també sobre les realitats planetàries. El teu cotxe no contamina massa el medi ambient ni escalfa el planeta, però el teu cotxe juntament amb tots els altres cotxes del món sí que són un enorme problema. I per tornar als envasos, tothom ha de saber que les bosses de plàstic potser siguin legals, però que no afavoreixen el medi ambient. És a dir, que no ens queda més remei que aprendre a comportar-nos d'una manera correcta també mediambientalment.

-Una darrera pregunta. Tal volta haguem iniciat un bon camí, però per què continuem sent tan bruts, perquè molts de "punts verds" són pitjors que els femers d'un temps, per què queda al carrer tant de fems sense recollir?

-Això que diu és cert. La competència de recollida de fems és municipal i cada dia llegim als diaris que tal o qual ajuntament té problemes amb l'empresa de recollida. Jo no sé perquè passa això. No tenc prou experiència municipal per saber què impedeix un major control. No sé si la culpa la tenen aquestes empreses que un cop han guanyat el concurs es relaxen, van als mínims costos i per tant donen uns serveis de baixa qualitat o si són els ajuntaments els que no fan complir bé els plets de condicions, o bé que falla la col·laboració ciutadana. No ho sé, però la imatge que donam no és bona. En som plenament conscient... Respecte dels punts verds, en això sí que tenc una opinió ben formada: crec que ha arribat l'hora de superar la filosofia del "punt verd" i transformar-la en la que hi ha a les "deixalleries", un espai tancat i vigilat on tens contenidors per a cada tipus de material, allà on el ciutadà individual hi pot entrar a deixar el que vulgui de franc i les empreses mitjançant una tarifa, tot perfectament controlat... això és molt necessari. Nosaltres ja ho havíem planificat, però, francament, ho vinculàvem a l'ecotaxa i vostè ja sap el que ha passat. En aquests moments les administracions no tenim prou capacitat financera per invertir les quaranta instal·lacions com aquesta que havíem projectat. I no obstant això, són imprescindible. No podem donar la mala imatge que oferim actualment.

Després dels contenidors

Entrevista a Àngel Fernández

per Juan José Sánchez

La incineradora de Son Reus es posà en marxa, després de quinze anys de discussions polítiques i debat social, l'any 1996. Al capdavant de l'empresa concessionària de la planta, Tirme, hi havia Àngel Fernández, que fou llavors una autèntica bèstia negra per als ecologistes. Fernández aguantà les acusacions d'atemptat contra el medi ambient amb un talant i un discurs pedagògic que potser sulfurava més que les mateixes xemeneies de la planta i que encara manté. Avui, cinc anys després, la situació ha donat un tomb en aquell moment imprevisible. Els dos forns que cremen el fons de Mallorca han estat assumits com una conseqüència més del nostre desenvolupament social i, a més a més, Tirme s'ha convertit en l'empresa que posarà en marxa les instal·lacions reclamades pels crítics, que veuen com s'imposen uns arguments que fa uns anys foren menyspreats. La planta continuarà en marxa, però s'obre un nou camí en el qual els ciutadans tenen molt a dir per garantir el seu èxit.

-Pensar en el dia en què es varen encadenar a les portes de la incineradora els ecologistes de Greenpeace i en el fet que ara, pocs anys després, sigui una consellera del partit que dona suport a aquest moviment qui planifica la gestió dels residus, a quina reflexió el du?

-Jo diria que hem après uns dels altres. Hem fet un exercici important per totes les parts d'aproximació al problema i a la forma que tenia cadascú d'entendre el tractament de residus. Crec que el balanç és positiu i al final s'ha arribat a una fórmula raonable que fuig dels extrems, que són més pròxims al cor que al cap. De fet, la solució proposada és tan adequada que jo diria que s'adapta com un guant a la que fa la mateixa Unió Europea, per tant no ens equivocam molt i, si ho feim, ho feim tant com els europeus.

-Diria vostè que un partit com Els Verds, un cop al poder, ha fet un exercici de responsabilitat acceptant la incineració?

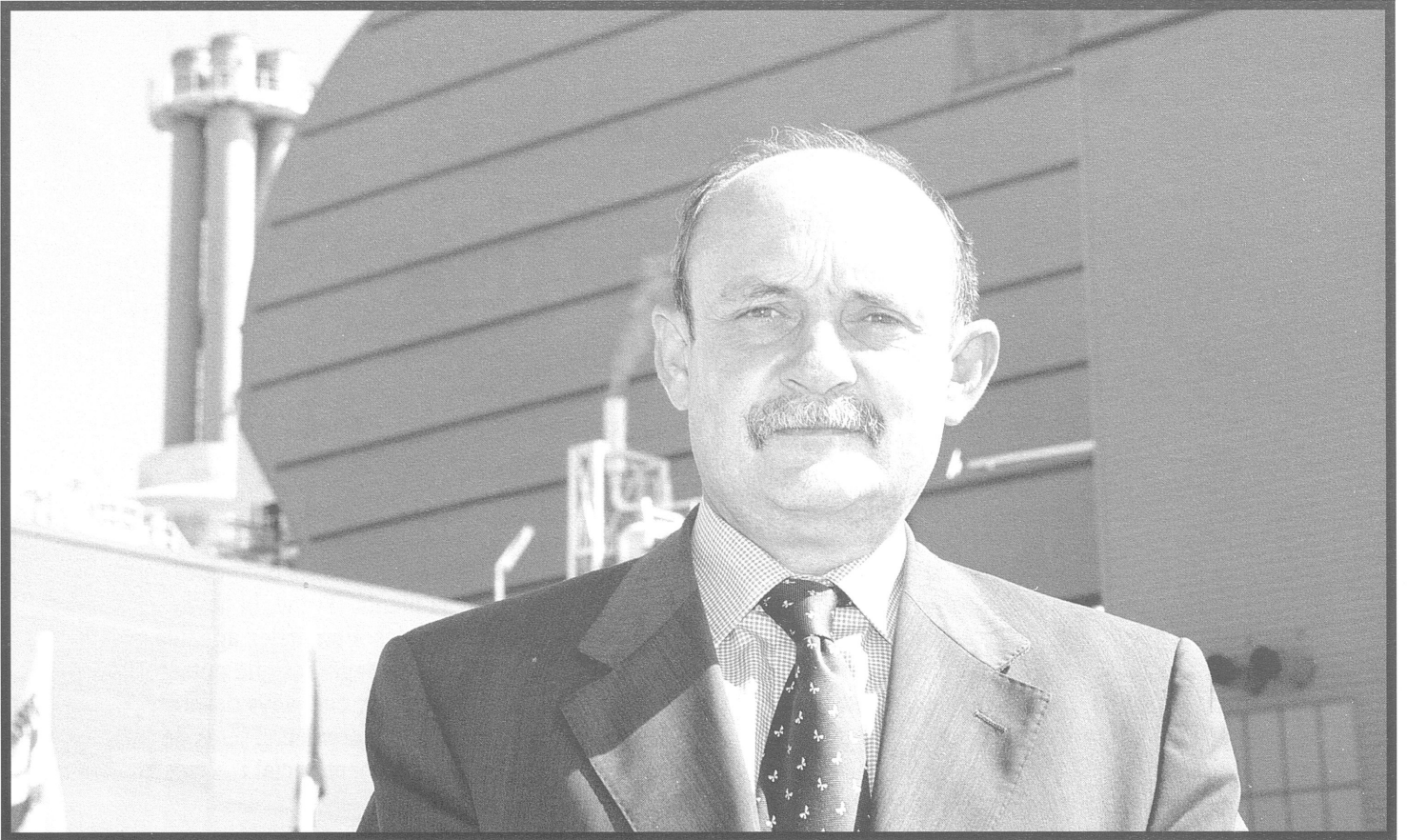
-Jo crec que ha estat un exercici de totes les parts. Més que un exercici de responsabilitat, que també ho és, és de coneixement intern del problema i de les possibilitats reals que ofereix el reciclatge, el compostatge, en definitiva, a ningú no ens agrada que ens amputin una cama quan tenim un càncer, però

de vegades no ens queda més remei que prendre decisions d'aquest tipus que no agraden a ningú perquè són les úniques possibles en aquell moment. Jo pens que potser hi hagi hagut una reflexió des del coneixement del problema, però també vull deixar clar que hi ha hagut una tasca d'aproximació de l'altra banda, per tant, és un exercici de responsabilitat de les dues bandes. Les persones que creien que la incineració era l'única solució també han vist que es podria fer d'una altra manera. A mi personalment no m'ha costat gaire, perquè quan l'any 91 presentàrem l'oferta ja proposàrem una alternativa en què hi havia compostatge i reciclatge. Per raons que no vénen al cas el Consell de Mallorca no la va tenir en considera-

ció, però Tirme és una empresa que tracta amb compostatge milers de tones a altres zones. Aquí hi havia posicions, que crec que ja ningú no defensa, de cent per cent d'incineració, i hi ha hagut un camí positiu d'aquesta línia. Ha estat fonamental la capacitat de diàleg que possiblement abans no s'havia produït. S'ha parlat molt més de les solucions ara que del problema, quan els plantejaments anteriors eren parlar més del problema que de la solució.

-La incineració és una conseqüència de l'excessiva producció de residus de les societats desenvolupades i, per tant, un mal menor, o és un sistema d'eliminació de residus i punt?

Àngel Fernández nasqué a Alaró ara fa quaranta-cinc anys. És enginyer de Mines per l'Escola Tècnica Superior d'Oviedo, en l'especialitat d'Energia i Combustibles. Fou director de diverses explotacions mineres fins l'any 1991, quan es va fer càrrec de la gerència de l'empresa Tirme, concessionària de la incineradora de Mallorca i de les noves plantes previstes per al tractament de fons a l'illa. És membre del comitè de coordinació del Club Europeu de Residus i president del grup de treball d'ATEGRUS sobre tractament tèrmic.

-No, no, en medi ambient tots els temes pareixen molt intuïtius i pareix que tothom sap què s'ha de fer amb el fems. No és així. El fems és tan complicat com la societat que el produeix, perquè al cap i a la fi, tot el que consumim està destinat a acabar com un residu. Les societats rurals tenien un fems molt més senzill, gens complicat perquè o se'l menjaven les gallines o poc més. A mesura que la societat es complica i va consumint altres productes, els residus es compliquen. Llavors, avui en dia, no existeixen fórmules màgiques que resolguin, amb un sol sistema, el tractament de residus. La solució és una cadena successiva de sistemes un darrer l'altre i es tracta de prioritzar i veure quin s'aplica primer i així consecutivament. La política europea assumida pràcticament per tothom és la de les quatre 'r': reduir la quantitat de fems, reutilitzar-lo, reciclar-lo i recuperar el màxim com a energia. Potser falta una primera 'r', que és la reeducació, que hauria de ser la primera, perquè fins que la societat no s'adoni que el problema del fems no és del batlle sinó de cadascú, això no té solució, i serà més car i pitjor el sistema.

-Podria servir potser una passejada per Son Reus per veure com s'acumulen les restes de fems, perquè la planta avui per avui no les pot assumir?

-Sí, sí, serveix i molt. És important que visiti les instal·lacions com més gent millor i de fet ho promocionam. Passen ara per ara devers cinc mil persones cada any per Son Reus, sobretot joves i gent major, que quan passen per aquí s'adonen de la situació. De fet, en el nou projecte de tractament de residus les portes obertes són molt importants, un dels pilars bàsics, i volem superar les 20.000 visites anuals. Es dissenya fins i tot un sistema de transport d'un rail elevat per fer-les. Creiem que és fonamental que perquè la gent sàpiga que hi ha un problema el toqui amb les mans. Fins ara, hi havia com una

obsessió per part dels ajuntaments que el fems havia de desaparèixer el més aviat possible i al menor preu dels carrers. El que es fes amb ell després no importava gaire. Això és el que s'ha de canviar completament.

-Quan fa uns anys es projectava la planta, vostès posaven exemples d'altres complexos europeus on hi havia fins i tot restaurants, i aquí ens xocava.

-Sí, sí, i ara els majors ens demanen fins i tot si poden tenir un local per venir a ballar. El nou projecte preveu un edifici específic per a visites amb aules per fer un màster de medi ambient, tallers, una bona biblioteca, jo crec que és bàsic. És el que fan a altres ciutats europees. No crec que arribem a cobrar per entrar, incloent la planta als circuits turístics com es fa a Viena, per exemple, però sí que volem que sigui un centre per poder visitar amb comoditat.

INCINERACIÓ COM A ALTERNATIVA A L'ABOCADOR

-Hi ha algun país occidental on l'eliminació dels residus es faci sense incineració?

-Sí es refereix a països on estigui prohibida la incineració, que jo sàpiga, no, però sí que hi ha zones on existeix aquesta prohibició. El que passa és que si s'analitza què es fa amb el fems, es comprova que el remetent a incineradores de zones veïnes. És molt fàcil políticament prendre aquesta decisió; de fet, aquí a Espanya hi ha un exemple d'això, encara que no vull donar noms. Llocs on el reciclatge hagi solucionat el problema no n'hi ha ni un. El tema, i ho vull deixar molt clar, és que la incineració no ha d'anar mai en contra del reciclatge, és un sistema alternatiu a l'abocador. La Unió Europea ha

deixat molt clar que, per tots els motius excepte l'econòmic, perquè és el més barat, el pitjor sistema d'eliminació de residus és l'abocador, fins al punt que ja fa alguns anys països com Holanda, Alemanya, Àustria, tenien unes lleis molt restrictives per dur el fems als abocadors. La nova normativa europea respecte d'això és molt dura i pràcticament exigeix que no es dugui res a l'abocador que no hagi passat prèviament per una incineradora. Aquesta és una norma que ha tardat anys a consensuar-se i que jo tenc la impressió que no es complirà, com tantes altres, perquè hi ha països que no poden dur-la endavant. Quin és el país que més incinera d'Europa? Dinamarca. Després hi ha Holanda, Suècia, Alemanya. Qui no incinera? Grècia, Irlanda. A països com aquests dos darrers que he esmentat els diu que d'aquí a sis anys s'han de posar a un determinat nivell... i els suposa inversions inabordesables. A Espanya també li costarà bastant adaptar-se a la normativa: s'incinera un 10% i la resta se'n va a abocador i això s'ha d'invertir. Són anys, inversions importants i convenciment de la gent.

EL "PARC TECNOLÒGIC AMBIENTAL"

La incineradora de Son Reus estarà integrada d'aquí a dos anys en l'anomenat Parc Tecnològic Ambiental de Mallorca, dissenyat pel Consell i que es preveu que sigui operatiu el 2003. Ja s'ha posat la primera pedra simbòlica d'unes instal·lacions que suposaran una inversió de 18.000 milions de pessetes, que es pagaran en vint-i-cinc anys amb les pujades previstes a les tarifes i amb aportacions del Govern i de la Unió Europea de 4.000 milions i 2.500 milions, respectivament. Tal i com explica Àngel Fernández a l'entrevista, l'objectiu del projecte és ambiciós, ja que actualment es crema un 60% dels residus, mentre que la resta, llevat d'un petit percentatge que es recicla, es du a l'abocador. En el nou Parc tecnològic, es pretén tractar fins un 90% del fems que es produeix a l'illa. Per això, a més de la incineradora, hi haurà a Son Reus una planta de selecció d'envasos (paper, vidre, alumini, entre d'altres) de 8.000 metres quadrats, on es podran tractar 17.000 tones anuals; una de metanització, que ocuparà 18.632 metres quadrats i que, en una primera fase, convertirà en gas 32.000 tones de residus, 63.000 en una segona i 94.000 en la tercera; una planta de compostatge, d'una superfície de 44.380 metres quadrats, per on arribaran a passar, amb un augment progressiu, 133.600 tones de fems; i dos dipòsits d'emmagatzematge de cendres (amb capacitat de 425.000 metres cúbics i que no es preveu omplir fins d'aquí a vint-i-cinc anys) i d'escòries (residus que no es poden reutilitzar ni reciclar), entre d'altres instal·lacions.

Així mateix, Son Reus albergarà també una planta de selecció de deixalles d'obra, uns residus en continu augment donat el creixement de l'activitat constructora i que varen provocar polèmica en queixar-se els transportistes de no tenir lloc on dipositar-los. Seran aquests, agrupats dins la patronal Astracoma, qui gestionaran la planta.

-On es troba el model a imitar?

-Crec que no es tracta d'imitar, sinó de millorar el que tenim. Hi ha pocs projectes tan complets com el que es farà aquí. Potser, amb un poc d'imaginació, trobaríem alguna ciutat com Copenhaguen, Berlín i poc més. Quan sortia als mitjans de comunicació l'anomenada crisi del fems, venien periodistes alemanys i demanaven quins problemes hi havia aquí i jo els contestava que cap. Els demanava d'on venien, de Frankfurt, d'allà on fos, i quin sistema de gestió de residus aplicaven allà. No ho sabien i venien a demanar com ho fèiem aquí. Potser aquí som una societat més participativa i parlem més dels nostres problemes, que semblen més grossos, però la realitat és que a les seves ciutats alemanyes també incineren els residus, amb la diferència que allà la proporció de fems que va als abocadors és superior a la de Mallorca, no amb el nou projecte, sinó ara, actualment. Aquí, s'incinera més del 60% dels fems i es recicla un 5%. És poc, però és una xifra molt superior a l'alemanya. O sigui, que amb

la situació actual, i més amb la futura, podem presumir pel món. Ens situam a anys llum d'altres regions d'Espanya, m'és igual amb qui es compari, fins i tot Catalunya... Avui a Mallorca es tracta el fems segons les indicacions europees molt més que a qualsevol altra regió espanyola. I si agafam país per país no n'hi ha cap que només dugui a abocador el 30% del fems; bé, el Japó, aquest sí, perquè té el mateix problema que nosaltres i té dues mil incineradores. Jo entenc que a Extremadura tinguin abocador, perfectament, perquè tenen hectàrees i hectàrees de terreny no habitat. A Mallorca que em diguin on els posaríem. Aquí tenim una muntanya que creix cap amunt perquè ningú no s'atreveix a fer-la créixer cap als costats, perquè és impossible. Això influeix molt.

TARIFES ENCARA BAIXES

-Els rebuts del fems han augmentat força des de la posada en marxa de la incineradora i encara pujaran més. Creu que les tarifes són dissuasives perquè prenguem consciència de la necessitat de reduir la quantitat de fems que produïm i separar-lo per la seva reutilització?

-Pagar sempre fa mal però les tarifes encara no estan, en general, a aquest nivell. La tarifa estarà, si s'aprova, l'any que ve, a devers 9.200 pessetes per tona i això és més o manco el que produeix una família. Si fem comptes, és com si compràssim un diari cada dos dies, més o manco. El que passa és que t'ho passen un pic a l'any i segons com t'agafi aquell mes et pot resultar més problemàtic pagar el rebut, però la realitat és que la quantitat total no és suficientment coercitiva, crec que farien falta altres idees perquè la gent es conscienciï. Si es compara amb altres països, la veritat és que les tarifes, encara que han pujat, són bastant baixes. La mateixa tona de fems, a Alemanya, pot costar quaranta mil pessetes i més. El que passa és que allà tenen més assumit que els pot passar si obliden el civisme. Jo crec que aquí un bon anunci publicitari seria aquell en què es veïés un nin amb el seu pare i

aquest tira un cendrer de tabac per la finestra del cotxe, cosa bastant usual, i que després el mateix nin fes el mateix dins la sala de ca seva amb un cendrer. És això, per què s'ha de renyar el nin si el pare acaba de fer el mateix? A mi m'ho comentava un ciutadà suec, que tenen els mateixos gens que nosaltres però se'ls ha educat més en el civisme, em demanava com era possible que els espanyols embrutassin i després pagassin perquè els fessin net. Jo crec que és un problema d'educació, mentre no siguem conscients que el carrer és una prolongació de casa amb tot el que això significa, anirà malament.

-Quina capacitat té ara mateix la planta de Son Reus i quina quantitat de fems li arriba?

-La capacitat teòrica és de tres-centes mil tones any, però en tractam un poc més, tres-centes deu o vint mil. A Mallorca tenim comptabilitzat que es generen devers quatre-centes setanta mil tones de residus i dic això perquè n'apareixeran més.

-Per què?

-Perquè quan tu tens un sistema adequat de tractament, comença a aflorar fems, perquè hi ha gent que tira el fems de qualsevol manera, entre d'altres coses perquè no té un sistema adequat. Quan aquest existeix i el Seprona estreny un poc, immediatament aquell fems apareix. Per exemple, en el tema de les deixalles de construcció. S'ha posat en marxa una planta de tractament i apareixeran entre seixanta i setanta mil tones més de fems, que ara es disposen als contenidors d'obra que veiem als carrers. Ara queden a l'abocador de torn, però quan es munti una planta per triar les deixalles, tot això apareixerà i és fems.

-I què es fa ara amb el fems que no s'incinera?

-Se'n va a l'abocador per a tota la vida i mentre no hi hagi sistemes de tractament serà així. Allà quedarà fins que els nostres descendents un dia ens diguin 'marrans'. Parlem lògicament dels residus que arriben a Son Reus, no dels que queden pel camí per recollida selectiva, paper, vidre o envasos, que van a una altra banda. Ara som en la fase de desenvolupar la resta de projectes per crear altres plantes de tractament, però tot això partint de la base que el ciutadà col·laborarà, perquè pensam que es recolliran selectivament cent cinquanta mil tones de fems. Per tant s'ha de separar de veritat el paper, el plàstic, el vidre i la matèria orgànica, perquè com no facin això tendrem les plantes de mostra i el fems continuarà anant a l'abocador.

MÉS INCINERACIÓ, MÉS RECICLATGE

-En xifres absolutes són quantitats petites, però la recollida selectiva ha anat en progressiu augment des que es varen instal·lar els primers contenidors. No és un poc contradictori que augmenti el fems que se separa per reutilitzar i continuïn augmentant els residus que van a parar a Son Reus?

-No, no, perquè estadísticament, i això es coneix bé, a les ciutats on més s'incinera més es recicla. Per què? És lògic. Si tu a una persona li dius que seleccioni a ca seva cada cop està més conscienciada i li costa més entendre que el que no es recicla es tira i prou. A aquesta persona li demanes un esforç, li cobres més i, per tant, has de ser coherent amb el missatge i dir-li que ho anam a aprofitar tot. El que es recicla es recicla i si no es produeix energia. Insistesc, reciclatge i incineració no són enemics sinó companys de viatge i com més es recicla i s'incinera, que això és normal a tots els països, menys es du a l'abocador, la qual cosa és l'objectiu final. El dia que tinguem abocador 'zero' serà el dia que haurem de començar a parlar de reduir la incineració. I aquesta és la idea amb què s'ha fet el Pla director de Mallorca.

-Vostè mateix admet que serà necessària una major conscienciació i un esforç dels ciutadans per fer viable el nou pla de gestió de residus i per poder reduir el fems que va a l'abocador. Des d'un punt de vista tècnic i no polític, la solució hauria de passar també per ampliar la incineradora?

-Crec que en aquest moment no seria bo posar el tercer forn, però no perquè no sigui necessari, sinó per una raó: perquè ficats a la dinàmica de promoció de la recollida selectiva, és clar que variarà la composició del residu a incinerar, és evident, perquè se'n retiraran

diferents productes que ara no es retiren. Llavors, tècnicament, jo crec que és molt més prudent tenir tot el sistema muntat i veure com evoluciona la composició del residu per poder, en aquell moment, i si és necessari, prendre la decisió d'ampliar o no la incineradora. No serà fins que no vegem resultats quan tinguem les idees clares tècnicament de quina és la qualitat del residu que s'ha de tractar a la incineradora i podrem definir molt millor el tipus de forn si és que arriba el cas. Ara, el prudent és construir tot el que s'ha de construir, que és molt, són onze projectes, i un cop esperat un temps prudencial que pot ser d'un any o dos, s'haurà de prendre la decisió de veure què es fa. Abans, seria un poc temerari i suposaria una inversió important que potser no fos útil.

-Per tant, vostè considera realista el pla dissenyat pel Consell.

-Sí, sí, podem discutir si la planta de compostatge ha de tenir la grandària projectada o si hauria de ser un poc més grossa, per exemple, matisos sí que són opinables, però és un disseny bastant adequat.

-Quan els residus passen per la incineradora, queden les cendres, un dels problemes plantejats pels ecologistes a l'hora de criticar aquest sistema. Què s'ha de fer amb aquestes restes?

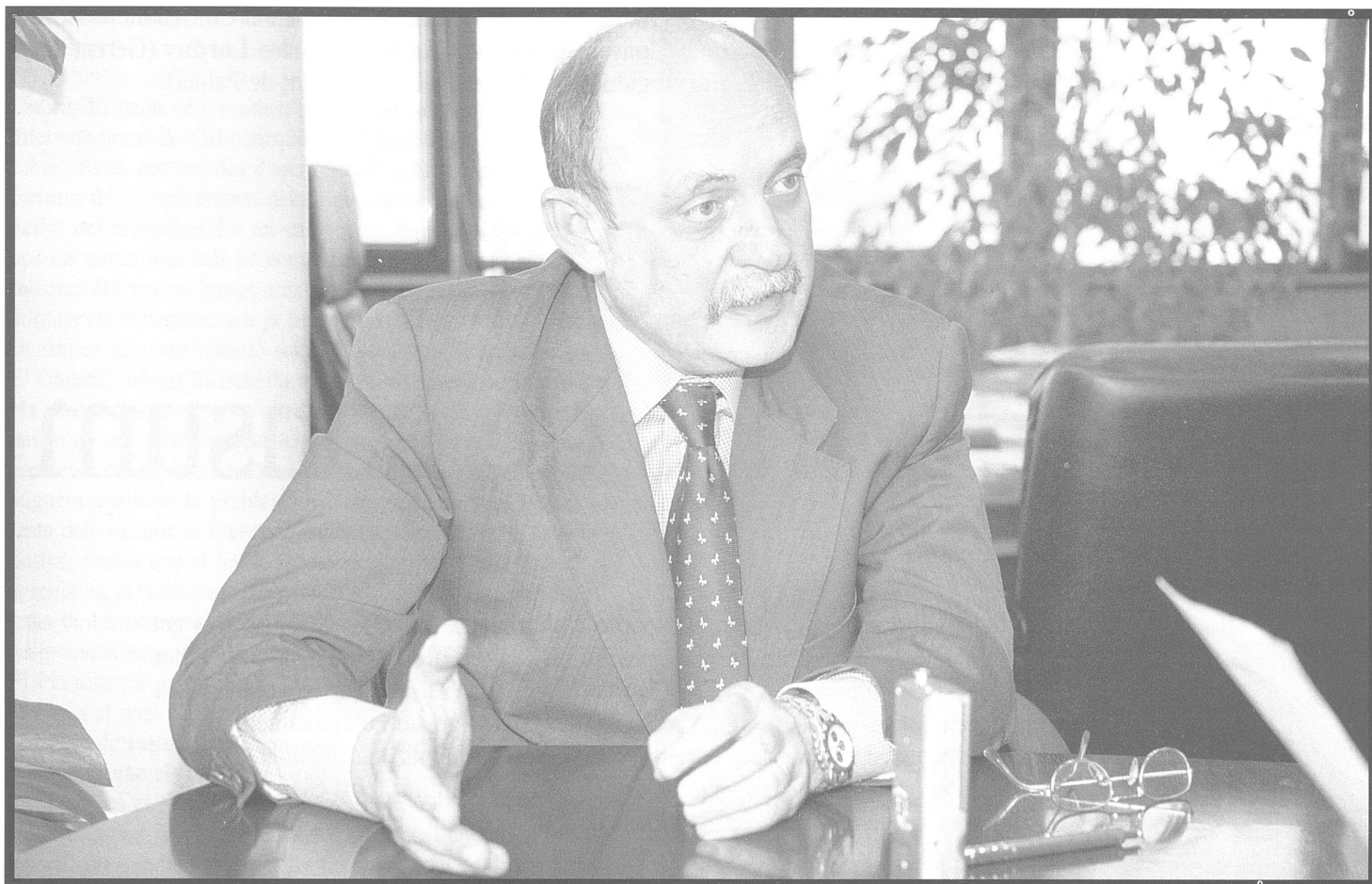
-Les cendres cementades i sense cementar no tenen cap tipus de perill, no són residus perillosos, no són tòxiques, i no ho dic jo, ho diuen les anàlisis, encara que hi ha qui diu el contrari. No em preocupen les cendres. Aquí s'ha pres la decisió de dur-les a un abocador de seguretat que es construirà. A altres països se'ls dona una utilitat, però aquí a Espanya o no arribam o ens passam. És una decisió que entra en el camp de la política, i no de la tècnica o la ciència, perquè aquestes cendres es podrien aprofitar perfectament i amb bastant menor cost del que es farà.

-En què es podrien emprar?

-Tenen diferents aplicacions. A Dinamarca per exemple es fan esculleres o per exemple, allà, on totes les autopistes tenen carril de bicicleta, aquest es fa amb cendres cementades. Quan em diuen que les cendres són molt tòxiques, pens que tant es val que ho fossin, per una raó molt simple, perquè la incineradora no crea metalls pesants, sinó que aquests han entrat amb el fems. I si no van a la incineradora, van a l'abocador, i si plou i aquest no està com toca, també poden contaminar l'aquífer. El que es planteja és que amb els gasos no surtin materials contaminants i per això s'han de posar uns sistemes de filtres que ho evitin. Quant a les cendres, quan es diu que tenen metalls pesants i que per tant són tòxiques es diu la meitat de la veritat. La toxicitat ve determinada per si el metall està en una forma química determinada que és soluble en aigua i, per tant, un se la podria beure, això sí que seria perillós, però no en si mateix. Estam envoltats de productes que tenen metalls pesants, les pintures, la roba, els coberts, les olles de fang, què passa, que no els podem emprar? Hem de ser seriosos i dir les coses pel seu nom. Els metalls pesants són perillosos en unes determinades condicions. Per tant, problema tècnic, científic, zero. Polític? Tot el que vulguis.

LES CATEGORIES SOCIALS DEL FEMS

-És imparable l'evolució creixent de la quantitat de fems que es genera?

-És veritat que cada cop produïm més fems. Fins i tot enguany, quan no sé qui diu que ha vingut menys gent, jo no ho he notat gens, perquè els residus que arriben a la planta, encara que a un ritme menor, creixen. Enguany tenim un creixement acumulat d'un 3% i hem arribat a augments del 7%, el 8% i fins i tot d'un 10%, una barbaritat. També hi ha una evolució del tipus de fems. Si tu agafes un camió de residus, gairebé podries saber de quin barri ve, perquè el fems també té categories socials. Un camió que ve d'un lloc amb un poder adquisitiu alt té menys matèria orgànica i més plàstic, paper, etcètera, que el d'un barri obrer. I això és fàcil d'entendre. Als dos llocs menjaran lluç amb ensalada i patates fregides, però al barri més ric hauran comprat una safata de verdures, el lluç vendrà probablement també net en una safata i les patates seran congelades, amb la seva corresponent bossa. Això mateix a l'altra casa serà una lletuga, a la qual hauran llevat les fulles seques, lluç que han fet net allà i patates que han pelat. Els dos han menjat el mateix, però el fems és absolutament distint. Llavors, a mesura que evoluciona el poder adquisitiu ho fan els residus. Per tant, varia la quantitat i la qualitat del fems.

-Quines característiques implica el fet de ser una illa per al tractament del fems?

-Comporta més desavantatges que avantatges, amb diferència. Tot el que arriba a l'illa en un moment o l'altre, es converteix en fems, des de les revistes, les capsas de galetes o les sabates. És molt difícil i molt car aquest viatge de retorn. Un altre dels problemes que té l'illa és que a vegades no tenim prou fems per fer rendible una planta de tractament; hi ha residus, però no prou i això complica la gestió i,

sobretot, l'encareix. Per tant, avantatges en veig pocs. Una altra cosa és que a l'illa hem de ser més conservadors que al continent, en el sentit d'emprar sistemes que, encara que no siguin punters, estiguin ben provats i siguin segurs, perquè clar, una instal·lació a Tarragona et falla i a vuitanta quilòmetres tindràs un altre lloc on dur el fems, cosa que no passa aquí.

-És fàcil donar la culpa als turistes de l'alt consum de recursos com l'aigua o l'energia. Serveix en el cas del fems?

-Tot influeix. Evidentment que els turistes produeixen fems, encara que per habitant sigui una menor quantitat que nosaltres. A l'estiu tenim dies de 1.700 tones i a l'hivern de 900. La diferència és brutal.

-Parlava abans de la identificació social del fems. Com és la societat mallorquina segons els residus que arriben a Son Reus?

-Des del punt de vista de composició del fems, com és evident som a un nivell de poder adquisitiu alt dins el que és la mitjana espanyola. La matèria orgànica és d'aproximadament un 38%, mentre que a Extremadura és d'un 65%, amb la lectura que he comentat abans. Per altra banda, és relativament fàcil, malgrat el que es diu, convèncer la gent que ha de col·laborar. Jo som optimista i de fet, per poc que hem explicat les coses la gent ha reaccionat, i això es veu en l'increment de la recollida selectiva. Més que la societat mallorquina em preocupen els visitants, els turistes. Cada país té el seu sistema de tractament del fems i una persona que ve aquí quinze dies no s'estudiarà el que tenim a l'illa. Això ens pot complicar la gestió. A més, veus algun turista que es deixa a ca seva el civisme.

Taula rodona amb **Josep Antoni Aguiló** (Cap del Servei del Departament de Medi Ambient i Natura del Consell de Mallorca), **Miquel Colom** (Cap del departament de Medi Ambient de la Conselleria de Medi Ambient) **Carlos Lorduy** (Gerent de l'empresa Municipal Calvià 2000) i **Jordi López** (regidor per Els Verd a l'Ajuntament de Palma).

Cercar noves formes de consum

La nostra societat produeix més aviat del que som capaços d'eliminar, la velocitat de consum és tan gran que esgotam els recursos i ens omplin, ja no de coses sinó de fems que llavors hem de rebutjar o reutilitzar en una procés a la inversa, en un viatge de retorn, més lent, difícil i car. Els convidats a aquesta taula plantegen, a més de les qüestions relacionades amb la gestió i el tractament dels residus, la necessitat d'avançar en el procés per poder incidir en els hàbits dels ciutadans, però sobretot de producció, i aconseguir una reducció en origen, perquè el millor fems és el que no es produeix. Per això, coincideixen tots ells, les solucions hauran de passar per cercar fórmules de consum més estalviadores.

ONA: Parlar dels residus és tant com parlar de la societat en què vivim?

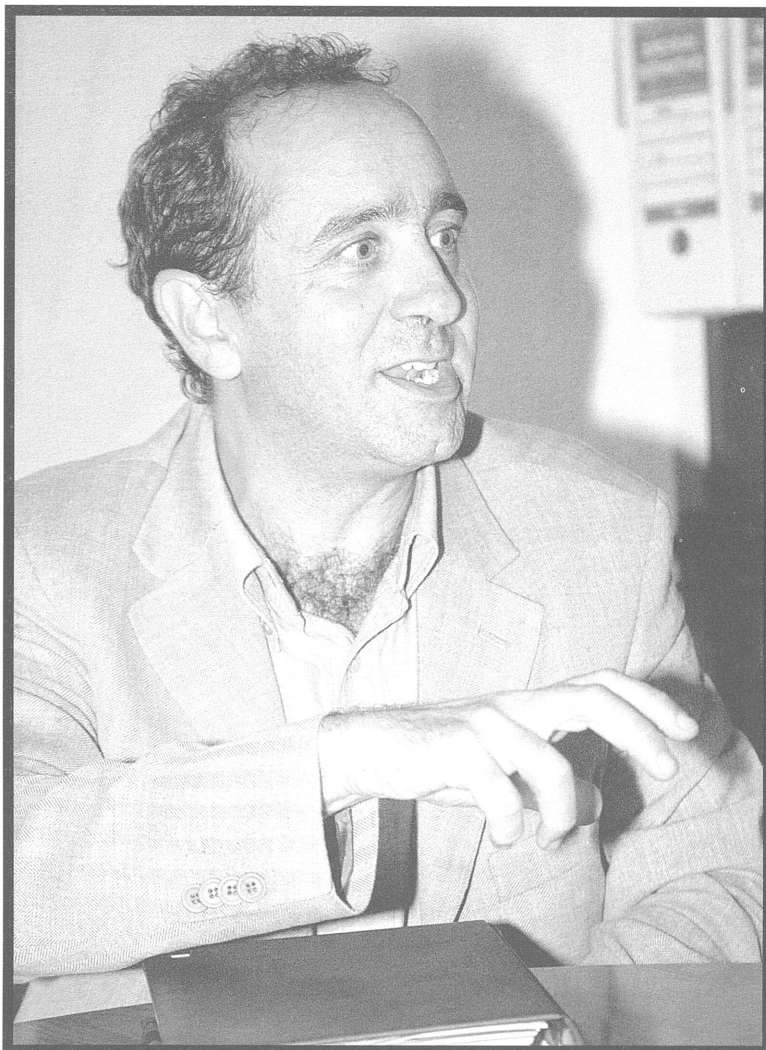
Colom: El tema dels residus, pot enfocar-se des de molts diferents punts de vista perquè afecta tota la nostra societat i sobre ells es pot fer, des d'una reflexió dels nostres hàbits de consum fins a una anàlisi dels aspectes legislatius, o podem parlar del reciclatge. En tot cas podem començar per referir-nos als temes que més preocupen específicament la nostra societat. Durant un temps eren un tema calent cada dia als mitjans els enderrocs, ara ja no se'n parla tant, això no obstant, continuen sent una qüestió sobre la qual s'ha de treballar molt. El Consell Insular hi treballa i es va fer l'aprovació inicial d'un pla director específic per regular aquests residus específics, i també de voluminosos que per als ajuntaments han estat un problema constant... Ara, hem de començar per dir que tot i que puguem analitzar la problemàtica específica de les Illes, el tema dels residus és una constant a totes les societats com la nostra, encara que el fet de ser un territori tan limitat ho agreuja en el nostre cas. Les solucions no són fàcils. Hi ha el tema de les pedreres, que a Mallorca encara no està resolt... i desgraciadament n'hi ha molts d'altres!

El Pla director de Mallorca, que es va aprovar ja fa gairebé un any i en el qual el Consell de Mallorca fa feina... però l'Administració de vegades no és tan ràpida com la generació dels problemes que els ciutadans voldrien, com és natural, tot d'una resolts. Però el Pla director s'aprova ja fa un any, i els ciutadans reclamen ja posades en funcionament, i en aquest sentit hem de dir que no tot es pot fer tan aviat com voldríem. La traducció dels plans en realitats requereixen un temps... el tema dels envasos ja arrenca... per posar un exemple.

Lorduy: Crec que és molt important reconèixer la lentitud per a tot allò relacionat amb el tema que avui ens ha dut a aquesta taula. Anam molt lentament, aquesta és la veritat. I la sensació que té la societat és que les administracions no donen respostes a les seves necessitats. El tema dels envasos és sobre la taula des de principis dels anys noranta, i hi ha molt poca cosa feta. Hi ha uns contenidors col·locats a algunes àrees d'aportació. Calvià començà a implantar-los fa dos anys, i passa el mateix amb els enderrocs, ara no són als diaris, però encara no hi ha plantes en condicions, són provisionals. S'ha avançat, és cert, perquè tenim un pla que és correcte, que preveu una sèrie d'estacions de transferència i plantes de tractament. Però els mecanismes de posada en marxa són molt lent. S'ha de fer un concurs o no..., s'ha de donar transitòriament, etc. I això fa la impressió que anam molt lents. Per ser àgils hem de ser imaginatius.

CONSUM I RESIDUS

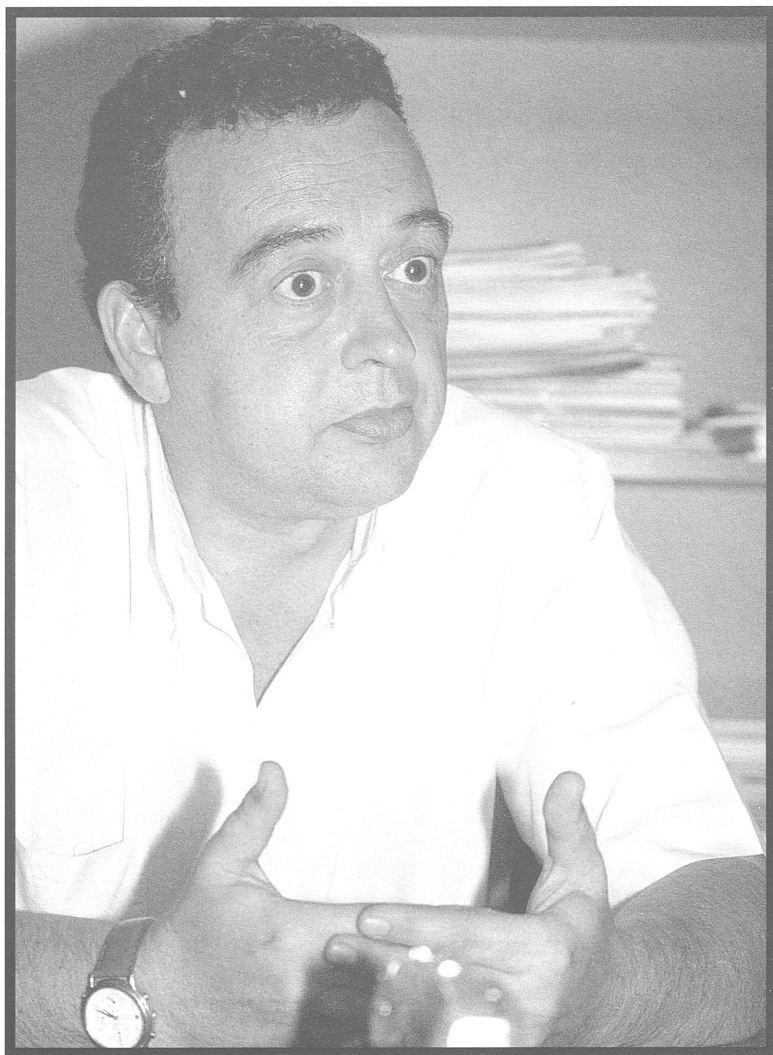
López: Per a mi el plantejament d'entrada és que efectivament en els darrers dos anys s'ha iniciat una fase irreversible de modernització en la gestió dels residus, per poder realitzar una gestió dels residus mediambientalment correcta. Podem dir que som en una fase millor que l'anterior, que era d'abocament incontrolat. Però en absolut no està resolt el problema. Per poder realitzar una gestió correcta ens haurem de plantejar una tercera fase i és que s'han de reduir o prevenir els residus, i des del punt de vista de les institucions, de les administracions, aquesta és una passa mala de donar i molt difícil, perquè a diferència de la fase anterior, que és de

Josep Antoni Aguiló.

gestió, i que pot ser més o manco correcta però que depèn de la mateixa Administració, ara s'ha d'entrar a qüestionar el model de producció i de consum en la seva estreta relació amb la producció de residus, i això que sembla una cosa òbvia, és el bessó de la qüestió. La globalització té molt a veure amb la producció de residus. Abans, per exemple, hi havia embotelladores pràcticament a cada poble de Mallorca, ara els models de producció fan que les begudes gasoses vinguin ves a saber d'on, amb la qual cosa no és viable, perquè seria massa car, el retorn dels envasos per a la seva reutilització. I això, no ho ha triat el consumidor. Està molt bé volen incidir en els hàbits dels ciutadans, i voler que reciclin, i que triïn el fons, etc. Ara, els ciutadans no trien el model de producció. I aquesta serà una tasca de les administracions que hauran de legislar en aquest sentit, però aquí el problema ja topa amb les multinacionals etc., i tot es fa realment difícil. Abans els productes, les botelles, tenien una llarga durada perquè es comercialitzaven en una curta distància, però ara això s'ha invertit totalment, ara els productes tenen una curta durada i vénen d'una llarga distància i pel camí s'incrementen els residus, pels embalatges, el no retorn, etc.

Sens dubte la gestió s'ha modernitzat, però per molt moderna que sigui s'ha d'entrar en una fase de reducció en origen. I per això la llei de residus serà molt important.

Carlos Lorduy.

EDUCACIÓ AMBIENTAL

Aguiló: Aquesta percepció que té el ciutadà que no és fa suficient, no la tenen tots els ciutadans, perquè hem de dir que de moment només un percentatge de ciutadans es demanen què és fa, és només per part d'un determinat sector de ciutadans, els més sensibilitzats pel tema del medi ambient i els residus en són una part.

Jo estic d'acord que voldríem, i els que hi feim feina els que més, més agilitat, per treure tots aquests temes endavant. Els ciutadans, en general, es preocupen pels residus quan els tenen al davant, quan veuen el problema, però la fase que deia López de reducció encara no és molt avançada. Es tracta que a les escoles s'hi incideixi molt, la consciència que feim massa fems, que és necessari reduir en origen, s'ha d'inculcar als més petits. I a partir d'aquestes noves generacions és més fàcil treballar. Ara en general, el medi ambient, la seva percepció i la necessitat de tenir-ne cura, només ens afecta quan ens afecta la butxaca, és a dir, la gent podrà estalviar energia, perquè a la vegada estalviarà doblers, o aigua, que és el mateix cas. Però residus, la gent se'n preocupa quan li fan pudor davant casa seva, i això ho dic tot i reconèixer que s'ha avançat molt i que hi ha un sector cada vegada major de la població que en té consciència i que treballa per tenir cura del medi. És molt important la tasca educativa, a les escoles. Els canvis s'han d'impulsar amb campanyes educatives i també amb ordenances i

normatives. És veritat que som un poc lents, però també és cert que el problema és nou, en el sentit que hi ha major consciència que abans. I aquests canvis sociològics i de percepció són en si mateixos positius. La llei de residus és de fa dos anys i la llei d'envasos de l'any 94, vivim una època d'implementar normatives i tecnologies, i això no es fa d'un dia per a l'altre. Són instal·lacions complicades i tecnològicament molt complexes.

Colom: És com un al·lot, si el veus cada dia no t'adones que creix, però els que el veuen de fora, quan el veuen troben que ha crescut molt aviat. En els darrers anys s'han fet moltes coses. L'any 95 es va crear la Conselleria de Medi Ambient, abans era part de la d'Indústria, i després a aquesta legislatura es creà un departament especial de residus. I la veritat és que sí que es fan moltes coses. L'any 95, per posar un exemple, teníem quatre o cinc gestors autoritzats i únicament per recollir olis de tallers, a hores d'ara n'hi ha trenta-vuit o trenta-nou. La llei de perillousos ja existia, però la llei de residus és del 98, i també s'ha fet el decret de reglamentació de perillousos que és del 98. La iniciativa privada comença a donar també resposta a les demandes que crea la societat, en l'àmbit de perillousos han sortit empreses que donen aquest servei. Ara es farà també el Catàleg balear de residus. Tot i que sempre voldríem que anàs més aviat, jo crec que s'han fet moltes coses. I ara el gran repte, estic d'acord amb López, serà la prevenció. Aquest sí que és un tema complicat, perquè suposa canviar hàbits de consum. El més fàcil és fer un pla director i a partir de les tones que es produeixen, planificar com les hem d'eliminar, incinerar, compostar o el que sigui, dins el ventall de solucions. Canviar els hàbits i els canals de distribució, etc. és més complicat.

RESPONSABILITAT COMPARTIDA

López: Vull insistir en la idea que el pes no és tot del ciutadà, encara que el seu paper és importantíssim, perquè es dona una situació paradoxal. A la Unió Europea es parla molt del principi de responsabilitat compartida, per tant la responsabilitat d'un residu és tant del productor com del consumidor. Però resulta que al consumidor se'l vol responsabilitzar de la gestió d'un residu que ell no ha decidit com s'ha de produir. Ens en recordam del consumidor a l'hora de pagar la factura. A l'hora de donar-li responsabilitat, però no a l'hora de decidir com s'han de produir aquests productes. I vull continuar amb l'exemple dels envasos no retornables: el consumidor no té opció de consumir-ne d'altres, no pot "triar" responsablement i comprar productes d'envàs retornable, perquè no n'hi ha! I quan n'hi ha, resulta que són més cars que els altres! I aquest procés no ha estat induït pel consumidor, no ha estat una demanda del consumidor, sinó que simplement s'ha trobat amb aquesta realitat, i ningú no li ha demanat. Perquè el consumidor sigui corresponsable i pugui participar de la gestió dels residus, també ho ha de ser a l'hora de decidir com s'han de produir els productes, i valgui la redundància. És molt complex, perquè aquí entren les grans empreses multinacionals de l'envasat que no volen ingerències ni que es qüestionin com han de produir. I aquí hi ha un bloqueig polític important, i un exemple n'és la directriu d'envasos, que fou una gran victòria del lobby europeu de la indústria de l'envasat i una gran derrota ciutadana. Els esborranys varen esborrar progressivament tot allò que es referia a prevenció i només es deixà la part de la gestió.

Aguiló: En tot cas en aquest tema de la prevenció també s'avança, ara a les grans superfícies ja hi ha una secció per poder comprar productes que no siguin envasats, que no duen tots els plàstics corresponents. La responsabilitat dels ciutadans exigeix també un canvi de cultura i socioeconòmic.

ONA: Calvià ha fet campanyes i ha treballat en aquest sentit, quina és la resposta ciutadana?

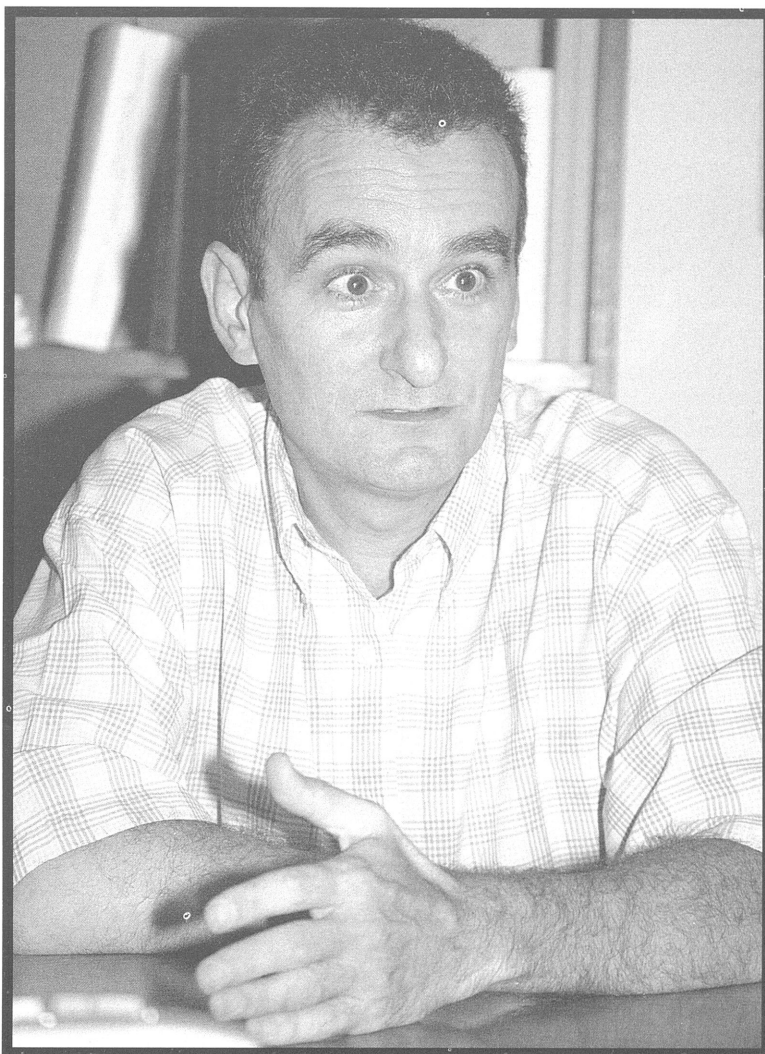
Lorduy: La veritat és que la resposta dels ciutadans davant d'aquestes iniciatives és sempre molt positiva. Clar que es tracta també de facilitar-los les coses. No se'ls pot demanar responsabilitat ni col·laboració i llavors no facilitar-los contenidors prop de ca seva. Si per tirar els envasos han d'anar molt enfora o a llocs molt difícils no tenim resultats; però quan hem posat en marxa qualsevol iniciativa, els ciutadans responen. El que passa és que ara mesclam dos temes diferents. Els ciutadans estan sensibilitzats i a més tenen ganes d'entrar en el tema. Ara, per part de les administracions, en aquest cas la municipal s'han d'emprar sistemes per maximitzar les aportacions. Així, per exemple, hem de facilitar l'accés als contenidors, i això és bàsic perquè un sistema de recollida selectiva funcioni, si feim una gestió d'apropament dels contenidors, un model d'aproximació al ciutadà per disposar dels punts molt a prop, funcionarà millor. Tot i que això, que està molt bé i que és necessari, no és suficient, i quan anam al tema de la minimització, és a dir, dels residus que no es generen i que per tant no haurem de tractar, ja és més difícil, i en aquest sentit hi ha poca sensibilització, la gent compra sense aquests criteris, compra llaunes individuals, i després, això sí, les tira al contenidor d'envasos, però no es planteja comprar botelles de litre, que no faran tant de fems... i això no es planteja perquè la societat ens du cap aquí i aquest és el tema que s'ha de treballar profundament, per legislar i per arribar a acords amb multinacionals per cercar fórmules de consum que generin manco residus... i educació, en aquest sentit a l'Ajuntament de Calvià feim una tasca molt importat a les escoles del municipi. Crec que aquest també és un bon camí, i molt necessari de recórrer.

LA INCINERACIÓ

ONA: Fa uns anys quan tractàrem per primera vegada el tema dels residus a aquestes pàgines, es parlava de manera molt polèmica de la incineradora, avui ningú no diu res de la incineració. Com ha evolucionat aquest tema... ara la incineradora ja no es veu, de fems que la tapa.

Colom: El Pla director al seu moment es va plantejar per a una producció de fems ics, i ara s'ha augmentat. I els residus que es generen ara són molts més que els que la incineradora és capaç d'eliminar. De tota manera la muntanya no només és d'urbans sinó d'enderrocs. Actualment la meitat s'incinera i l'altra meitat no. Per això era important d'aprovar un pla director per poder donar sortida a tot aquesta gran quantitat de fems.

Aguiló: Ara començam a tenir estadístiques, cosa que és molt important per poder planificar. El volum de residus que hi havia quan es va projectar la incineradora no tenia res a veure amb el d'ara. Ara la nostra situació és més bona i per tant produïm més fems. A més, les zones urbanes produeixen molt més fems que les

Miquel Colom.

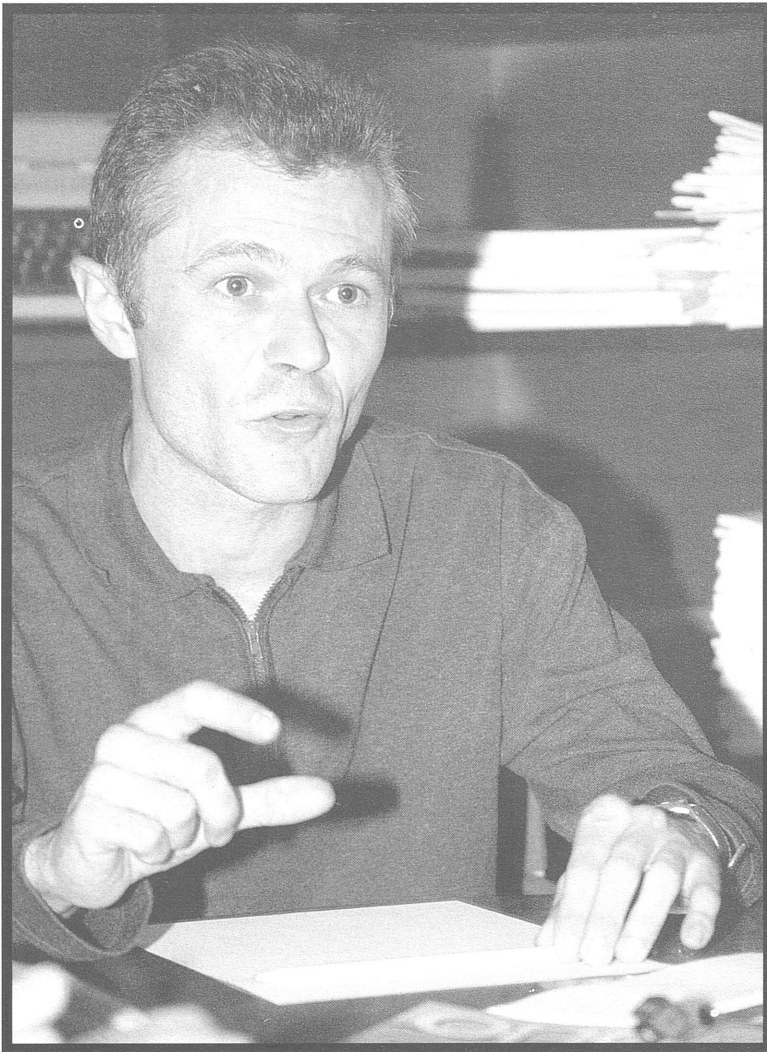
rurals, i les societats riques fan més fems que les pobres, que consumeixen manco i que a més ho aprofiten tot, i basta recordar imatges aclaparadores de gent que viu al costat dels abocadors, als països més pobres.

Reciclar és un valor, ambiental, econòmic i cultural i en aquestes tres dimensions l'hem d'encarar, recuperar significa molt.

I la incineració és una forma de recuperació d'energia, amb el pas del temps la nostra incineradora no ha estat suficient, ha estat molt satisfactòria quant al comportament ambiental, etc. però clar, tenia una capacitat que ara s'ha mostrat limitada, i quant als excedents, amb el pla director del 2000, n'hi ha una part que va a compostatge, una part d'envasos per reciclar que abans han de passar per una planta de triatge, i s'haurà de fer un esforç important per al reciclatge del vidre per tenir-ne més tones. Les generacions joves ja entenen tot això.

POLÍTIQUES FISCALS

López: En relació a la polèmica de la incineradora, en la qual jo vaig participar activament i vaig ser un dels que em vaig oposar i ben fermament a la incineradora, vull explicar que la meua oposició era fonamentalment no tant dels del punt de vista dels potencials riscos sobre la salut, sinó per la interferència de la incineració amb la recollida selectiva, reducció i reciclatge

Jordi López.

intensiu. Perquè resulta que una incineradora és una fàbrica que produeix electricitat i la matèria primera per produir-la són els residus d'alt poder calorífic, bàsicament: paper, plàstic, bric, per tant a la llarga, pot arribar a haver-hi una competència entre reciclatge i incineració. Perquè si creix molt el reciclatge i això és el que volem i pretenem, resultarà que la incineradora no tindrà matèries primeres per a la seva "fàbrica". Si arribam a reciclar en un 60%, que seria un percentatge al qual es pot arribar amb el temps, resulta que la incineració entra en col·lisió amb el reciclatge perquè en teoria es nodreixen de les mateixes matèries. I es produeix una competència entre els residus.

D'altra banda fins ara hem parlat de normativa i de sensibilització, i falta un tercer tema que és fonamental, que és la qüestió fiscal. Ja ho he apuntat, resulta que avui el ciutadà que opta per l'opció més benigne per al medi, per dir-ho d'alguna manera, doncs no només no té avantatges, sinó que sol estar penalitzat, perquè són productes més cars. A tota Europa ja s'apliquen aquest tipus de mesures, i si hem viatjat per Europa hem vist que per una bossa ens fan pagar a un supermercat, etc., el repte a més de normativa i sensibilització, són les polítiques fiscals per incentivar allò que és més favorable per al medi ambient.

Colom: Hi estic d'acord. El repte és trobar les fórmules. Per exemple, quan s'intenta fer aquest tipus de polítiques s'han de

cercar fórmules que siguin justes per als ciutadans i francament són males d'aplicar. Calvià ens pot contar la seva experiència, perquè ha arribat a acords amb els hotelers. Perquè, tot i la sensibilització, la conscienciació i d'educació, si a un hotelier li dius que fer-ho de tal manera li suposarà un estalvi de tantes pessetes, per tona, doncs, ho farà.

Lorduy: Evidentment som a un moment que fan falta els incentius, per als que ho fan bé. Una segona passa serà penalitzacions per als que ho fan malament a mesura que avancem. Ara a Calvià tenim un programa d'hotels i un programa de comerços. Ambdós estan incentivats, descomptes en taxa, etc. i això fa que s'hi interessin. També han mostrat interès a partir de la pressió que exerceixen els visitants i les agències que inclouen el tema del medi ambient com un valor afegit. El punt més important seria que poguéssim trobar una fórmula perquè la gent pogués pagar segons els residus que produeix, perquè així és com funcionam. La gent apaga un llum perquè el rebut de GESA arriba a casa i l'han de pagar. Però en el tema dels residus és molt difícil. Hi ha fórmules, però hem de cercar-ne una que sigui justa per a tothom. Una seria que la gent només pogués dipositar el fems en unes determinades bosses que ha de comprar: 30 litres, tantes pessetes.

Colom: Aquest és un sistema que ja s'ha posat en marxa a altres bandes.

Lorduy: El perill és que automàticament comença a aparèixer fems "clandestí", a abocadors i a voravies.

ONA: Aquest sistema requereix una tasca de vigilància tal volta massa exhaustiva i inaplicable.

Lorduy: Per això als ciutadans particulars és molt difícil d'aplicar. A les indústries de qualsevol tipus és més fàcil. És de difícil aplicació, però sens dubte és el més efectiu.

UNITS FRONT AL FEMS

Aguiló: És el principi de qui contamina paga, que s'ha d'aplicar al fems, encara que sigui complicat. El Consell aplica aquest principi als municipis. Ara, com els municipis han de traslladar aquest principi als particulars no està resolt. De fet ara no paguen igual a tots els municipis, perquè n'hi ha que ho fan per metres quadrats dels habitatges, d'altres tenen altres maneres.

Colom: En tot cas hi ha municipis que amb el fems fan un negoci, perquè recaptin més del que els costa, i d'altres que tenen un servei que els resulta totalment deficitari i la seva despesa és molt més grossa del que recaptin. Seria una bona solució que hi pogués haver un consorci, si més no pel que fa a la recollida selectiva, com hi ha a Menorca, entre el Consell Insular i els ajuntaments, que funciona molt bé. Perquè és una manera de minimitzar costos en la recollida i uniformitzar els taxes. Però tot això a Mallorca és més difícil, perquè hi ha molts d'ajuntaments i hi posen certa resistència.

Aguiló: Hem tengut una reunió del Consell de Mallorca amb els ajuntaments precisament per parlar d'aquest tema, però, s'ha de dir, també és complicat. Perquè a Mallorca, a diferència de Menorca hi

ha molts d'ajuntaments i a més, d'un a l'altre hi ha molta diferència, quant a característiques socioeconòmiques, demogràfiques i fins i tot geogràfiques. I unificar criteris serà molt més difícil que a Menorca. El tractament s'unificà amb el Pla director, i això va ser una passa molt important per evitar els abocadors incontrolats pels municipis. A partir del Pla director del 89 en quedaren dos i ara un que ja està clausurat. El model que proposa el Consell és unitari, amb participació dels ajuntaments i propostes per optimitzar els costos, que és un tema que preocupa els batles: saber què costarà als ajuntaments i com ho repercutiran als ciutadans.

El Consell ha treballat molt en el sentit de poder donar tractament a cada tipus de residus i actualment hi ha moltes plantes. Ara es tracta de donar una passa endavant en la recollida, que és una part fonamental del Pla director. Hi ha el món del tractament i el món de la recollida, i són complementaris.

Colom: Una dada: darrerament s'ha aprovat el Pla de residus d'Eivissa i es va fer un estudi. El resultat és que a Eivissa si els ajuntaments opten per una forma consorciada, com a Menorca, la recollida sortirà un 30% més barata que si cada ajuntament va per son vent. En definitiva els costarà als ciutadans un 30% manco.

CONSELL I AJUNTAMENTS

Lorduy: La proposta del Consell és molt interessant, però té el problema de les competències. Els ajuntaments no volen perdre autonomia perquè al cap i a la fi són els que han de donar la cara, i quan hi ha un problema tenen els ciutadans al davant i tenen els fons al carrer. Els ajuntaments tenen les competències de recollida i, tot i la proposta del Consell que és molt lloable precisament perquè suposaria treballar en economia d'escala per poder optimitzar els contenidors i els mitjans, els ajuntaments hi han d'entrar a les bones i per rebre una prestació adequada. S'haurà de delimitar bé la responsabilitat de cadascú i garantir la bona coordinació de tot, perquè no tots els ajuntaments tenen el mateix color polític i d'altra banda no tenen els mateixos mitjans ni les mateixes necessitats. És difícil.

ONA: Quina és la proposta concreta del Consell de Mallorca?

Aguiló: La proposta del Consell és de col·laboració entre els ajuntaments i la institució insular per unificar la recollida selectiva per millorar-la i poder complir els objectius del Pla director. Per implantar la recollida d'envasos a tota Mallorca, amb l'increment dels mitjans que calgui. És una proposta que s'ha de perfilar.

López: Jo voldria acabar amb un comentari sobre les tarifes, que preocupen especialment els ajuntaments. El missatge que s'ha de donar no és que s'incrementaran les tarifes, sinó que s'han de reorientar i això vol dir que hi haurà ciutadans que tal volta hauran de pagar més, però també n'hi ha que pagaran manco. S'ha de pagar el que costa i amb justícia.

BENEFICI MEDIAMBIENTAL

Lorduy: Però els costos, com millor es tractin els residus, majors seran, encara que es pugui optimitzar l'eficiència. Això tampoc no s'ha d'amagar. La recollida selectiva no abarateix costos, encara que hem de fer entendre a la població que el seu benefici tot i que no sigui econòmic serà mediambiental, de qualitat de vida. Cremar el fons és més barat que triar-lo, tractar-lo, transformar-lo i comercialitzar-lo. Això també ho hem de dir. Parlem de selectiva però ara en recollim un 2% o el 3% del total.

A Calvià treballam molt fort en aquest tema i en recollim el 19%, s'han de posar mitjans, plantes i gent, i això costa doblers, però no ho podem mesurar en aquests termes economicistes, perquè els avantatges són per al medi ambient. I s'han d'introduir aquestes variables a l'hora d'establir i valorar els costos, perquè els beneficis seran sobretot mediambientals.

Colom: Jo només vull afegir una cosa, i és que una tasca important serà el foment de la creació d'indústries del reciclatge. Ara parlem amb el Ministeri de Medi Ambient per poder tenir ajudes. La Llei de residus i la Llei de règim especial diuen que les zones insulars tendran ajudes per raons ambientals i de valorització per al transport marítim dels fons que s'han de dur a la Península si aquí no es poden reciclar. Però fins ara el ministeri no ha destinat cap partida pressupostaria a aquest transport. Sembla que dins l'any que ve ja hi haurà una partida per a això. Però el paper de l'autonomia serà de potenciar que es creïn empreses de tractament aquí, perquè aquest paper es pugui reciclar a empreses d'aquí i això estalvi el cost del trasllat, a més de crear riquesa a les Illes. Ara el paper de la comunitat autònoma és fomentar iniciatives, àrees de gestió integral.

En aquests moments es trasllada paper i vidre pel sistema integrat de gestió. Ecoembes i Ecovidrio se'n fan càrrec i paguen la part del transport que els correspon, perquè no tot el vidre ni tot el paper és envàs.

Ecoembes paga el 40% de la recollida selectiva perquè és la seva obligació i és el que diu la Llei d'envasos, però la resta, que també s'ha de traslladar, no ho paga.

ÀREES DE GESTIÓ INTEGRAL

Aguiló: El Pla director ja preveia uns espais, àrees de gestió integral de residus, per potenciar el reciclatge. De fet ja hi ha iniciatives de reciclatge de paper i alguna cosa d'envasos, brics, i és clar que s'ha de potenciar perquè és una diversificació industrial. I s'han de valoritzar. S'ha de potenciar a través dels plans d'R+D, perquè el reciclatge és també innovació i tecnologia, per poder fer productes de construcció o de consum, per reciclar en una paraula. Hi ha demanda de gent que vol gestionar residus en condicions, i també demanda de gent que vol posar empreses dedicades al reciclatge i aquest ha de ser el camí.

Residus de darrera generació

Entrevista a Joan Alba Vidal

per Constanza Forteza

De ferraller a gestor innovador de residus industrials. Les transformacions de l'empresa que dirigeix Joan Alba s'han produït al mateix ritme amb què han canviat els costums, les normatives i la societat. La seva empresa es troba ubicada en el polígon de Can Valero, en un escenari de muntanyes de metalls esclafats, cotxes desfets, grues i objectes deformats inidentificables, que podria convertir-se en el plató d'una pel·lícula de ciència ficció. Però aquí no hi ha cap ficció, això és un negoci. És un dels negocis dels residus, un dels més grans, per no dir el més gran. Una empresa que creix i que sorteja els inconvenients contra els quals topa la rendibilitat que poden generar els productes-residus d'origen industrial a les Balears: la poca grandària del mercat, la manca i la carestia de sòl i la necessitat que quasi tot acabi transformant-se a la Península.

-ADALMO és una empresa que treballa des de fa molt de temps en una activitat tradicional de recollida de ferralla, però que al llarg dels darrers anys ha augmentat sensiblement la seva gestió. Quin tipus de residus tracten ara, quina és l'activitat de l'empresa?

-Nosaltres hem evolucionat en la mateixa direcció que la societat i la mentalitat de la gent. Avui en dia la gent no té els residus tal com els tenia abans i, a partir d'aquí, també han canviat els gestors d'aquests residus, gestors que abans tan sols no existien com a tals. En aquests moments una empresa com la nostra està totalment controlada per la Conselleria de Medi Ambient, estam inscrits en un registre de gestors i tenim una sèrie d'obligacions que no són només econòmiques, s'han de complir una sèrie de condicions exigents, hem de mantenir unes instal·lacions amb característiques determinades. Això en el cas dels residus com la ferralla, perquè en el cas dels residus tòxics i perillosos ja no en parlem! Totes aquestes coses han evolucionat moltíssim i nosaltres, com a empresa jove, també; des que jo record canviem i ens adaptam constantment. S'ha de tenir en compte que el ferro no és un residu tòxic o perillós, però molts dels productes i objectes fèrrics sí que ho són, de manera que tots aquests elements s'han de separar. El productor ha de separar i ha de cridar algú autoritzat que reculli aquests residus. I aquesta és la nostra funció, nosaltres tocam tota classe de ferralla però, a la vegada, tot el món dels residus tòxics i perillosos que és molt ample. Entre aquests residus s'hi troben els sanitaris, els orgànics i els industrials. La nostra empresa s'ha involucrat directament a l'àmbit dels industrials, gestionam els residus industrials que genera qualsevol empresa, des de tallers d'automoció o tallers nàutics fins a qualsevol indústria. Feim la gestió integral sobre cartró, plàstics, ferro, bateries, líquids de frens, líquids anticongelants, absorbents, dissolvents, envasos de pintura, materials d'impremta, de revelatges fotogràfics, etc. Intentam englobar tota la gestió dins aquest apartat. I de cada vegada hi ha més feina, perquè per mor de l'aplicació de noves normatives, de cada vegada afloren més residus, a més afloren en unes quantitats que es desconeixien. Per exemple, ara funcionen per primera vegada les plantes d'escombraries on se seleccionen els residus i, a partir d'aquí, es paga al gestor autoritzat, que recull aquests materials. Perquè no ens enganyem, reciclar val doblers. I bé, el món que envolta els residus és molt jove, nosaltres varem néixer amb aquest al·lot i a mesura que creix nosaltres també ho feim.

-Però vostès ja tenien una activitat prèvia a la incorporació de tots aquests processos, vostès ja formaven part d'una empresa de ferralla tradicional amb una experiència.

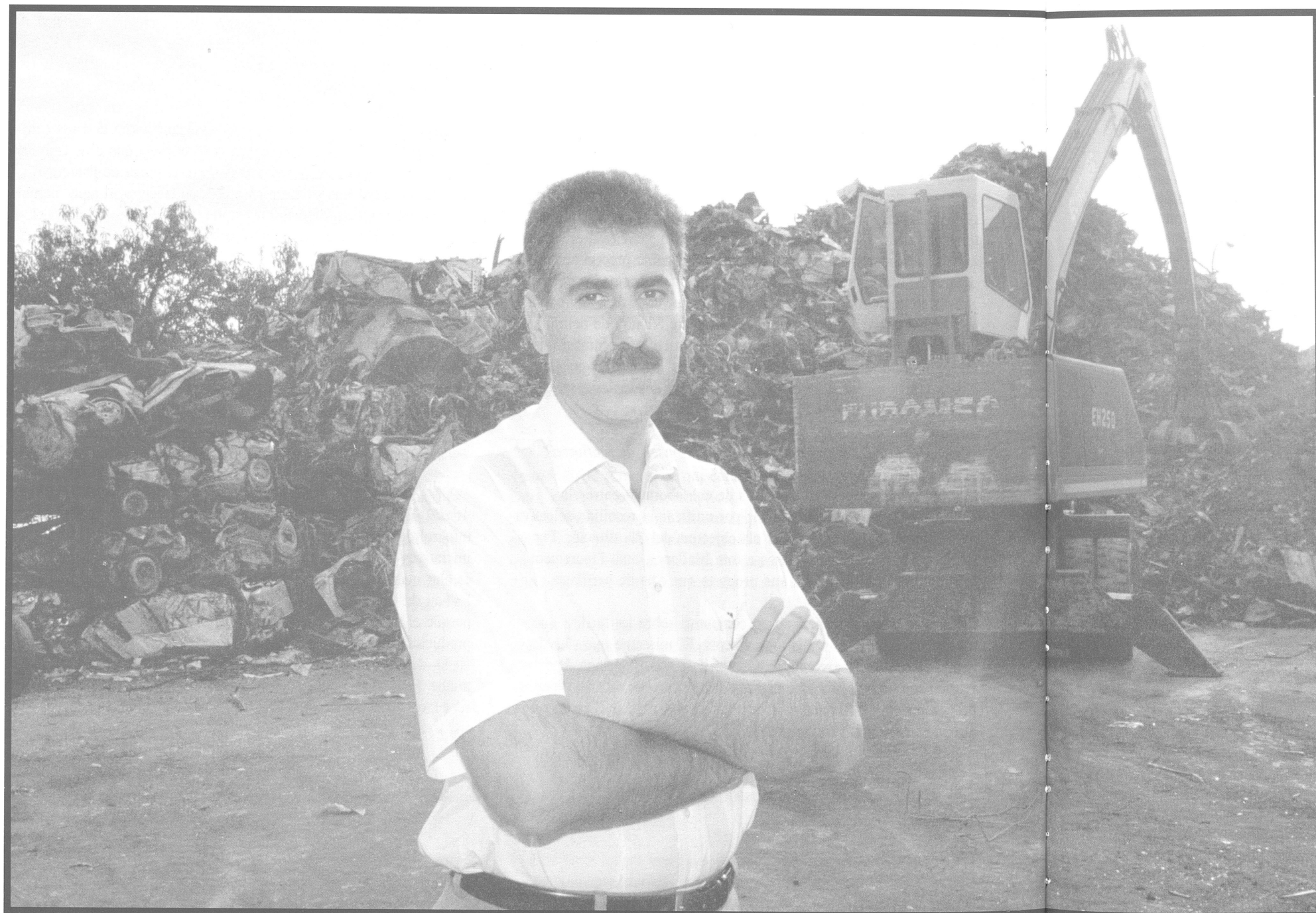
- Sí, aquesta empresa es va constituir l'any 1961, i sempre amb la mateixa activitat, la recuperació de ferro. Anàvem a recollir la ferralla per després possibilitar-ne el reciclatge. Però clar, la diversificació dels residus tòxics i perillosos ens va fer donar una passa més, constituir-nos com a gestors de residus industrials, que és el que realment som ara i així ens identifiquem en els nostres logotips. I, a la vegada, intentam diversificar encara més i també feim recollida de residus voluminosos, residus que no són ni tòxics ni perillosos. El cas és que ens hem ficat en el món dels residus d'una manera integral.

ARRISCAR A UN SECTOR NOU

- Aquest és un món una mica experimental, sense antecedents?

- Bé, nosaltres teníem l'avantatge que ja hi érem, coneixíem aquest món, nosaltres sempre hem seleccionat. Per posar un exemple, fa vint anys nosaltres ja anàvem als hotels en obres i ja hi recollíem de manera selectiva un poc de plom, els ferros, ja triàvem. Evident-

Joan Alba Vidal va néixer a Palma l'any 1962. Va estudiar empresarials i un any de biològiques a la UIB per, a continuació, responsabilitzar-se d'ADALMO SA, una empresa familiar i de tota la vida dedicada a la recollida de ferralla. L'empresa, sense cap tipus de subvencions i arriscant en un negoci en què no hi havia precedents, ha evolucionat amb el signe dels temps i ara és la principal recollidora dels residus fèrrics de les Illes i gestora autoritzada de residus tòxics i perillosos com els envasos metàl·lics, metalls pesants, radiografies, absorbents, dissolvents, amalgames de mercuri, materials provinents dels enderrocaments o líquids -olis, de frens, anticongelants- procedents dels cotxes. En aquests moments, Alba dirigeix una gran superfície ubicada a Can Valero, amb quaranta persones en plantilla, un centre de transferència a Manacor i una delegació a Menorca. Associada amb Tirme, Adalmo preveu instal·lar a la futura ciutat del fons de Son Reus una planta de quinze o vint mil metres quadrats dedicada a la desfeta i descontaminació d'automòbils. Joan Alba és casat, i els seus dos fills l'obliguen, a la casa de Son Sardina, "el millor barri de Palma, sembla que ets a Sencelles", diu, a separar cada dia i com toca els envasos, el paper, el cartó, el vidre i el fons.

ment ara hem de seleccionar molt més, però nosaltres ja comptàvem amb un personal especialitzat. Clar, en aquests moments tot és molt més net, perquè, en funció de la normativa que així ho exigeix, habilitam contenidors especials per a cada tipus de residu..., els filtres d'oli vénen en bidons per a filtres d'oli i els líquids de fre també; d'altres vegades arriben els residus sense selecció i el triatge el feim aquí. El passat 31 de juliol signàrem un conveni amb el Govern balear i Aberan, l'Associació de Tallers d'Automoció i de Nàutica, per a la recollida integral de tots els residus que generen aquests sectors. A partir de la incorporació efectiva d'aquest conveni, tots els tallers acollits tendran uns preus especials pel que fa a la recollida dels seus residus i això els permetrà identificar-se amb una placa que els reconegui la categoria de tallers ecològics. Sembla un doi, però aquests tipus d'identificacions són importants, perquè la gent dona cada vegada més importància a aquestes coses, això ven. Nosaltres comptam amb dos comercials, un a Palma i un altre a Manacor que fins ara, i més que res, han fet una feina prèvia d'informació, una mica sense fruits, perquè la realitat és que fins que l'Administració no regula, la gent no dona la passa. Però avui en dia la gent ja ens comença a telefonar, especialment les empreses petites; les empreses grans sempre han tengut l'obligació de gestionar els seus residus, sobretot si volien incorporar el qualificatiu d'ISO, el de la normativa de qualitat. Però ara és el moment de les empreses petites, empreses que no es movien perquè són familiars i perquè rebutjaven qualsevol cost afegit. Una mentalitat que jo entenc, perquè les empreses petites estan molt pressionades i si tu vas i els dius que per cada bidó recollit són tantes pessetes, lògicament s'ho pensen. A la fi, una empresa petita que paga recollida d'olis ha de traslladar aquest cost a l'usuari, li ha de dir: miri, canviar l'oli val 5.000 i, a més, les 200 pessetes que costa el seu reciclatge. I tenen por d'aquests sobrecosts, no poden competir amb tallers més grans que poden absorbir-los fàcilment. El reciclatge, en definitiva, el paga el ciutadà, els costos sempre li arribaran, sigui d'una manera o de l'altra, tots ens hem de conscienciar. De la mateixa manera, les empreses ens hem d'adaptar a uns temes que caminen a una velocitat impressionant. En el nostre cas, quan pensam en les inversions que hem de fer... tornam boigs. Hem de comprar molts de contenidors, contenidors de tot tipus, i adaptar el trasllat d'aquests contenidors, i situar-los en algun lloc. Són moltes innovacions, molts de doblers.

-I quin tractament fa ADALMO dels residus que recull selectivament, com es manegen aquests residus a la planta?

-No, nosaltres recollim, però no tractam, perquè això no és viable. Nosaltres tenim autorització per a recollida, transport i emmagatzematge de residus tòxics i perillosos. Aquí s'emmagatzemen, es posen els residus a contenidors hermètics a zones delimitades per, a continuació, enviar-los a la Península a plantes grosses de tractament. Nosaltres transportam ferro a siderúrgiques, a fàbriques de Barcelona i Saragossa. Això en el cas de la ferralla, en els dels diferents tipus de metalls com alumini o coure, enviam aquests materials, en condicions d'empaquetament i de qualitat, a diverses fàbriques de metal·lúrgia.

-I on transporten els residus especials i els tòxics?

-En funció de la legislació vigent, els duim a altres plantes de tractament on es neutralitzen els components tòxics i perillosos per, una vegada neutralitzats, poder reciclar-los. Plantes d'aquest tipus n'hi ha per tota Espanya, però nosaltres cercam llocs de la costa de Llevant per una qüestió de minimització de costos. Tot es tracta a la Península, a plantes que es van creant. I és el que dic jo, la primera que es crea surt amb uns preus astronòmics; quan en surt una segona, la tercera, la quarta..., la competència fa que els preus baixin. A nosaltres, com a empresaris, els que ens agradaria és que es recollís tot el que hi ha al mercat, de manera que, una vegada sabéssim què és el que hi ha, també podríem saber si és viable o no instal·lar a les Balears una planta de, per exemple, tractament de filtres d'oli.

MÉS PROJECTES

-És una idea que estudien com a empresaris?

-Clar, el que passa és que en aquests moments no tenim el volum suficient. Quants de filtres d'oli es canvien diàriament a Mallorca? És que no ho sabem. Teòricament, amb el parc automobilístic que hi ha, hauria de compensar tenir una planta, però la realitat és que hem d'estudiar la possibilitat en base als quilograms amb què comptam. Però no hi ha un estudi, no sabem quin volum real es podria recollir si tot es tractàs i la realitat és que, de moment, tampoc no sabem quina inversió seria necessària fer per muntar una planta d'aquest tipus. No sé si val deu, cent o mil milions. Una vegada tenguem xifres reals, quan nosaltres arribem a un nivell de recollida d'olis del 80% del mercat, llavors serà el moment de fer un estudi de viabilitat per fer una planta de tractament.

-Però quina és la seva impressió sobre, per exemple, el nivell real de recollida d'olis de cotxes?

-Mínima. No ho sabem exactament, però és mínima. Ara bé, de cada vegada hi ha més consciència.

-I on va tot això que no es recull?

-Home, si gratam molt, als abocadors de Palma, de Mallorca, hi trobaríem moltes coses que no hi haurien de ser. Però és que tot evoluciona, també s'ha de considerar que de cada vegada generam més residus, abans no se'n generaven tants; abans, i per posar un exemple concret, la gent no pintava amb materials sintètics, la gent emblanquinava i no hi havia problemes per desfer-se dels materials. Pintaves les parets i et quedaven les mans tacades de pintura i t'ho llevaves amb aigua; ara necessites un segon material per llevar-te un material sintètic que tens a les mans. Conseqüentment, hi ha més residus i més complicats de reciclar. I com deia abans, el problema amb què sempre ens topam és que el tractament del residu val doblers. Un se'n va a un senyor determinat i li diu: vostè ha de tractar el residu correctament. Molt bé. I li fas un pla de costos a la seva empresa. Clar, si li dius que li anirà a cercar la ferralla gratuïtament, llavors, fantàstic, cap problema. Però quan li dius que aquest residu li costarà 100 pessetes per quilogram, llavors, pas enrere. Jo l'entenc, això és normal, és una reacció normal. Però, a la vegada, tot això avança molt, de cada vegada hi ha més empreses que inclouen els costos dels residus com un cost normal, cost corrent integrat en la comptabilitat de l'empresa.

-I el seu negoci surt rendible en tots i cadascú dels residus que tracten o n'hi ha alguns que compensen la manca de rendibilitat d'altres?

-No, no, nosaltres cercam la rendibilitat en cada cas o cobrant o pagant. Si estam davant un residu amb un tractament que ha de costar 1.000 pessetes/quilogram, llavors ho cobram. Aplicam els costos.

-Quina competència teniu, quin marge de mercat tocau?

-En tenim, lògicament. Jo puc dir les tones que nosaltres tractam, ara, crec que no seria elegant dir el percentatge de mercat que tenim. En concret, manejam devers 40.000 tones anuals, que és una xifra important. Bàsicament ferralla, ferros normals i corrents i paquets de cotxes; després, potser feim 1.000 tones anuals de bateries i algunes tones d'envasos metàl·lics. Però no m'agrada dir que som els més grans, en part perquè el nostre funcionament es basa en el treball conjunt amb una sèrie d'empreses col·laboradores, de manera que si jo tenc una maquinària que em permet tractar els residus d'alguna altra empresa que funciona en la recollida, llavors els tractam. A més, aquesta és una activitat econòmica que creix, que no atura, aquest és un sector molt dinàmic que canvia dia a dia. Les grans empreses, com Fomento, Dragados o Ferrovial, tenen els seus propis departaments de

tractament de residus, les grans firmes diversifiquen cada vegada més la seva activitat i, dins aquesta diversificació, inclouen el tractament dels residus que generen. I pel que fa a les petites, incorporen cada vegada més la necessitat de tractar els seus residus. I això fa que aquest mercat evolucioni d'un dia per a l'altre.

-Menorca i Eivissa estan bastant despenjades de tots aquests processos, no?

-Sí, realment és així. Nosaltres enviam la premsa de ferros a Menorca a empaquetar un pic o dos cada any, al servei d'una sèrie de clients que ens criden. Després, i des d'allà mateix, el material es transporta directament cap a la Península.

EL PROBLEMA DEL TRANSPORT A LA PENÍNSULA

-Quins inconvenients pateix una empresa d'aquest tipus que opera a les Balears, a unes illes?

-L'inconvenient és el sobrecost, haver d'incloure el transport a la Península. Amb l'objectiu de tractar aquesta qüestió, el tema de la insularitat, hem mantingut una sèrie de reunions amb la Conselleria de Medi Ambient, amb la Direcció General de Residus, i el que sabem és que les negociacions amb l'Estat, per aconseguir ajudes importants per subvencionar el sobrecost de transport, estan molt avançades. La possibilitat de compensar aquests costos està regulada, però fins que no arribin els doblers jo he de facturar aquest marge als meus clients, l'he de repercutir. Està indicat que és l'Estat qui ha de pagar la diferència del cost dels residus en funció del preu del transport de les Illes a la Península, però això encara no s'ha concretat en la realitat. Ara bé, pel que sé, les negociacions estan molt avançades.

-Quin pes relatiu té aquest sobrecost?

-Bé, en el cas d'un quilogram de ferro, parlem d'un 35% sobre el preu total, un marge realment molt important. Encara que aquest nivell és diferent en cada cas, tot depèn del lloc que ocupa el residu en el transport cap a la Península. No és el mateix un quilogram de pintura que un quilogram de ferro. En el cas de la ferralla, de 10 pessetes, quatre són per al transport, i això és molt. La veritat és que en aquest tema estam a l'espera. Perquè, a la fi, si tu li cobres menys a un senyor per eliminar un residu, aquesta rebaixa es traduirà prest en una major recuperació dels residus. Aquesta és la qüestió, al meu parer aquest és un tema molt important des del punt de vista de la política mediambiental global.

ANAR A SON REUS

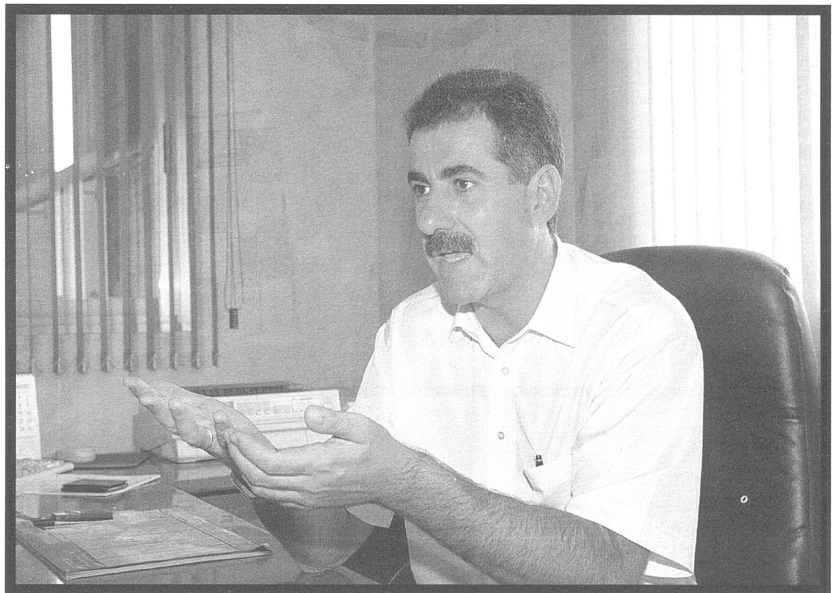
-Com valora el projecte d'instal·lar una ciutat del fons a Son Reus? Tenen el projecte de traslladar-se a aquest polígon futur?

-Sí, sí, tenim intenció d'anar-hi, perquè necessitam més espai. Això no vol dir que, una vegada allà, deixem les instal·lacions que tenim aquí, a Can Valero, perquè aquesta és una planta relativament nova. Abans estàvem al Camí del Jesús i, des de fa tres anys, a Can Valero. En el cas dels residus tòxics i perillosos no es necessita molt d'espai, però en el cas del ferro, dels cotxes, de l'empaquetat d'aquests elements, del cartró... tot això ha de menester metres i metres, cada vegada més. I més espais encara per al moviment de grans camions, d'accessos, etc. Clar, el projecte del parc és una solució per a nosaltres, jo veig molt bé que es faci. És més, jo no sé si a Espanya hi ha un lloc semblant, però crec que no, que no hi ha cap iniciativa d'aquest tipus. A Madrid funciona un gran centre de desfeta i trossejament de cotxes, ara bé, un poble per al reciclatge, un centre ecològic com el que es projecta aquí..., jo no en conec cap similar. Perquè a Son Reus no només hi

haurà un centre de trossejament o els camions de paper, plàstics i envasos, hi haurà una escola de reciclatge, un centre de formació, una sèrie d'activitats dedicades a la reutilització, coses que no tenen perquè ser ni dolentes ni molestes, tot el contrari, per a la gent dels voltants. Clar que fins que els accessos a Son Reus no estiguin fets..., totes aquestes coses no es fan en un any. Però bé, si es fan adequadament aquests accessos, si s'habilita una espècie de paret ecològica i allà no hi ha cap tipus de contaminació, això no ha de ser dolent per a ningú. Al contrari, hi haurà un centre d'activitat molt vital i molt innovadora. A mi aquest projecte m'agrada molt.

-Però és un projecte bastant endarrerit, des de fa anys es parla de la necessitat d'una planta de triatge dels residus que encara no tenim.

-Sí, és cert, però també és cert que tot això s'incorporarà amb tots els avanços que hi ha hagut en els darrers quatre o cinc anys. Crec que arribarem a la meta amb una qualitat de la recollida i del tractament

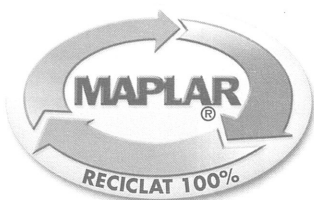

que potser faci que ens vinguin a veure d'altres llocs, vendran a veure com ho tenim. És que el fet de comptar amb un parc d'aquestes característiques serà una cosa excepcional, un parc on podràs anar a tractar qualsevol cosa relacionada amb el reciclatge, on qualsevol empresa d'aquest àmbit es podrà instal·lar.

-A la fi, la gran dificultat que s'ha de vèncer en aquest tipus d'activitat és la de trobar un espai?

-Sí, clarament. Parlem d'uns tipus d'activitats que, sense un espai regularitzat i adequat, són impossibles de dur a terme. Nosaltres hem signat amb dues empreses per, en el moment que s'obri aquest polígon, adquirir els metres suficients per poder fer el desmuntatge i la descontaminació de cotxes fora d'ús. Una d'aquestes empreses és Tirme i l'altra és d'un particular. I són projectes per als quals la iniciativa privada està disposada, ho té tot llest, però ens manquen els metres. Perquè se'n necessiten entre 15.000 i 20.000. S'ha de pensar que, fins ara, la normativa ens exigeix la descontaminació dels fluids del cotxe, però, a partir del 2005, les regulacions comunitàries també obligaran que llevem els plàstics, les moquetes, tots els materials sintètics d'un automòbil. Al final, del cotxe només hauran de quedar els cascos de ferro, l'estructura i res més. I aquí estam, amb projectes aturats per manca d'espai. Ara mateix i a pesar que ens hem instal·lat fa relativament poc a Can Valero, ja necessitam més espai. Tampoc no en varem comprar més perquè no ens ho podíem permetre, perquè el metre de polígon val 50.000 o 60.000 pessetes. És que hem arribat al punt que comprar sol és més car que fer la inversió de tota l'empresa. I mires l'illa i no hi ha cap batle que s'atreveixi a donar-te permís. Per

Abans,
un envàs de cartó
per a begudes

Clave

Ara,
el que tu vulguis

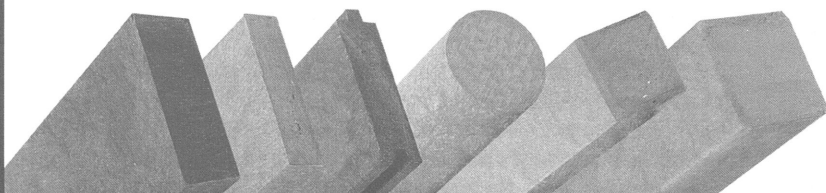
MAPLAR®, UN NOU MATERIAL FABRICAT A ESPANYA

Presentam un material revolucionari obtingut a partir de plàstics i d'envasos de cartó per a begudes: el **MAPLAR®**. Un material plàstic d'alta resistència **100% reciclat i 100% reciclable**. Una gran solució per al medi ambient i per a tot tipus d'aplicacions a exteriors, perquè és un material resistent, durador, útil, no

s'estella ni es crivella i és insensible a l'acció dels insectes i dels fongs. Són avantatges que el fan idoni per usar-lo en ambients humits, fins i tot en zones costaneres. No necessita manteniment i és extraordinàriament fàcil de treballar. **Un material fabricat a Espanya que ja sorprèn per tot el món.**

MAPLAR® PERFILS ECOLÒGICS PER A TOT TIPUS D'APLICACIONS PROFESSIONALS I AL BRICOLATGE

RDB S.A.

Aportam solucions
www.maplar.com - rd@maplar.com

FÀBRICA I OFICINES • C/ Teixidors s/n, 07141 POLÍGON DE MARRATXÍ, MALLORCA, BALEARS. ESPANYA - Tel.: 971 605 502

tant, per a la nostra empresa el tema del parc a Son Reus és completament positiu.

-Quin judici global li mereix la gestió que, sobre el tema dels residus, fan les institucions?

-Bé, tot això evoluciona molt aviat. La gent, les empreses que treballen en aquest àmbit, són de cada vegada més professionals. I també les iniciatives que s'originen a l'Administració. Per exemple, el fet que aquí ja se seleccionin les escombraries és una passa molt important, és un avanç important que no es repeteix a molts de llocs més, això ho comprovam quan anam a un col·loqui i comparam. Són escombraries que ja no es tiren, que passen per una empresa controlada, que se seleccionen per extreure l'escombraria neta. Clar, què passa a continuació? Que del tractament d'aquest material comencen a sortir una quantitat de residus impressionant, plàstics, ferralla, metalls. Residus que has de dur a qualque lloc. I aquí ens tornam a trobar amb dificultats.

-Però no considera que durant bastant de temps la lluita política ha endarrerit els projectes?

-No vull entrar en consideracions polítiques, jo el que veig és que al llarg dels darrers anys s'ha avançat molt i que ja tenim terminis fixats per a moltes coses. I com diuen en castellà, *las cosas de palacio van despacio*.

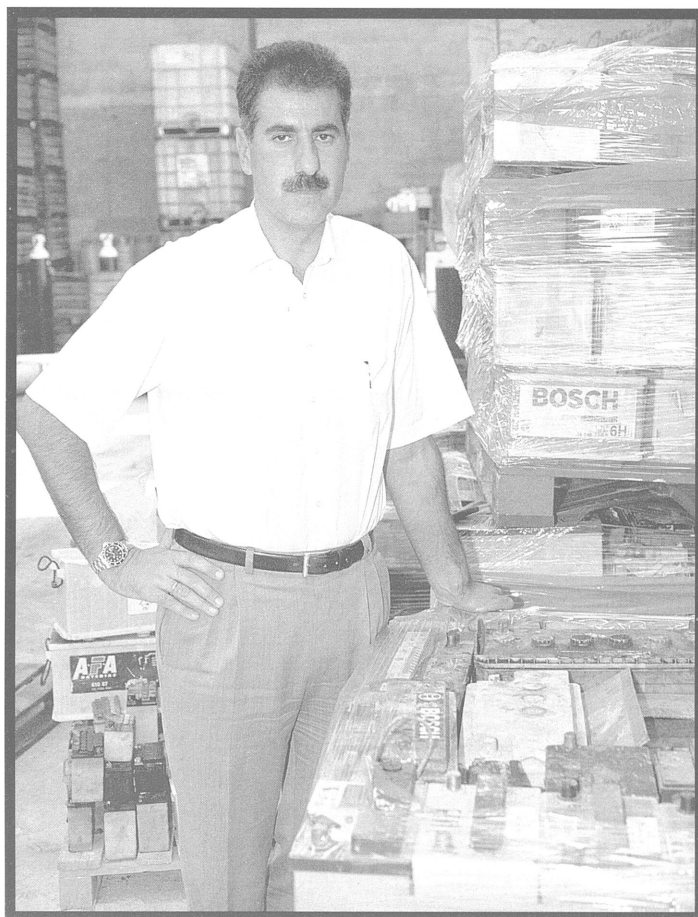
-I nota alguna diferència entre l'administració dels residus que varen fer els conservadors i la que fan ara Els Verds a Medi Ambient?

-Jo no crec que totes aquestes coses siguin qüestió del color polític. El que nosaltres hem vist al llarg dels darrers anys i sense que pensi en cap partit concret, és una gran evolució. I quan això ha donat la volta, ja està donada, no hi pot haver passa enrere. Quan es va llançar? Fa cinc, tres, quatre anys? Jo què sé, el que realment val és llançar la pilota, una vegada llançada això no es pot aturar. Al marge que parlem de matèries que són objecte de normatives europees, normatives que arriben a Madrid i, a continuació, a totes les comunitats autònomes; per tant, són coses que s'han de fer, governi qui governi. I els polítics saben que aquests temes es venen molt bé, són populars. Potser el que ha de fer ara la política de residus és intentar que la societat en generi menys, aquesta és la gran passa que ens queda per fer. Però, clar, si es vol generar menys residus s'ha d'anar a les grans superfícies, les grans productores d'embalatges, d'envasos i tots aquests materials. I, d'altra banda, el que no podem fer els ciutadans és queixar-nos del volum de residus que ens envolta i, a la vegada, comprar productes amb embalatges que dupliquen o tripliquen el volum de l'objecte que comprem. A mi em vénen a la memòria les joguines que comprem per als nins per Nadal, joguines de grandària ridícula que vénen en capsos descomunals i amb paper i més paper, llaçades i bosses. Hi ha una política a fer, però també hi ha una feina que hem de fer cadascú de nosaltres.

EL RESIDU ÉS RENDIBLE

-La gent no vol residus a prop de ca seva, però encara deixa cotxes i electrodomèstics abandonats a qualsevol lloc, prop d'on viuen altres.

-Sí, això és terrible, és una qüestió d'educació ciutadana. Basta cridar a l'MAYA i demanar-los que ens diguin quina xifra de cotxes i objectes retiren dels carrers. Encara és una xifra impressionant, ens espantàrem. I això encara que sabem, ho sap tothom, que EMAYA i els ajuntaments vénen a ca teva a recollir el frigorífic vell o la cuina vella. És un problema de simple educació. O basta veure els punts verds, on la gent deixa les coses de mala manera. Hi ha 50 punts verds, on hi ha un contenidor per a cada tipus de residu, tot ben claret. I molta de gent ni s'ho mira, deixa els residus de qualsevol manera. I clar, si després

arriba un que ho vol fer bé és que no pot, perquè les deixalles que hi ha a terra no li permeten arribar al contenidor. Li puc assegurar que els punts verds es fan nets un dilluns a les 8 del matí i una hora després, a les 9, ja estan fets un desastre. Els únics punts verds que estan nets són els que tenen vigilància, però clar, és que així no es pot avançar.

-Vostè té cura dels seus residus a ca seva?

-Ah! Si no ho faig bé, els meus fills em posen la mà al coll. Els meus fills em fan tenir a ca meua un lloc per al vidre, un segon per al paper i cartró i un darrer per als fems. Per tant, no tenc més remei.

-I quan creu que tndrem tota la gestió social dels residus normalitzada?

-No ho sé. Si suposam que el polígon de Son Reus pot estar acabat en tres o quatre anys, en set o vuit anys haurem fet un gran avanç. Amb la planta de selecció d'envasos en marxa, la planta de tractament d'escombraries en marxa, tot en marxa. Potser cinc, sis o set anys.

-En definitiva, els residus són o no un negoci?

-Vaja!, ara em fa la pregunta del milió. Sí, el residu és un negoci com qualsevol altre. El que passa és que és un producte de darrera generació. És un negoci que es gesta actualment i, per tant, fem un camí empresarial nou. A la fi, com totes les coses, el que està ben fet, està ben fet, i el que està mal fet, mal fet. Però som a un sector una mica experimental. Basta que li posi un exemple: per a nosaltres, el fet de trobar un comercial format és un problema; això vol dir que els hem de formar a l'empresa i que invertim molt en formació. I lògicament, donat que aquest és un producte de nova generació, ens hem equivocat moltes vegades, ens hem arriscat i hem après dels nostres errors, de la nostra experiència.

La indústria verda

Entrevista a Antoni Sastre

per Magdalena Cortès

Antoni Sastre es diferencia de l'empresari tradicional perquè no només ven un producte sinó que també, al mateix temps, ven una cosa tan intangible com el manteniment del medi ambient. MAPLAR, l'empresa que coordina, és l'única del món que recicla el bric al cent per cent. Nou persones treballen ara a aquest projecte que és sostingut, per una banda per Tirme, que té el 51% del capital i s'encarrega del desenvolupament tècnic i, per l'altra per la Caixa de Balears "SA NOSTRA" que en té el 49% i s'encarrega de les tasques comercials i administratives. Situada al polígon de Marratxí, la fàbrica és una gran nau ocupada per màquines on es pot veure el procés de reciclatge passa per passa. Primer els residus de plàstics i brics que arriben compactats de la planta de triatge d'Alcúdia, després els trossets de paper i de plàstic, i al final del procés, les barres de MAPLAR, així és com s'anomena el material resultant. Aquest producte, fruit de dos anys d'investigació, és un nou material fet de plàstic i alumini, creat per aquesta empresa mallorquina. Està pensat per instal·lar a exteriors, ja que el seu principal avantatge és la seva resistència i durabilitat. Comparat amb el reciclatge del vidre i del paper, el del plàstic es comença encara a introduir. Això malgrat que el plàstic s'introdueix de cada vegada més en la nostra vida quotidiana, on predomina la filosofia d'usar i tirar. Fer desaparèixer aquests residus, els que més temps necessiten per degradar-se, és el problema que ha volgut resoldre MAPLAR. La gestió privada s'introdueix dins d'una esfera tradicionalment pública. Ara el tractament de residus i el reciclatge és una necessitat que es pot convertir en negoci. Vendre allò que tothom tira. Com a qualsevol mercat, la darrera paraula la té el consumidor, però no només perquè decideix comprar materials reciclats, sinó també reduir la producció de residus.

Antoni Sastre Moragues va néixer el 14 d'abril de 1962 a Muro. L'any 1987 es llicencià en biologia per la UIB. L'any 1990 entra a fer feina a la Caixa de Balears "SA NOSTRA" com a auxiliar administratiu, en els anys posteriors passà a ser subdelegat i delegat de l'oficina de "SA NOSTRA" d'Alcúdia. L'any 1994 realitzà un Màster en direcció d'empreses al CEFEM, aquest curs fou seguit per un curs d'expert en màrqueting a Barcelona, i d'un altre de graduat en gestió d'empreses financeres. A "SA NOSTRA" passà a ser analista de màrqueting i analista de nous negocis. Actualment és gerent de MAPLAR.

-La producció de residus és un dels problemes més greus de la nostra societat?

-Jo crec que les nostres illes són una de les comunitats que produeixen més residus, sobretot per la incidència que té el turisme sobre la població de fet. Les dades constaten que cada any es produeixen més residus i que se'ls ha de donar una solució. L'aportació del nou pla director sí que dona solucions als residus, ja que a part de la incineració, que és el que es fa actualment, afavoreix la reducció i el reciclatge de residus.

-La reducció de residus depèn, entre d'altres, de dos factors: per una banda de la conscienciació de la gent i per l'altra de trobar tècniques que permetin el reciclatge i la reutilització d'aquests residus.

-Jo crec que les dues parts són fonamentals, és a dir, per una banda hi ha d'haver un esforç institucional per conscienciar la gent perquè de cada vegada miri més prim. Per l'altra banda hi ha d'haver un esforç per part de les empreses de fer materials que donin menys problemàtica a l'hora de la seva reutilització, que apostin pel reciclatge, i que aquests materials una vegada utilitzats, tinguin una altra sortida.

EL RECICLATGE COM A INDÚSTRIA EMERGENT

-Pensa que a les Illes anam molt retardats en el tema de la reutilització i el reciclatge de residus?

-Jo crec que no, pel que fa a la conscienciació ciutadana, a les Illes estam a nivell punter si ens comparam amb Europa. Es nota que ens arriba la influència d'aquests països de l'Europa central que ens visiten. Però això no és així a nivell d'empreses transformadores. Hem de reconèixer que a les nostres illes tenim sobretot inversions en el sector terciari. Però en el sector industrial no tenim un bagatge anterior. Però crec que es fan esforços per complementar aquest sector terciari amb el sector industrial, sobretot amb empreses de reciclatge que són difícils de dur endavant. Tenim empreses de reciclatge de vidre, de paper, i ara de plàstic i bric.

-A aquesta potenciació de la indústria de reciclatge, l'Administració hi ha tengut un paper important o s'ha tractat més d'una iniciativa privada?

-Jo entenc que ha estat més una cosa a nivell particular, l'Administració ha de tenir un paper important a l'hora de fer campanyes de conscienciació i a l'hora de promoure que s'utilitzi material reciclat. No hi haurà un producte reciclat si no hi ha compra d'aquest producte reciclat, i l'Administració hi ha de jugar un paper important.

-Pensa que és una indústria amb possibilitats de futur a les Illes?

-Estic convençut que és una indústria amb possibilitats de futur, encara que no és una indústria fàcil, perquè té unes dificultats tècniques afegides a les d'una indústria normal, i a més tenim una història a la nostra comunitat que no acompanya el sector industrial. Aquí el que tenim és molt de turisme, molt de servei i poca indústria, exceptuant segons quines activitats que estan més

desenvolupades. Això és un repte per a nosaltres, i de cada vegada donarem noves opcions, alternatives al turisme.

-De tota manera, el turisme en aquest cas és clau perquè produeix una quantitat important de residus.

-Les quantitats que puguin venir del sector turístic o del sector domèstic les desconec. El que és evident és que si tenim una aportació addicional de persones que generen residus, tendrem més residus per resident que a una altra comunitat. Si a l'Estat espanyol es genera un quilo i busques per persona/dia, nosaltres tal volta en generam dos per persona/dia, per tant, tenim una quantitat més grossa i evidentment és a causa de l'aportació que fa el turisme.

-És en projecte la creació d'una nova planta de residus. Tenen previst canviar d'ubicació la seva fàbrica?

-Tenim previst canviar d'ubicació. Crec que totes les indústries com la nostra, transformadores de residus, haurien d'estar ubicades a un mateix entorn. Aquest entorn és el polígon de reciclatge a l'entorn de les instal·lacions de Tirme. Tirme és qui promou, juntament amb el Consell de Mallorca, la posada en marxa d'aquest polígon industrial i a nosaltres ens agradaria traslladar-nos-hi.

-Per quin motiu és positiva aquesta concentració d'indústries de reciclatge?

-Per la dotació de serveis. Un polígon especialitzat en un tipus d'indústria estarà especialitzat a tenir les mesures de seguretat a posta per a aquestes indústries, a més de les comunicacions, devora tindrà la planta de selecció d'envasos, per la qual cosa tot seran facilitats.

EL FEMS QUE NO ES CREMA

-Dels residus que es produeixen, quin percentatge és reciclable?

-Si miram la producció de residus sòlids urbans, tenim un 44% de matèria orgànica que es pot emprar per a compostatge. De paper en tenim un 21%, del qual es recicla un 41%. La proporció del vidre dins de la bossa del fems és d'un 7%, del qual es recicla un 35%, el metall representa un 4% del qual es recicla un 19'7%. El plàstic ve a ser l'11% de la composició en pes del fems i se'n recicla un 10%. El món del bric és completament diferent, es tracta d'un envàs molt utilitzat però molt complex, representa un 0,4% de la composició en pes del fems i es recicla en un 1,5%. Però cal dir que fins ara només se n'aprofitava el paper, a partir d'ara s'aprofitaran íntegrament els components del bric: el plàstic, l'alumini i també el paper.

-Segons aquestes dades, hipotèticament tot el fems que es produeix seria reciclable.

-Hipotèticament se li ha de donar una sortida. Avui en dia només una part del fems hauria d'anar a l'abocador, es poden reciclar quasi el cent per cent dels components de la bossa de fems. A més, crec que és un compromís de tota la societat aportar coses per poder reciclar, o donar sortida, o reutilitzar tot el que es produeix.

-El plàstic té mala fama, és el residu més contaminant?

-No, el que passa és que té mala fama perquè necessita molt de temps per biodegradar-se. Per exemple, si una cigarreta tarda cinc anys, un plàstic en tardarà vint o trenta. A més, hi ha moltíssims tipus de plàstics. N'hi ha de la família dels polietilens, que són els més emprats i nosaltres reciclam, els de baixa densitat s'utilitzen sobretot a bosses, tant comercials com de sac, i també l'incorporen les joguines, els d'alta densitat s'usen a la fabricació de cables, cascos de seguretat, etc. Un altre plàstic que també reciclam és el polipropilè que és el que hi ha sobretot als cotxes, també hi és a les terrines de les margarines i als embolcalls de les galetes. El poliestirè és un altre plàstic que expandit és aquest suro blanc que s'empra a embalatge, sense expandir s'empra a electrodomèstics, sobretot geleres. Un altre plàstic que també és molt utilitzat és el PVC o poli(clorur de vinil), és el que més s'empra, perquè es pot transformar i acolorir. S'usa a canonades, targes de crèdit i usos hospitalaris, entre d'altres. Hi ha tota una polèmica, en la qual no entraré, sobre si aquest plàstic deixa residus en la seva degradació, és un material que nosaltres no volem tractar i l'enviam a altres empreses que estan preparades. El PET és un plàstic que tampoc no tractam i que s'empra sobretot a les botelles de refresc, i també se'n va cap a la Península.

Si ho dividim per sectors, un 35,5% dels plàstics que es consumeixen es dedica als envasos i embalatges, i en segon lloc, amb un 10,7% del consum hi trobam el sector de la construcció.

-L'estil de vida actual fa que abusem dels embalatges de plàstic. Podriem eliminar molts embalatges innecessaris?

-Jo crec que no s'hauria d'eliminar. El plàstic té molts d'avantatges. Un envàs de plàstic és hermètic, durador, lleuger, higiènic, segur,

impermeable, eficaç contra la contaminació del producte que envasa, és transparent i a més és barat. El que passa és que si el comparam amb altres productes, té l'inconvenient que tarda a degradar-se, però amb indústries com la nostra es dona solució a aquest problema.

-Però moltes de les coses que tiram als contenidors de recollida selectiva no es reciclen. És cert?

-És cert avui, però serà fals demà. Les coses no es poden fer en un dia. Empreses com MAPLAR demostren que productes complexos com el bric poden arribar a tenir una bona sortida. Crec que tenim un producte innovador, i si la gent valora aquest i d'altres projectes com aquest, aconseguirem coses bones per a la natura.

MAPLAR: RECICLAR EL BRIC

-Com va sorgir la seva empresa?

-L'empresa a nivell comercial acaba de néixer. Setembre va ser el primer mes que som al mercat, però ja fa més de dos anys que fem feina. Hem fet un gran esforç d'investigació, un gran esforç per aplicar tecnologies que no s'havien aplicat juntes fins ara i això ens permet donar una sortida a materials que fins ara no en tenien a les Illes, com per exemple els brics, els plàstics d'hivernacle i els residus de les indústries. L'empresa es fonamenta en tres pilars: un pilar de caire empresarial, és a dir, hem d'aconseguir donar rendibilitat a l'empresa, perquè es pugui sustentar per ella mateixa i no a base de subvencions i perquè pugui donar peu a fer nous projectes dins del món del reciclatge, un altre pilar és el

mediambiental: evitar haver de posar materials als abocadors, en definitiva, preservar el medi ambient, i el tercer pilar és de caràcter social, volem crear llocs de feina i, si és possible, donar entrada a la gent disminuïda.

-Sou l'única empresa que es dedica a reciclar bric?

-Som l'única empresa que es dedica a reciclar bric integralment, és a dir, amb tots els seus components. A Espanya hi ha empreses que només reciclen la part de paper, l'altra part, plàstic i alumini, per a ells és un residu que duen a un abocador. Nosaltres no, nosaltres tenim residu pràcticament zero. Som l'única fàbrica al món d'aquestes característiques.

-L'única al món? És curiós que es fabriqui un material sense preveure la seva eliminació.

Hauriem de tenir un reconeixement a les Illes perquè donam solució a un problema. A mesura que es faci residu de plàstic i de bric el podrem tractar aquí, això sí, sempre que tenguem una resposta positiva al mercat del nostre producte.

-Per què està tan retardat el reciclatge del bric?

Aquí la resposta és clara, perquè és un material massa complex. Està format per diferents capes de paper plàstic i alumini difícilment separables, i si ho volem fer al cent per cent, costa molts de doblers. El paper és el més fàcil d'aprofitar, de la resta, que és el plàstic i l'alumini, fins ara s'aprofitava només l'alumini, i el plàstic, que era menys, no s'utilitzava. Però això costava molt de doblers i feia inviàbles propostes d'aquest estil. Amb el nostre projecte, amb una inversió més o menys moderada, podem aprofitar el cent per cent dels elements del bric. Això no estava desenvolupat i és un factor diferencial del nostre projecte: donam una solució integral al cent per cent dels brics que es recullen selectivament aquí a les Balears.

-Com és el procés de reciclatge del bric.

-Tot el material ens ve de la recollida selectiva. Els ciutadans posen els envasos al contenidor groc, cal dir que aquest contenidor encara no està instal·lat a totes les poblacions, però aviat ho estarà. Al contenidor groc es tiren els brics, els envasos de plàstic i també les llaunes d'alumini. Aquest material va a una planta de selecció d'envasos, transitòriament situada a Alcúdia, que el que fa és separar per materials. Per una banda fa unes paques de bric, per una altra banda en fa de plàstic dur, de plàstic tou i de llaunes. Aquí ens arriben les paques de bric i de plàstic, tant dur com tou. També ens arriben altres materials de plàstic com són els plàstics d'hivernacle i els plàstics de residus industrials. I aquí comença el procés MAPLAR.

MAPLAR el que fa és tractar aquests materials sense cap additiu químic, amb un consum moderat d'energia i baix d'aigua. Tota l'aigua la recirculam, és un circuit tancat i el consum és molt baix. No produïm cap tipus de contaminació.

En una primera fase el que feim és separar el paper del bric, aquest paper l'eixugam una mica, el passam per una màquina que li treu l'aigua per tornar-la a aprofitar i el paper segueix la seva ruta dins del que són els recicladors de paper. Nosaltres no ens dedicam a tractar el paper, sinó que aquest és un subproducte que passam a la

indústria de reciclatge de paper. El que seria residu per a una paperera, per a nosaltres és primera matèria. Una vegada separat el paper del bric queda plàstic i alumini, que nosaltres tractam conjuntament. A la fase de plàstics, ajuntam aquest plàstic i alumini del bric amb altres plàstics i el passam per tota una sèrie de màquines fins a obtenir uns perfils, uns taulons d'aquest material que nosaltres fabricam.

-MAPLAR vol dir "material plàstic reciclat", és el nom del producte resultant del procés de reciclatge del bric i del plàstic. Quines aplicacions té?

Nosaltres el fabricam amb perfils de diferents mides, tenim perfils rectangulars, quadrats... És com si fossin taulons, i amb unes eines casolanes es pot fer el que sigui: des d'una tanca, un banc, una paperera, una jardinera... És un material perfecte per a exteriors, perquè no es podreix, no l'afecten ni els fongs ni els insectes, pot estar en ambients humits, és molt fort i no du cap tipus de manteniment perquè ja està motllurat amb colors.

El que voldria destacar és que és un material revolucionari, una altra cosa que voldria destacar és que és un producte fet a Mallorca. És cent per cent reciclat i reciclable, això vol dir que el dia de demà podem agafar el mateix perfil que nosaltres hem fet i el podem tornar a ficar dins del procés per fer un altre perfil.

-Fins a quin punt es pot aprofitar un bric?

-Per fer una taula de pícnic són necessaris devers 23 mil envasos, per a una jardinera normal en necessitam devers cinc mil.

-Ha fet falta molta tasca investigadora per aconseguir arribar a aquest resultat?

-Ha estat bastant complex. Fa dos anys que estam en el procés de posada en marxa del projecte, aquests dos anys han estat bastant durs per trobar les solucions adequades.

A l'equip investigador hi ha des de biòlegs, com jo, per dur la part de medi ambient, fins enginyers industrials, que s'encarreguen de la part tècnica.

-Des que començareu fins ara, com ha anat augmentant la quantitat de residus que rebeu?

-Tot just acabam de començar el procés de fabricació. Fins ara el que hem fet han estat proves de laboratori per ajustar la maquinària, els processos i la qualitat del producte. I a partir d'ara anirà arribant més material fins que arribem a assolir la capacitat que ens hem marcat per a aquest primer any. Nosaltres voldríem reciclar aquest primer any al voltant de 1500 tones, i creixerem a mesura que creixi la recollida de residus, a mesura que s'implantin nous contenidors grocs.

FER QUE SURTIN ELS NÚMEROS

-És rendible reciclar?

És difícil, però crec que amb el temps se li pot treure una bona rendibilitat. És un tema complex, però és evident que si la gent compra el producte és un negoci amb una rendibilitat en el futur. En aquest moment encara necessita una mica de sortida, com qualsevol empresa que comença.

-Seria bo que es subvencionassin aquest tipus de productes?

-Jo crec que no, crec que la gent ha d'aprendre a valorar el preu i l'esforç que això suposa, no podem carregar sobre les institucions tot el pes. Nosaltres no ens podem queixar que els governs no fan res, hem de donar la primera passa, si ho feim aconseguirem entre tots aquest canvi de cultura.

-Pensa que la gent és reticent a comprar un producte reciclat?

-Jo crec que de cada vegada menys. Nosaltres apostam per la innovació, la qualitat i el medi ambient, per tant el que volem és que el producte reciclat tenguin una qualitat tan bona com el producte que no és reciclat, i si partim d'aquesta base, si no argumentam que és un producte reciclat, la gent no s'adonà, per tant la gent no serà reticent. Si a més, exposam que el que feim ajuda a preservar el medi ambient, encara menys.

-Hi ha d'haver un canvi de mentalitat per utilitzar aquests nous tipus de materials?

-Jo crec que hi ha d'haver un canvi de mentalitat i un canvi cultural, el que ajudarà és que la gent conegui el material i a poc a poc s'adonà que dóna tan bon resultat o més que els materials tradicionals que s'utilitzen avui en dia.

-On es poden comprar aquests taulons de MAPLAR?

-Es poden comprar directament a les nostres instal·lacions, a través de la pàgina web maplar.com o a través del nostre distribuïdor a la Península. Els nostres clients poden ser des de l'Administració fins a un consumidor final. Tot just acabam de començar i ja tenim coses instal·lades a la universitat, a Alaró, a la platja de Calvià.

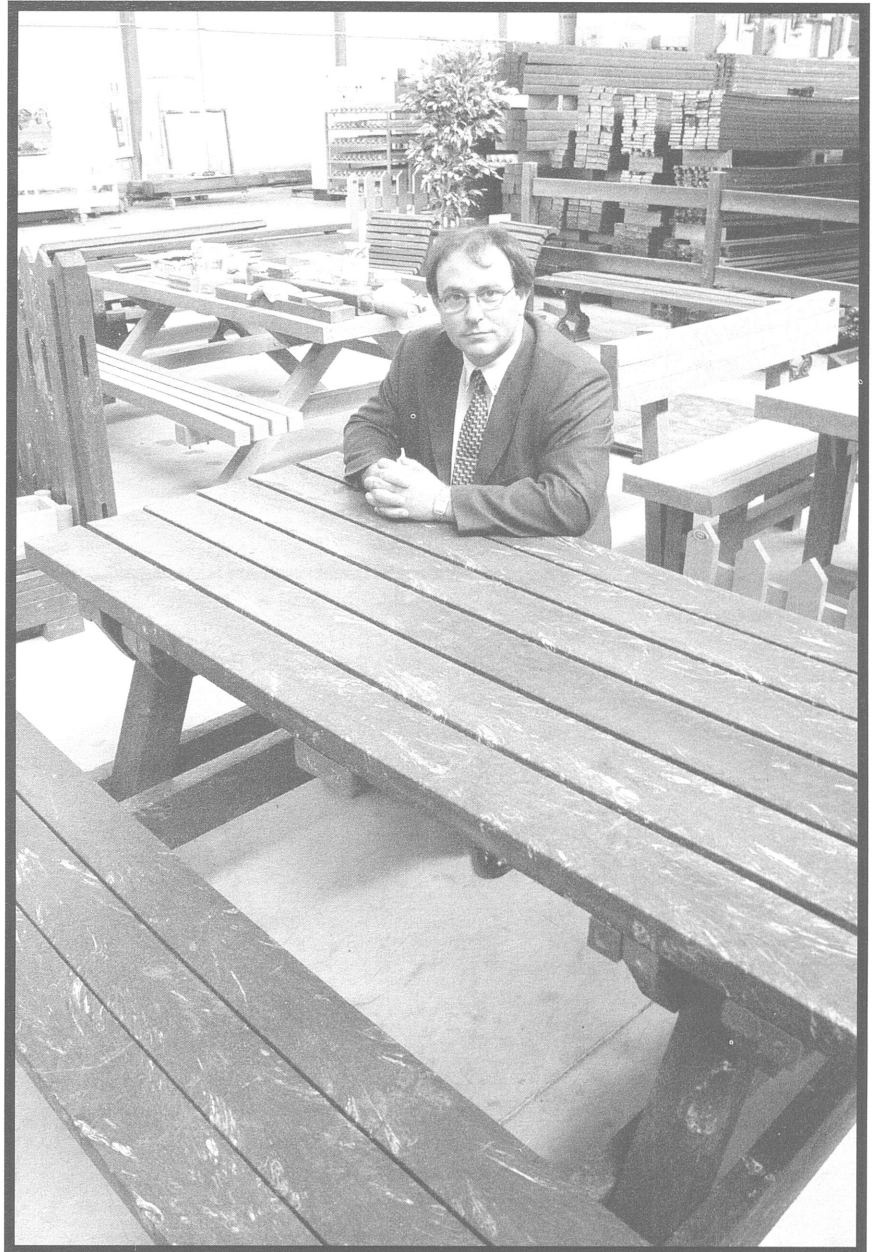
-Hi ha possibilitats d'exportació d'aquest producte?

-Hi ha possibilitat d'exportació, de fet tenim converses per dur aquest material a altres indrets, i no només d'Europa sinó també d'Amèrica. En relació a les instal·lacions, tenim en projecte instal·lar rèpliques a altres bandes, però és evident que el primer que hem de fer és consolidar el projecte aquí per anar després a altres bandes a solucionar aquest mateix problema.

-El fet de ser a una illa perjudica molt?

Perjudica perquè tenim un sobrecost en tots els aspectes. Si nosaltres hem de vendre el nostre producte a l'exterior seria molt millor estar instal·lats a Barcelona o a Madrid, el que passa és que aquest és un projecte que neix des d'aquí i volem donar solucions als problemes d'aquí, i més endavant exportar cap a fora.

-Com es plantegen el futur de MAPLAR?

-Passa per passa. Entenem que això pot ser un projecte important. Acabam de néixer, començam a comercialitzar i a donar a conèixer el nostre producte. Ja hi ha altres comunitats autònomes que hi estan interessades perquè nosaltres muntem fàbriques o rèpliques d'aquest projecte, fins i tot hi ha països estrangers interessats perquè ubiquem alguna de les nostres instal·lacions al seu territori.

-Aconseguir donar sortida als nostres residus és l'única alternativa que tenim per al futur?

-Hem d'anar cap aquí, Els ciutadans no han de pensar que els productes reciclats són de menys qualitat, han de pensar que fan un bé al medi ambient. Per exemple, si un producte reciclat és més car que un producte no reciclat hem de saber que si pagam aquest sobrepreu és per alguna cosa. Tractar un producte que ja ha estat utilitzat una vegada costa més que un producte verge perquè suposa moltes més dificultats. Tal volta la meua aportació individual és comprar aquell producte i amb allò milloraré el medi ambient.

Reduir per no incinerar

Entrevista a Javier Tejero

per Antoni Oliver

Javier Tejero, president del Consorci per a la Recollida i Tractament de Residus de Menorca, creu que la societat de les Illes Balears, i la menorquina també, està davant el repte de disminuir la producció de residus. De les tres famoses erres, reciclar, reutilitzar i reduir, la darrera és la que es demostra més complicada ja que no s'aconsegueix més que una desacceleració en el creixement de residus, però no una minimització suficient. De totes maneres a Menorca, que no utilitza el sistema d'incineració, encara hi ha un marge suficient per intentar guanyar l'aposta per la reducció. Tots els sectors de la societat illenca semblen conscienciats de les bondats de la recollida selectiva i del reciclatge, pel que suposa d'estalvi en despesa mediambiental. Hi ha consciència que Menorca s'ha de protegir, però encara s'ha d'avançar molt si es vol garantir una idònia protecció mediambiental.

-Quines característiques té el consorci a Menorca?

-Abans de parlar-ne s'han de fer una sèrie de consideracions. L'any 91 es va aprovar el Pla de residus sòlids urbans de les Illes Balears, el 93 una modificació d'aquest pla i el 93 s'aproven els estatuts del consorci de Menorca, això vol dir que Menorca és l'única illa on s'ha mancomunat la recollida de residus. El consorci està format pel Consell Insular de Menorca i els vuit ajuntaments. El desembre del 93 s'aproven els estatuts del consorci, l'any 94 s'inaugurà la planta de compostatge que és l'oferta diferent que nosaltres tenim a Menorca en relació a les altres illes de Balears. Es va optar per aquesta planta i ja fa set anys que funciona.

-Quins òrgans de gestió té el consorci?

-El consorci està format per una presidència i un batle de cada ajuntament o persona en què delegui. Hi ha una reunió cada mes amb els representants dels ajuntaments. Com funciona? De la recollida se'n fan càrrec els ajuntaments i el tractament dels residus és responsabilitat del consorci. Cada ajuntament aporta els residus dels quals són responsables una vegada que el ciutadà els diposita al contenidor i a la planta hi ha un tractament. Des de fa un any i mig s'ha posat en marxa la recollida selectiva d'envasos lleugers. A Mallorca això es posarà ara en marxa i a Menorca tenim ja una experiència i cada persona té a casa seva una bossa de fems i

Javier Tejero (Valladolid, 1953), és professor i psicòleg. Ha estat diputat del PSIB al Parlament Balear des del 1991 al 1999 i ara és conseller delegat de l'àrea de Cooperació i president del Consorci per al tractament de residus de Menorca. Des d'aquest organisme ha impulsat les iniciatives previstes en el Pla de residus.

un contenidor verd, un altre blau i un altre groc, a més està bastant estès el contenidor taronja per a olis. A cinc localitats de Menorca es fa recollida selectiva de matèria orgànica amb uns resultats prou importants, això es fa amb l'ajut del GOB que fa una campanya per a aquesta recollida. El producte del que cadascú ha recollit, l'adob, es reparteix entre els veïns perquè vegin que aquest esforç té una conseqüència positiva.

ENCARA RESTEN REPTES IMPORTANTS

-Quines altres coses es faran en el futur?

-Encara tenim reptes importants. Produïm de cada vegada més fems, encara que sigui un moviment que es desacelera, però es produeix un augment de residus i lògicament això s'hauria de remeiar. Ser solidari és una tasca de la mateixa persona. Quan una persona fa l'esforç de tenir a casa seva quatre o cinc poals per a la recollida selectiva, se l'ha de compensar d'alguna manera. Ha de veure que hi ha un factor positiu per al medi ambient. Menorca és petita i hi ha una sensibilitat especial de cara a la seva protecció, entre d'altres coses perquè l'illa és Reserva de la Biosfera. El ciutadà ha de saber que tots els cartons, les llaunes, els plàstics, tot aquest material es diposita en els contenidors especials, aquest material va a fora i ens paguen per fer això. És a dir, que el que paguen unes empreses determinades ens paga a nosaltres altres serveis. És un esforç que ho paga, perquè s'eviten altres mètodes que serien contaminants. No podem convertir una illa en un gran abocador i s'ha de fer aquesta recollida selectiva.

-Quins productes es poden reciclar en aquests moments?

-Hi ha productes reciclables. A Balears hi ha empreses dedicades al reciclatge de productes, per exemple els brics. Una altra qüestió: el compost que es treu de la planta té sortida a la mateixa illa en un cent per cent i la qualitat del compost ha augmentat de forma progressiva. Quan es va inaugurar la planta hi havia problemes, hi havia olors, etc. Ara de cara al futur, hem de desenvolupar el Pla director sectorial, a Menorca no està aprovat però està en funcionament un pla nostre. Hi ha nous reptes com donar una solució adequada al tractament dels residus de construcció i demolició, els pneumàtics fora d'ús i els residus perillosos que, encara que són competència de la comunitat, els consells insulars hi tenen responsabilitat, quant als que es produeixen a les cases. Aquests són els principals reptes de futur. Hem realitzat un estudi sobre la possibilitat que hi hagi a Menorca una planta de transferència per residus perillosos.

-Quin tipus de residus es qualifiquen de perillosos?

-Hi ha una classificació i poden ser des de llots de depuradora fins, per exemple, ja que a Menorca hi ha una indústria bijutera important, els que

produïxen els metalls pesants. Els residus de bateries de cotxe, les restes de pintura utilitzada per a qualsevol ús, tant a cases com a tallers, els filtres d'aire, les piles, tot això és considerat com a residus perillosos, perquè danyen seriosament el medi ambient. És a dir, que per un costat hi ha els produïts per indústria, la de la bijuteria i la del moble i els altres els que tots produïm. Per tant hi ha una tipologia que són els residus industrials, els olis, i els de tipus sanitaris.

-Es poden reciclar aquest tipus de residus?

-Se'n poden reciclar alguns, com els olis, com a combustible, es poden reciclar cremant. A vegades s'utilitzen com a components per fer asfalts, i els pneumàtics fora d'ús també s'utilitzen triturats per fer asfalts o per ajudar a la cimentació. Aquest és un tema que, encara que sigui competència de la Comunitat Autònoma hem d'intentar nosaltres donar-li també una solució. Un altre residu perillós és el tóner de les fotocopiadores i de les impressores, hi ha empreses de reciclatge que s'hi dedica. Un altre residu perillós al qual nosaltres donàvem sortida i que ara ha assumit la Comunitat és el procedent de farmàcies. Tant de la farmaciola familiar com d'altres. Ara estam en contacte amb una empresa que s'encarrega de la recollida de productes perillosos al camp i em referesc per exemple a vacunes o productes fitosanitaris que s'utilitzen al camp, les restes dels quals a un moment determinat es poden considerar perillosos.

RESIDUS DE DEMOLICIÓ

-Què es fa amb els residus de demolició i construcció?

-En aquest sentit hi ha previst tenir una planificació adient, amb dos o tres llocs on es puguin concentrar aquests residus i després organitzar el triatge d'aquest material. Una altra qüestió és que tenim concedida a Menorca la construcció d'uns túnels de fermentació. Això és una espècie de gran caixa on el compost fermenta, abans la fermentació era a cel obert, ara és coberta i amb els túnels de fermentació es reduirà el procés de fermentació i no es produiran males olors, és a dir, contaminació ambiental. Aquest és un projecte de 280 milions de pessetes finançat en un 80% per la Unió Europea.

ELS RECURSOS DEL CONSORCI

-Quins recursos té el consorci?

-Al consorci treballa poca gent, hi ha un gerent, un tècnic ambiental, un administratiu, té el suport administratiu del Consell Insular i la feina bàsica és dels ajuntaments que dictaminen quants de contenidors s'han de posar i on, els ajuntaments fan una gran tasca. També hem mancomunat, des de fa dos anys, el servei de neteja, i a vegades es fa difícil compaginar el que es considera, per exemple, neteja d'una platja amb producció de residus, llavors hi ha d'haver una coordinació en aquests aspectes. S'hauria de recordar la situació de cada una de les localitats de Menorca, perquè totes han fet un esforç important i voldria referir-me a cadascuna d'elles. Per exemple, Ciutadella és l'únic municipi que té un ecoparc, una deixalleria, que funciona prou bé des de fa més d'un any, entenc que en aquest sentit ha donat una passa important. Ferreries comparativament és el poble de Menorca que més quilograms de matèria orgànica genera de tota l'illa, és el municipi que més quilograms de compost produeix, és on hi ha un nivell més alt de conscienciació. Es Mercadal va ser dels primers pobles que varen fer recollida de matèria orgànica, es Mercadal té un handicap i és que la recollida de residus de l'hivern a l'estiu es multiplica per disset, perquè hi ha molts de turistes. En es Migjorn hi ha un augment molt important en la recollida, a's Castell s'ha iniciat la recollida orgànica, Alaior ja té un ecoparc i prou

experiència en recollida orgànica, a Sant Lluís el sistema de recollida funciona prou bé i la nova contracta que han fet inclou campanyes de conscienciació entre els fillets de les escoles i han fet un logotip a partir d'un concurs de dibuixos que varen fer els nens de les escoles i hi ha una gran conscienciació. El que s'ha de transmetre és que l'esforç de fer reciclatge ho paga. L'any passat vàrem estalviar 36 milions de pessetes amb la recollida als contenidors grocs, no és molt, però s'ha de tenir en compte que també vàrem fer un estalvi en despesa de medi ambient, i la gent ha de saber, d'alguna manera, que si utilitza els contenidors i fa la recollida selectiva ho fa bé i que l'esforç ho paga i s'ha d'agrair a cadascuna de les persones que ho fan i si algú no està convençut, s'ha d'intentar convèncer-lo, perquè el bé que se'n deriva és per a tots.

-A Balears és on es produeixen més residus en relació al nombre d'habitants?

-Sí, això es diu, però al meu parer, aquesta dada és errònia. Es diu que generam 1,5 quilograms per habitant i entenc que és errònia, perquè no es poden comparar els habitants de fet amb els habitants de dret. A Menorca hi ha setanta mil habitants i el 15 d'agost hi havia a Menorca 180 mil persones, més del doble del total de l'illa. No podem dir que siguem nosaltres els que produïm molts de residus, sinó que hi ha molta població de fet.

-Reciclar, reduir, reutilitzar, com va això?

-De les tres erres famoses, tenim una assignatura pendent per a tots que és la de reduir. Ens trobam a una situació en què l'increment no és tan accelerat, però continua l'increment de la producció de residus. Hi ha, com he comentat abans, un increment desaccelerat, la idea és produir menys residus, si podem utilitzar una bossa en lloc de vuit, tal vegada produïrem menys residus, si podem comprar coses que no tinguin grans embolcalls produïrem menys residus, hi ha una sèrie d'iniciatives a prendre en aquest sentit.

-Hi ha una llei d'envasos, es compleix?

-A Menorca es compleix la llei d'envasos del 97, entenc que sí, i estableix que s'ha de tenir la recollida al punt verd, quant a envasos lleugers, brics, llaunes, etc., tot el que no sigui vidre ni cartró, aquesta llei s'acompleix prou bé, perquè només dels envasos, l'any passat de febrer a desembre, estalviàrem 36 milions, perquè si no, aquests doblers s'haurien gastat d'una altra manera, endemés tots aquests residus han anat a la Península a les plantes de reciclatge i de reutilització. A nosaltres ens paguen el que es recull, és a dir, hi ha un estalvi, uns doblers que ens donen pels residus i que ens estalviem de posar-los nosaltres, que s'obtenen de la venda dels residus.

-És a dir que, en part, aquest sistema s'autofinança?

-La idea és arribar a l'autofinançament. El reciclatge dels contenidors, verds, blaus i grocs, s'ha d'autofinançar, aquest és l'objectiu final. En definitiva el ciutadà, que fa l'esforç no hauria de pagar més, al contrari, li hauria de suposar pagar menys.

LES XIFRES GLOBALES DE RECOLLIDA

-Pot donar alguna xifra global de recollida?

-Per a l'any 2000 hi ha algunes xifres genèriques. Ara mateix podem dir que generam 52.000 tones a l'any de residus, és a dir, mil tones a la setmana, per terme mitjà. Dades més acurades: per exemple, l'any 96 n'entraren 42.200 i l'any 2000 devers 55.000. Augmenta del 98 al 2000 quasi al doble la recollida de paper i cartó. El vidre recollit

també ha augmentat, encara que no significativament, però, per exemple de març a desembre, es recolliren cinc-cents mil quilograms d'envasos. També ha augmentat la recollida de piles. Ara mateix tenim també un abocador principal a Mila i s'han eliminat abocadors incontrolat i a Ponent hi ha un parell d'abocadors, intentam fer desaparèixer abocadors no controlats. Una de les qüestions que tenim pendents és fer que hi hagi la possibilitat de plantes de residus de construcció i de demolició, perquè aquests residus solen anar a abocadors incontrolats i aquest tema s'ha de resoldre. Altres dades significatives, per exemple, la producció mensual de residus a Menorca l'any 2000, tenim que es produeixen 3.000 tones de gener a juny i l'agost es produeixen 7.000 tones, és a dir, que la producció es dobla. Quant a l'increment interanual, per exemple, tenim que hi va haver una acceleració en la producció de residus fins al 99 i ara hi ha una desacceleració, però sí que és cert que incrementam any rere any la producció de residus. I el que s'ha de fer és minvar la producció. Alaior té una població de dret de quatre mil persones i recicla 5.000 tones, es Mercadal té menys de mil persones i produeix quasi el mateix. Es veu la diferència de la producció de l'hivern a l'estiu, és espectacular la diferència. Surt una producció de més de dos quilos per habitant i dia i això no és cert. Quant a recollida selectiva de vidre, per exemple, es recolliren, l'any 2000, 1.727 tones de vidre i hi ha hagut un increment molt significatiu, per exemple, des de l'any 1998, quan se'n recolliren 1.474. Pel que fa a la recollida d'envasos, l'any 2000 se'n recolliren 500.000 quilograms. Quant a dades més actuals de paper i cartó, de gener a desembre del 2000 se'n recolliren 5.446 tones. Fem un seguiment de la recollida i el que detectam és aquest increment. I pel que es refereix a xifres globals, es recullen 62.000 tones, de les quals el 43% van a l'abocador, un 46% es dedica a fer compost, un 8,7% és paper, un 2,7% vidre i un 1,2% són envasos, com a mitjana es recicla més d'un 50%.

Després s'ha intentat reduir la producció de residus perillosos i he de dir que aquí l'Institut de Bijuteria fa una gran tasca per intentar reciclar i reduir la producció de residus potencialment perillosos. L'Institut rep una subvenció del Consell Insular per fomentar aquest reciclatge i la disminució de residus perillosos, però existeix un augment d'afluents de llots.

-Com es repercuteix el cost de la recollida i el cost del tractament?

-Hi ha un cost de la recollida que fa cada ajuntament, hi ha un cost del transport a la planta i després el del tractament que es fa a través del consorci. En el futur, per a nosaltres seria bo que hi hagués un cost de recollida i tractament unificat, que la gent pugui saber què costa i per què costa això i és molt important prendre un altre tipus de mesura, en el sentit de potenciar la disminució de residus i la recollida selectiva. És més important premiar el ciutadà que ho fa bé, que disminueix producció, que utilitza correctament els contenidors, etc., que posar multes. Hi ha països on s'han aplicat mesures per reduir la producció, per exemple en el preu de les bosses de fems, on les cent primeres tenen un preu i a partir d'aquí, el preu s'incrementa progressivament per intentar reduir la producció de residus. S'ha de reutilitzar tot el que es pugui, una assignatura pendent amb què hem de fer feina tots, perquè el ciutadà prengui consciència del que costa la recollida i el tractament, ara pagam menys del que costa.

-Com es pot fer que el ciutadà tenguí aquestes bonificacions?

-El ciutadà ha de pagar el que costa tot això, ni més ni menys, i ha de tenir una sèrie de bonificacions pel fet de generar menys residus, en tot cas no ha de ser un sobrecost perquè se li demana al ciutadà un

esforç, ha de decidir això va aquí això va allà. L'ideal seria que el ciutadà hagués de pagar menys. La forma podria ser un descompte en el rebut, a vegades paga per separat, recollida més tractament o per separat. Entenc que el més just seria que es pagués tot junt, recollida més tractament, per saber què costa cada cosa i hi hagués una sèrie de bonificacions. L'exemple seria el del rebut de l'aigua. Si quan consumeixes més pagues molt més, si produeixes més residus pagues més, sinó, menys. També es podria estalviar el pas diari de camions de recollida, perquè si es fa la selecció, possiblement no s'omple una bossa cada dia de fems. Si ens estalviem despeses, es podrà abaixar el rebut, perquè en cas contrari la pujada serà exponencial. S'han de trobar mesures perquè la gent produeixi menys residus i, per tant, els costos puguin ser minimitzats i, a més a més, el ciutadà que ho faci millor ha de tenir algun tipus de bonificació. Igual que en el cas de l'aigua, el que passa és que és més difícil i requereix un grau de conscienciació més important, perquè el ciutadà vegi que això suposa un benefici per a ell i per al medi ambient hi ha d'haver alguna cosa més que paraules per convèncer-lo. Si pot produir menys residus, ha de tenir bonificacions de tipus fiscal. A Menorca intentam fer-ho en aquest sentit.

L'ECOTAXA

-Han pensat a posar algun tipus de taxa especial destinada al turisme?

-Cada ajuntament té competències per fer la seva regulació en el tema de les taxes. Hi ha unes taxes per família, per empreses i per hotels. Intentam avaluar en una sèrie d'estudis quin serà el cost per habitant, per donar una sèrie d'ajuts per habitant, i l'augment de taxes en funció que sigui un turista, surt de la nostra competència i aquí entenc que l'ecotaxa sí que podria encaixar i servir per a alguna de les coses que nosaltres volem fer, per preservar el medi ambient. El que és clar és que a l'estiu, a totes les Illes, tenim un increment espectacular de turismes. Aquest increment del nombre de visitants perjudica el nostre medi ambient, hi ha una major contaminació atmosfèrica i ambiental, i en general augmenta el problema de les agressions al medi ambient. Aquest cost de l'agressió mediambiental ara el pagam tot nosaltres. Hi podria haver una major solidaritat. Entenc que l'ecotaxa o qualsevol fórmula que repercuteixi en una major solidaritat de qui fa la despesa del territori. També s'hauria de compensar la insularitat amb el Regim Especial de Balears. Aquí hi ha un sobrecost causat per la insularitat i pel fet que som a un territori insular, limitat, finit i petit. És a dir, són molt els condicionants que s'han de compensar. No seria incompatible una ecotaxa o una figura impositiva a les persones que vénen i paral·lelament una reducció de determinats costos, perquè suportem una sèrie de despeses afegides, només pel fet de ser illes i de rebre tants de milions de turistes. Quan posam a la balança el que rebem i el que pagam, pens que pagam bastant més del que rebem.

-El REB contempla mesures compensatòries?

-Sí. Fins i tot la Llei de residus del 97 contemplava que el Ministeri de Medi Ambient de l'Estat espanyol es faria càrrec del pagament del transport dels residus des de les Illes a la Península i avui per avui no se'n fa càrrec! Sembla que hi ha una bona predisposició a fer-ho, però, avui per avui, no se'n fa càrrec i han passat quatre anys i aquesta despesa afegida la pagam nosaltres. El Règim Especial per a Balear contempla diferents mesures, però endemés de parlar-ne s'ha de posar fil a l'agulla. Per exemple, temes com el gasoducte, les beques universitàries, la compensació per viatges, tenen un cost. En cinc anys el preu del bitllet d'avió ha pujat un 50%, i nosaltres no hem rebut una major compensació, perquè el 30% de descompte ja no compensa de cap de les maneres. Hem de fugir de la fal·làcia que som una comunitat molt rica. Hi ha poca gent que sigui molt rica, els ciutadans no crec que percebin que ells mateixos són rics.

-És clar que hi ha un PIB alt, però no vol dir que hi hagi riquesa.

-És així, i aquest règim ha de procurar aquestes compensacions econòmiques als majors costos de tot tipus que tenen les Illes, econòmics, mediambientals, etc.

LA INICIATIVA PRIVADA

-Com accepten els hotelers, bijuters, etc., aquestes mesures de reciclatge, de protecció del medi ambient?

-Pens que en general col·laboren en àrees importants i ara resta que col·laborin més en la minimització dels residus. Col·laboren en l'estalvi d'energia, d'aigua. Ara instal·lam plaques solars per produir aigua calenta a menys preu. Entenc que col·laboren, estic segur que

podrien col·laborar més, els ho demanam de forma constant i crec que hi ha prou sensibilització pel medi ambient a Menorca a tot el teixit empresarial i social, tothom es preocupa per mantenir Menorca així com volem. Hi ha col·laboració social, fins i tot en iniciatives privades que estan interessades en el món del reciclatge.

-Si no s'aconsegueix aquesta minimització s'hauria d'anar a altres sistemes? La incineració sembla que ni es planteja.

-No es planteja la incineració. La planta ara va a tota marxa durant l'estiu, però està dimensionada per aguantar la producció de residus els propers anys. Ara, no podem estirar això molt més, el que s'ha de fer és produir menys i, avui per avui, no s'ha plantejat una altra alternativa que no sigui el reciclatge i el compostatge i l'abocador controlat.

-Com valora la política de residus que du la Conselleria de Medi Ambient?

-Es fan accions importants, s'ha creat l'oficina de reducció de residus que comença a fer actuacions, es fan campanyes de recollida selectiva. Hi ha una qüestió que és l'articulació d'aquesta comunitat, perquè hi ha competències dels ajuntaments, dels consells insulars i del Govern. Tot el que són residus especials és competència de la Comunitat Autònoma i els residus urbans són competència dels ajuntaments, a un moment determinats es mancomuna el tractament d'aquests residus. Una cosa he de dir i és que el consorci mai no ha estat objecte de debat polític dur, hi ha hagut, generalment, una bona entesa, independentment que ens hem queixat algunes vegades de les inversions, però amb pocs doblers hem fet moltes coses, molt poques vegades hi ha hagut una batalla política en termes negatius. He de dir que nosaltres el que hem fet ha estat continuar una tasca i amplificar i obrir noves vies de cara al que s'havia fet, dinamitzar-ho, però s'ha de reconèixer el que s'havia fet. Tot el procés va començar l'any 1989 amb un govern socialista i ara tenim un govern socialista de coalició, i enmig han passat dues legislatures del govern del PP, però no podem dir que hi hagi hagut alts i baixos, en tot cas hi ha hagut millores, i aspirem que n'hi hagi moltes més.

La Clau d'ONA

PER ENTENDRE EL PRESENT, PER OBRIR EL FUTUR

La immigració i el territori centren el debat polític a la segona meitat de legislatura

Dos debats simultanis centren la màxima atenció política en uns moments extremadament delicats, amb un conflicte internacional que amenaça alentir el turisme i provocar ressorgiments xenòfobs. Per una part hi ha el perenne estira i amolla entre UM i el Govern. Per l'altra: la necessitat d'ordenar el creixement perquè les Illes continuïn sent habitables.

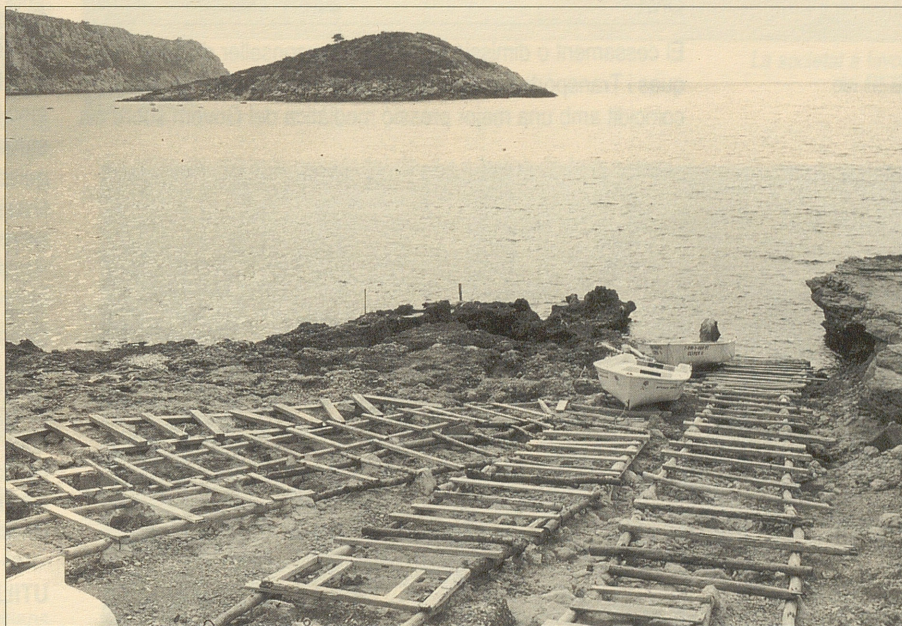
S.V.

Les contínues picabaralles entre UM i el Govern han situat a un primer plànol polític dues qüestions molt complicades tant des d'un punt de vista estrictament social com des de la perspectiva de planificació econòmica. Ens referim als límits territorials i als límits demogràfics. En unes declaracions, la presidenta del Consell, Maria Antònia Munar, semblava culpar de l'increment de població dels darrers anys la immigració laboral i en aquest sentit es manifestava a favor de quotes o d'un rigorós compliment de la llei d'estrangeria, és a dir, que cap immigrant no pogués establir-se a les Balears sense previ contracte de feina. El problema és, evidentment, molt més complex i, com va dir el president Antich a la conferència inaugural de curs al Club DM, i que reiterarà dues setmanes més tard arran del conflicte armat entre els Estats Units i els seus aliats contra Afganistan i Bin Laden: "convé que no ens deixem arrossegar per formes de xenofòbia que, amb les corresponents dosis de populisme i demagògia, poden provocar l'aplaudiment fàcil de certa part de la població". No debades som davant una qüestió primordial, que és necessari clarificar abans d'iniciar qualsevol procés de planificació territorial, que és del que es tracta en aquests moments.

Les preguntes que s'ha de fer la societat són senzilles i així ho ha entès la major part d'agents socials, disposada a participar en els debats tant del Pla territorial de Mallorca com a les reformes de les DOT. Quin tipus de societat volem?, quin és el pes demogràfic que aquest tipus de societat pot suportar?, i com hem d'estructurar-la, socialment i cultural? Hi ha prou elements per creure que la societat mallorquina no vol incrementar el nombre d'habitants molt més enllà de les xifres actuals, aproximadament el 10% de la població, però tampoc el nombre de turistes, sinó que el desig majoritari sembla ser desestacionalitzar al màxim la temporada i diversificar l'economia, per fer que els llocs de feina, i la societat en definitiva, siguin més estables.

CAUSA I NO CONSEQÜÈNCIA

Si més no, com ha recordat la Mesa del Diàleg Social, la immigració no és la causa del problema, sinó una conseqüència del model de desenvolupament de les Illes. Ho afirmà el conseller de Treball, Eberhard Grosske: "l'actual model econòmic de les Illes Balears necessita incorporar més treballadors dels que pot proporcionar el creixement vegetatiu de la població, i limitar-ne l'arribada sense reformar el model pot tenir conseqüències nefastes". D'algun manera cal recordar que totes les societats tenen un subs-

Cal protegir l'entorn.

trat d'immigració que s'ha de tenir en compte. El problema és que les Balears han registrat un increment desmesurat en les darreres dècades i que aquesta immigració no ha pogut ser integrada. De fet, com subratllava un informe de l'Obra Cultural Balear, quatre de cada deu habitants no són nascuts a les Illes i si a aquest percentatge li sumam els fills o néts d'immigrants, ens adonarem que la situació demogràfica és d'una enorme diversitat que fa, com a mínim, que ningú no pugui barrar el pas a cap col·lectiu específic. L'única possibilitat és, cal insistir-hi, el Pla territorial i la reforma d'un model de desenvolupament fonamentat en el consum de territori i en la contractació massiva de treballadors poc qualificats.

IMMIGRACIÓ MOLT DIVERSA

En aquests darrers anys no només ha crescut el nombre d'immigrants estrangers, sobretot els extracomunitaris, que són, sembla, els que més preocupen UM, sinó que també ho ha fet la població de nacionalitat espanyola, la qual cosa reforça el fenomen immigratori que s'arrossega des dels anys seixanta. En quatre anys hi ha quasi cent mil persones més en el conjunt de les Balears, endemés de rebre d'un milió i mig de nous turistes. Tot plegat ha provocat la sensació de saturació i la recerca d'alternatives. Les directrius d'ordenació territorial varen ser una primera passa. La seva reforma pretén posar uns límits, que perquè no siguin simplement orientatius es vol controlar mitjançant quotes de llicències d'obra. Qui ha d'establir els límits i quin ha de ser el sistema emprat? El Govern vol modificar les directrius d'ordenació i els consells re-

dacten els plans territorials insulars, una divisió de competències que ha creat suspicàcies que van més enllà del debat territorial i que se situen en el problema de repartiment de poder o fins i tot de les gelosies polítiques.

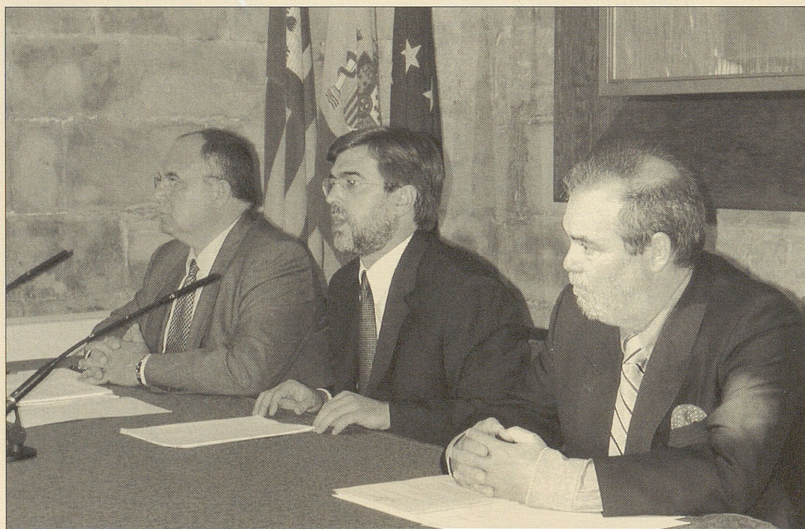
En definitiva assistim expectants a un canvi de model, la qual cosa implica que s'afectaran interessos econòmics, i també socials, i que per tant es produiran confrontacions que caldrà conduir per la via del diàleg i de la comprensió entre totes les parts. D'aquesta manera el canvi de model i, si és el cas, l'estabilitat demogràfica arribaran per la via d'una reforma de l'estructura econòmica. Limitar el creixement no pot significar atemptar contra cap col·lectiu, sinó justament procurar un model social que faci un ús acurat del territori i dels recursos econòmics per permetre gaudir de major prosperitat i qualitat de vida al conjunt de la població, inclosos - com no pot ser d'altra manera - els immigrants.

El Pla de transport vol rejuvenir els autocars i coordinar els serveis

La diagnosi que el Pla de transport fa és una denúncia de l'estat del servei i una aposta de futur. Entre d'altres coses vol rebaixar l'edat mitjana dels autocars, ara de 12,7 anys, i coordinar tots els serveis de transport col·lectiu, tant dels que es fan per carretera com per ferrocarril. El tren tornarà a Manacor el 2003.

ONA

El cessament o dimissió forçada de l'exconseller d'Obres Públiques i Transports i la seva substitució per Francesc Quetglas ha coincidit amb una major pressió mediàtica del Govern sobre els

El president Antich i el nou conseller durant la presentació del Pla.

seus projectes. Entre d'altres, l'encàrrec del projecte definitiu per recuperar el ferrocarril de Manacor. Un servei que es restablirà l'1 de gener del 2003, en el qual s'invertiran 5.500 milions de pessetes. Igualment, el Govern ha presentat la diagnosi que fa el Pla de transport i que ha de servir de fonament a la futura planificació dels transports col·lectius de les Illes. El Govern atorgarà ajudes directes i indirectes a les empreses de transport per carretera perquè renovin la flota d'autocars, l'edat mitjana dels quals és de 12,7 anys.

Tal com es recollia al número d'ONA que recentment dedicà-

rem al transport, les Illes tenen un dels índexs de motorització més elevats del món, més de 900 cotxes per cada mil habitants. Enfront de la política de "carreteres de gran impacte" de l'etapa del Partit Popular, el Pacte de Progrés propugna un ús més racional del vehicle privat i dona prioritat al col·lectiu.

BARATAR ELS HÀBITS

A la presentació de la diagnosi del Pla, el nou conseller va apostar per la "modernitat" que el transport públic representa a Europa, encara que és conscient de les dificultats i del recorregut que s'ha de fer a mitjan termini per reconvertir un sector antiquat, on la mitjana d'edat de la flota és de 12,7 anys, i que sofreix problemes financers de tot tipus a causa del seu minifundisme empresarial. Un dels objectius immediats és reduir en dos anys l'antiguitat i, sobretot, començar a introduir un canvi en la mentalitat i l'hàbit dels ciutadans, fins ara absolutament dependents del cotxe privat.

El Pla preveu una reordenació dels serveis més deficitaris i la seva integració en uns altres. Se simplificarà el mapa de concessions i es valorarà la instal·lació d'altres transports alternatius, com els taxis col·lectius o els serveis a la demanda. La millora de la cobertura i dels horaris, la connexió amb el ferrocarril, l'increment de la velocitat comercial que s'ha perdut en els últims anys com a conseqüència de la saturació de les vies, el bitllet únic i la creació d'una xarxa única interconnectada, són algunes de les propostes esbossades en el Pla de transports.

UTILITZAR MÉS ELS TRANSPORTS COL·LECTIUS

El servei del transport públic de viatgers el realitzen a les Illes 26 empreses, que disposen de 228 vehicles. L'any passat varen moure 12,5 milions de passatgers. En els tres últims anys, la demanda ha evolucionat positivament amb augments del 13% a Mallorca, del 12% a Eivissa i Formentera i del 9% a Menorca. En l'actualitat, el transport regular de passatgers acapara entre el 5% i el 10% de la quota de mercat, i arriba al 15% en casos com el d'Inca, per la influència del tren. L'objectiu del Govern és elevar aquesta quota fins al 25%. Per aconseguir aquest objectiu és té present que en aquesta legislatura el tren ha arribat a sa Pobla i que el 2003 arribarà a Manacor. A més, són a estudi els enllaços ferris amb la universitat l'aeroport, Alcúdia i Cala Rajada.

El Govern cerca fer pinya per reclamar l'aplicació del Règim Especial

Setanta entitats i associacions de les Illes Balears han treballat conjuntament amb el Govern per preparar un plec de reclamacions al Govern central sobre l'aplicació del Règim Especial. El Govern de les Illes Balears té projectes, que s'han de finançar en aquest marc, per valor de 200 mil milions per pal·liar el dèficit que ha ocasionat el no-reconeixement de la insularitat.

ONA

"No serà la primera vegada que dic que una locomotora tota sola no fa tren. És una imatge que utilitzo quan vull il·lustrar la idea que un Govern tot sol no pot conduir la marxa d'un país cap a l'avanç i el progrés (...). I ara tenim una ocasió excepcional per demostrar que les Illes Balears volem ser un país fort. Un país que sap unificar esforços de tothom i que és capaç, des d'ideologies molt distintes, de defensar allò que és seu i d'exigir allò que li pertoca". Així s'expressà el president del Govern, Francesc Antich, qui juntament amb el conseller d'Hisenda i Pressuposts, Joan Mesquida, presidí la reunió dels representants de setanta institucions, associacions i col·lectius que han participat en les sessions de treball celebrades aquest estiu amb l'objectiu d'estudiar el desenvolupament del Règim Especial Balear (REB).

"El propòsit del Govern -recordà el president- no ha estat altre que fer realitat la reivindicació conjunta de la compensació de la insularitat, tot fugint dels partidismes i d'actituds que puguin perjudicar allò que, en definitiva, és l'interès general de tots els habitants de les Illes". En definitiva "es tracta en d'una llei que és fonamental per pal·liar el dèficit històric que pateixen les Balears, que va ser aprovada fa tres anys i des de llavors res o molt poca cosa, s'ha mogut".

Durant tot l'estiu, els representants d'aquestes setanta institucions, on hi ha des de la universitat als sindicats passant per col·legis professionals, patronals, associacions culturals i un llarg etcètera que resumeix tota la societat civil de les Illes analitzaren la situació actual de les Illes i redactaren un plec de demandes. "En aquest sentit -digué el conseller d'Hisenda- el Règim Especial no ha de ser entès com una entelènquia administrativa. Sinó tot el contrari. El REB és una llei i toca aspectes bàsics de la vida quotidiana dels ciutadans d'aquestes Illes".

Com a exemple es fa esment de la diferència de preu de la benzina entre la Península i les Balears, els doblers que han de gastar les famílies de Balears quan han d'enviar un fill o una filla a estudiar a fora o els preus dels bitllets avió, que precisament acaben de registrar una important pujada. De fet, el Govern té projectes que s'han de finançar en aquest marc per valor de 200 mil milions. Projectes tots ells per pal·liar el dèficit que ha ocasionat el no-reconeixement de la insularitat.

En concret, entre les conclusions presentades davant els mitjans de comunicació i que obeeixen al treball col·lectiu de la societat balear i justifiquen les reclamacions fetes a l'empara del REB destaquen les següents:

TRANSPORT

- Els increments de preus del transport aeri de passatgers han neutralitzat els efectes en els descomptes.
- Els consumidors no noten cap canvi substancial en els preus del transport de viatgers.
- S'ha d'aprofundir molt més en tota la problemàtica de la discontinuïtat del territori.
- Es constata una insuficiència del REB per compensar els

desajusts competitius en el preu del transport per via marítima.

ACTIVITATS ECONÒMIQUES I MERCAT LABORAL

- Cal abordar el problema de la desestacionalització des de la perspectiva del REB.
- S'ha de tenir especial cura de la naturalesa del tipus de treball en la nostra economia i de l'estacio-

nalitat de gairebé tots els sectors.

- El nou règim laboral dels treballadors fixos discontinus afecta negativament aquest tipus de contractació específica a les Balears. S'ha d'arribar a un consens entre la patronal i els sindicats per conformar un pacte en l'àmbit de la comunitat autònoma.

La societat a favor del REB.

RECURSOS

- Es posa de relleu la necessitat de dur a terme de forma imminent el projecte de transport de gas natural a les Illes.
- Es constata la feblesa de l'actual sistema de producció elèctrica a les Illes i la impossibilitat de garantir noves potències.
- La gestió i el transport de residus no tractables, entre Illes i entre les Illes i la Península esdevé un greu problema que s'ha d'abordar, ja de forma sistemàtica i integrada, així com esbrinar nous sistemes de recollida selectiva amb la col·laboració dels agents de tota la cadena generadora de residus.
- La privatització i la desregulació de preus dels hidrocarburs i la implantació dels operadors a les Illes no ha permès que el mercat hagi incidit sobre el preu dels combustibles. A les Illes hi ha un autèntic oligopoli.

INNOVACIÓ I CONEIXEMENT

- Dins l'entorn de la societat de la informació, és fonamental implementar mesures que eliminin l'aïllament i que facin possible la universalitat.
- La connexió eficient entre les Illes i la Península és un element essencial per a la competitivitat de tots els sectors de l'economia de les Illes.
- Es referma la naturalesa del ParcBIT com a element clau de la investigació i del desenvolupament de les noves tecnologies.

SECTOR TURÍSTIC

- S'han d'aplicar mesures per assolir la desestacionalització.
- Pel que fa a la competitivitat del sector, cal posar a l'abast dels majoristes de viatges una oferta àmplia, atractiva i ajustada als

estàndards que defineixen els mecanismes de mercat, tot valorant els elements diferenciadors respecte dels nostres competidors i per aprofitar els avantatges que encara posseeixen les Illes i que no s'aprofiten del tot.

-En relació a les infraestructures, es constata la necessitat d'impulsar un ampli ventall d'iniciatives públiques immediates en matèria d'actuacions de tot ordre: infraestructures viàries, recursos energètics, hídrics, mediambientals, etc., que permetin assumir els impactes que provoca el fenomen turístic sobre l'home i el medi a les Illes.

-En l'àmbit dels projectes, cal afinar i prioritzar les inversions en projectes que responguin al model turístic que es vol, amb realisme i eficiència. Els sectors representats estan disposats a participar i a col·laborar en la definició i prioritització de les inversions que responguin a les necessitats actuals i sobre el model de futur del turisme a les Illes Balears.

SANITAT

-Es constata l'absoluta insuficiència de mesures per pal·liar la problemàtica de l'acompanyament per part de familiars en el trasllat, intervenció sanitària i hospitalització de malalts a les diferents unitats d'atenció sanitària entre les Illes Balears i entre aquestes i la Península.

-Com a temes transversals, però presents en totes les intervencions, es posa de manifest: la insuficiència de recursos de tota mena, destinats per l'Insalud a la sanitat pública de Balears i el greuge comparatiu que això suposa davant altres indrets d'Espanya.

-S'apunta la importància d'incorporar les noves tecnologies de la informació i de la comunicació com a element per superar alguns efectes de la insularitat.

PITIÜSES

-Es constata la necessitat d'impulsar projectes d'inversions específiques a Eivissa i Formentera dins el marc del REB.

MENORCA

-La doble insularitat que afecta Menorca provoca majors desajusts competitiu a les empreses dels sectors productius tradicionals (agricultura i indústria), tant des del vessant de l'oferta com de la demanda, i provoca un esllavissament de l'economia de l'illa cap als sectors de l'entorn turístic, la qual cosa agreuja cada vegada més l'excessiva dependència d'aquest sector.

LÍNIES DE COL·LABORACIÓ AMB EL GOVERN CENTRAL

En cada un dels casos es proposa l'estudi de les mancances detectades i les seves possibles solucions a partir de l'articulació de quatre àrees de cooperació amb l'Estat:

1.- La constitució de totes les comissions mixtes Govern central-Comunitat Autònoma previstes al Règim Especial.

2.- La negociació dels projectes que ha planificat i pressupostat el Govern de les Illes, en col·laboració amb els col·lectius implicats, per compensar els desavantatges provocats pel fet insular i que pateix cada sector.

3.- La introducció d'un conjunt de canvis en diferents lleis estatals per tal de restablir l'equilibri entre les condicions de les Illes i les del territori peninsular espanyol.

4.- El desenvolupament legislatiu de determinada normativa estatal ara inexistent per aconseguir reduir els efectes negatius de la condició illenca.

Els pressuposts de la Comunitat Autònoma superen els mil milions d'euros

Són els primers pressuposts elaborats totalment en euros i també el més importants de la història autonòmica. Per a l'any 2002 registren un increment del 12,5%, quasi 120 milions més que enguany, dels quals el major augment percentual es donarà a les inversions. Destaquen, com es pot comprovar en els quadres, les inversions en educació, infraestructures i medi ambient. En total 350 milions d'euros, 50 mil més que el 2001.

1.069,8 milions d'euros

Increment 2002/2001

- variació en termes absoluts: + 119,3 milions d'euros
- variació percentual: + 12,5%

Increment de la despesa inversora

- variació en termes absoluts: + 55 milions d'euros
- variació percentual: + 18,4%

Principals augments en el pressupost de despeses:

1. Educació
2. Infraestructures
3. Medi ambient

Pressuposts de despeses

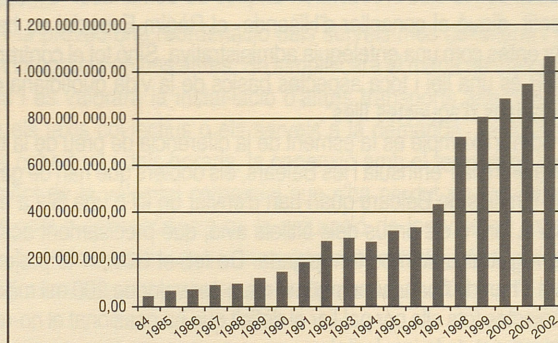
Increment del finançament d'infraestructures:

- El pressupost en matèria d'obres públiques i transports s'incrementa un 33%
- Posada en marxa del Pla de transports
- Realització d'infraestructures viàries: UIB, Manacor...

Altres novetats del pressupost del 2002:

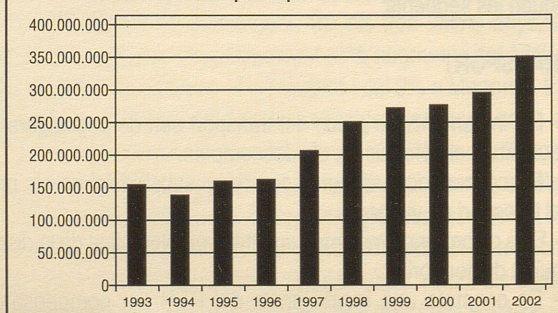
- Fons de cooperació municipal
- Consell Econòmic i Social
- Servei d'Ocupació de les Illes Balears
- Nous plans d'R+D i innovació per a les Illes
- Augment de la dotació per a parcs naturals

Import del pressupost en euros

Increment de les inversions

Evolució anual del pressupost d'inversions en euros

L'IMEDEA, inaugurat oficialment

Més de cent investigadors fan feina a l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats inaugurat pel president Antich i la ministra de Ciència i Tecnologia, Anna Birulés. L'IMEDEA és una peça clau per a les relacions entre la UIB i la societat de les Illes.

ONA

L'IMEDEA, l'Institut Mediterrani d'Estudis Avançats, es creà amb seu al campus de la UIB el 1985. L'any 2000 es posà en marxa la seu, a les Escoles Velles d'Esporles, inaugurada pel president Antich i la ministra de Ciència i Tecnologia, Anna Birulés. Aquest institut depèn de la UIB i del Centre Superior d'Investigacions Científiques. L'IMEDEA és el primer institut universitari de la UIB, un element clau, com afirmà el seu director Joaquim Tintoré, per potenciar la investigació de qualitat a través de consorcis amb altres entitats.

A Esporles hi fan feina més de cent investigadors que produeixen més de 120 treballs a diferents publicacions científiques, una de les xifres més altes entre els instituts universitaris de tot l'Estat. L'IMEDEA es divideix en dos departaments: el de recursos naturals i el de física interdisciplinària. Dins el primer, el grup d'ecologia terrestre estudia la interacció entre els animals i les plantes. Un altre grup d'oceanografia investiga el litoral, els peixos, les praderies de posidònia i diferents aspectes relacionats amb la mar.

L'altre departament és de física interdisciplinària i disposa de l'únic laboratori de làsers semiconductors de tot l'Estat. Els seus plantejaments són més teòrics i el seu objectiu és avançar-se a les necessitats del mercat. Les línies d'investigació vénen marcades pel Pla Nacional d'Investigació i el Programa Marc Euro-

Un moment de la inauguració.

peu. Però el punt clau que diferencia l'IMEDEA és el seu plantejament interdisciplinari. Físics, químics i biòlegs fan feina en projectes comuns.

Un altre desafiament de l'institut és tenir una presència a la societat balear. Les jornades de portes obertes i les exposicions itinerants serveixen per divulgar la tasca de l'IMEDEA i posar-lo en contacte directe amb el seu entorn.

Quinze projectes participen al Concurs d'Innovació Illes Balears 2001

ONA

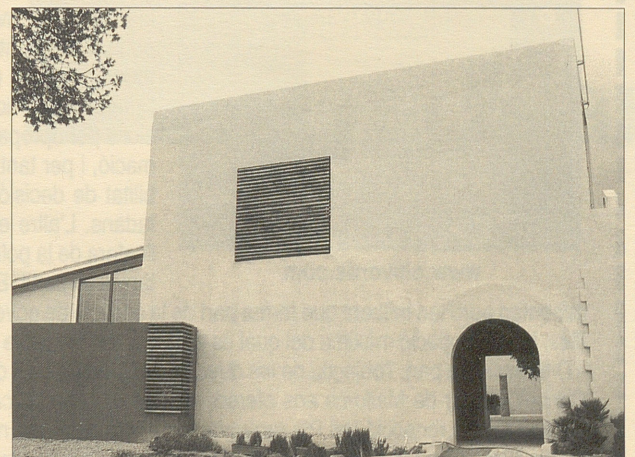
Quinze projectes participen en el I Concurs d'Innovació Illes Balears 2001, convocat el passat mes de juny per la Conselleria d'Innovació i Energia i adreçat als alumnes universitaris de Balears. Els guanyadors del Concurs rebran tres premis d'1.000.000 pessetes cada un (sis mil euros), en reconeixement als projectes d'innovació tecnològica que puguin ser explotats comercialment i que permetin crear un negoci propi, amb la finalitat de contribuir així al desenvolupament tecnològic de les Illes. El primer premi inclou també un pla de negoci i de recursos humans gratuït.

Dels quinze projectes presentats, deu corresponen a alumnes de la UIB; dos a alumnes de la UNED; un a altres universitats i altres dos són de professors. Un total de tretze projectes procedeixen de residents a Mallorca i altres dos són d'Eivissa.

Les àrees d'aplicació dels projectes són les següents:

Sistemes d'informació: 5. Fotografia: 1. Sanitat: 1. Química: 1. Farmàcia: 1. Electrònica: 1. Educació en línia: 2. Portals d'Internet: 2. Medi ambient: 1

La Conselleria d'Innovació i Energia ha valorat molt positivament el nombre i la qualitat dels projectes presentats. Al llarg de les properes setmanes, el Comitè d'avaluació del Concurs, integrat per nou persones i presidit per Enric Tortosa, director general de Recerca i Desenvolupament Tecnològic i Innovació, farà públic el resultat de les seves deliberacions per tal de procedir al lliurament dels premis.

Son Espanyol, centre d'innovació.

Primeres Jornades de Periodisme i Ciència

Organitzades per la Conselleria d'Innovació i Energia i l'Asociación Española de Periodismo Científico, va tenir lloc a Palma una jornada de reflexió sobre mitjans de comunicació i divulgació científica. En el seu decurs es va presentar l'anuari *Ciència i Tecnologia* que informa sobre l'activitat científica desenvolupada a Espanya durant el 2000.

ONA

Organitzades per la Conselleria d'Innovació i Energia i l'Asociación Española de Periodismo Científico, el passat dia 24 de setembre varen tenir lloc a l'hotel Palas Atenea de Palma les Primeres Jornades de Periodisme i Ciència, una trobada de reflexió al voltant de l'interès creixent dels mitjans de comunicació per les qüestions relacionades amb la ciència des de nous punts de vista. Després de distintes ponències i un debat col·loqui, el conseller d'Innovació i Energia, Priam Villalonga, va concloure la jornada, per donar pas a un dinar amb tots els assistents que també es va fer a l'hotel Palas Atenea. La Asociación Española de Periodismo Científico va aprofitar la Jornada per presentar l'anuari *Ciència i Tecnologia en 2000*, un complet estudi de totes les activitats de ciència i tecnologia desenvolupades a Espanya el 2000 i les actuacions previstes aquest any a cada comunitat autònoma.

PONENTS

La Jornada va ser inaugurada per Enric Tortosa, director general de Recerca, Desenvolupament i Innovació de la Conselleria d'Innovació i Energia. Tortosa va

explicar el problema de la lluita pels pressuposts d'R+D, i en justificà la necessitat, independentment del color polític.

Eugeni Garcia, vicerector d'Investigació i Política Científica de la UIB, va explicar que la UIB és pionera en temes de divulgació de coneixements científics: als anys vuitanta la UIB va participar en unes trobades de "Periodisme i Ciència".

Manuel Calvo, president de la Asociación Española de Periodismo Científico (AEPC) va manifestar que la comunicació del periodisme científic forma part de la indústria cultural, cosa que significa combinar el rigor de la ciència amb les exigències periodístiques, o sigui, claredat, senzillesa i amenitat.

La ponència de Santiago Graño, vicepresident de l'AEPC i director de *Ciència i Tecnologia 2000*, va incidir en la qüestió de la informació i en l'espai que ocupa la informació científica en els mitjans de comunicació.

José Pardina, director de la revista *Muy Interesante*, va explicar que l'objectiu de la revista és la distracció del lector mitjançant una lectura que, a través del plaer, el condueixi al coneixement. La informació ha de despertar més preguntes que respostes, la curiositat es pica a través de l'espectacle i de l'entreteniment i provoca en el lector les ganes d'aprofundir més en assumptes fascinadors.

Manuel Toharia, director del Museu de les Ciències Príncep Felipe de València i exdirector de distintes programes de ciència a televisió, va denunciar el

problema de les audiències a la televisió i el poc interès generalitzat per part dels programadors de la divulgació científica en aquest mitjà, sobretot en hores deents.

Contràriament, va mostrar la seva satisfacció per la feina que fan els museus dedicats a temes de ciència, tant pel que fa a l'atracció de públic, com a la seva capacitat per mostrar-los la ciència d'una manera entretinguda i agradable. També va destacar la proliferació d'aquests tipus de museus a quasi totes les comunitats autònomes.

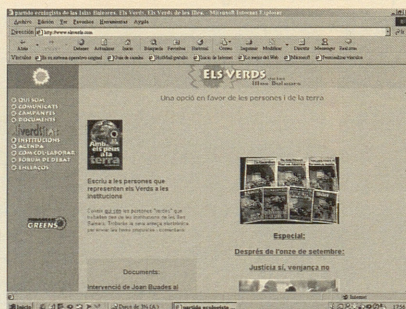
Andreu Manresa, president del Sindicat de Periodistes de les Illes Balears, va obrir un torn de preguntes que va donar lloc a un interessant col·loqui entre els assistents, en el qual es va posar de manifest l'interès de la Conselleria d'Innovació i Energia per la investigació, especialment per apropar-la als ciutadans a través de polítiques diverses (actualment treballa en el Pla d'innovació, el Pla d'R+D i el Pla per a la societat de la informació).

Periodistes i científics participaren a la Jornada (Foto Javier M. Lorenzo)

Adreces a la XARXA

Política territorial i ecologia

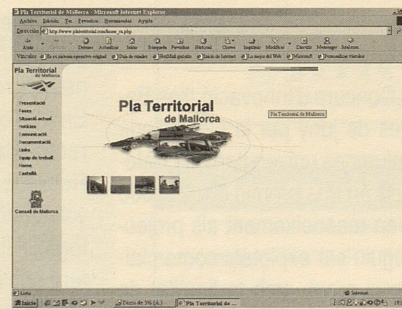

www.elsverds.com

El nostre repàs per la geografia web de les Illes Balears ens du avui a dos ports interessants. Un institucional, que respon a l'interès de les administracions per apropar la informació, i per tant la possibilitat de decisió, als ciutadans. L'altre entra dins l'esfera de la política, pertanyent a un partit -Els Verds-

minoritari però tan influent que forma part de la coalició de govern de les Illes, la preocupació màxima del qual és arribar a un nou ordre ecològic.

Diferències a part, l'objectiu de les dues pàgines no és molt distant. El Consell Insular de Mallorca ens ofereix informació sobre el calendari i els treballs de redacció del Pla territorial, un instrument que no només afecta l'urbanisme sinó que, a través d'ell, marcarà moltes pautes de la

www.platerritorial.com

convivència ciutadana de les pròximes dècades. És, per tant, una finestra que cal obrir amb freqüència per tenir coneixement dels debats o, més ben dit, de la seva plasmació en els documents.

De l'altre costat, Els Verds ens ofereixen des d'una revista ecològica la seva postura oficial, no

sempre del tot coincident amb les decisions que prenen des del Govern i de les quals se'n senten corresponsables per formar part del Pacte de Progrés. No obstant això, no es tracta d'una pàgina exclusivament testimonial, sinó que està farcida de consells per dur una vida ecològicament saludable, quelcom que pot interessar tothom que combregui o no amb els Verds com a partit polític.

la revista ona

tornarà a ser una altra revista

o un diari, o un llibre, o un quadern,

o un imprès de carta, un sobre, una carpeta, un full,

un mocador, una targeta, un estel, un catàleg, un paper decoratiu...

Si vostè vol

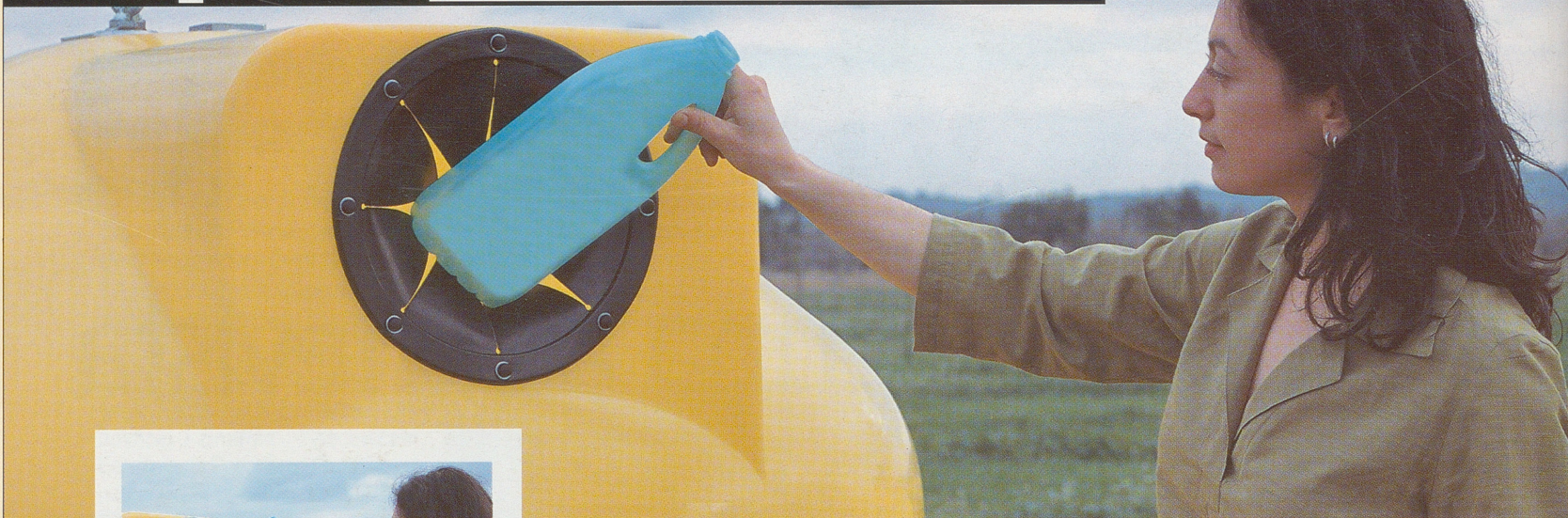
reciclar.

Consell de Mallorca

Departament de Medi Ambient i Natu

Separa els envasos

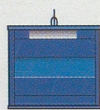

Els **envasos**, les bosses de plàstic,
els brics i les llaunes,
al contenidor groc

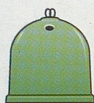
Ara tens al teu abast un nou contenidor de color groc.
A més dels envasos també pots ficar-hi el paper d'alumini,
els embalatges i les safates de *porexpan*. Si col·labores en
la recollida selectiva, estàs col·laborant en el reciclatge.
Continua separant. Continua reciclant.

Fes-ho per tu mateix. Fes-ho pel teu futur.

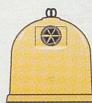
tu tries

PAPER
I CARTRÓ

VIDRE

ENVASOS

<http://residus.caib.es>

SEPARAR ES A LES TEVES MANES
RECICLAR A LES DE TOTS

**Consell de
Mallorca**

**GOVERN
DE LES ILLES BALEARS**
Conselleria de Medi Ambient

Quatre illes
un país
cap frontera